

SZOMSZÉDAINK VOLTAK
THEY WERE OUR NEIGHBOURS

SZOMSZÉDAINK VOLTAK THEY WERE OUR NEIGHBOURS

SZOMSZÉDAINK VOLTAK THEY WERE OUR NEIGHBOURS

SZENTENDRE ZSIDÓSÁGÁRÓL
ABOUT THE JEWRY OF SZENTENDRE

SZENTENDRE 2015

EGY BÉKÉS VASÁRNAPI KÉP A KRAUSZ-CSALÁDRÓL, 1942
A PEACEFUL SUNDAY PICTURE ABOUT THE KRAUSZ FAMILY, 1942
(Yad Vashem Photos Archive)

Szomszédaink voltak

SZENTENDRE
ZSIDÓSÁGÁRÓL

A szentendrei zsidók mintegy két évszázados múltját bemutatni nem egyszerű feladat. Folytonos történet-e az övék az 1822-ből ismert legkorábbi említés óta? Vagy megszakadt 1944 nyarán, amikor az ország más részeihez hasonlóan helybeli „szomszédai” közreműködésével összegyűjtötték, gettóba zárták, elhurcolták őket a haláltáborokba, és a „gazdátlanná vált” lakások, üzletek az azokat maguknak igénylő lakosoké lettek?

Létezik még szentendrei zsidó? Vagy már csak Izraelben él, túl a nyolcvanadik életévén, és hazalátogatásakor keresi a szentendrei gyerekkor nyomait, fényképeket mutatva a régi házról és a családról? Annak tekinthető, aki csak pár éve szentendrei, s Budapestre jár zsinagógába legalább a nagyobb ünnepeken? Ha semmit sem tud már a vallási szabályokról, ateista, csak a zsidó tudat van meg benne – vagy minden tradicionális előírást betart?

Az utcán mellettünk elhaladók bármelyike lehet izraelita. Ez mindenki magánügye, az igazán fontos kérdés az, hogy mit tesz Szentendréről.

Több kísérlet után, pár lelkes szentendrei zsidó aktivista közreműködésével 2011-ben

They were our neighbours

ABOUT THE JEWRY OF
SZENTENDRE

It is not easy to summarize some two centuries of Jews living in Szentendre. It is not easy to decide whether their story is uninterrupted since their earliest mention in 1822 – or whether the continuity breaks in the summer of 1944, when – like all over Hungary – local Jews were gathered to ghettos and deported to death camps, with the eager participation of their neighbors; their “abandoned” homes and businesses being taken over by anyone who made a claim to them.

Is there a Jewry in Szentendre at all? Or is it only represented by someone over eighty, living in Israel, who occasionally visits the old home, trying to find traces of a childhood in Szentendre, showing photographs of the old house and the family? Can you call people Szentendre Jews if they only moved to town a few years ago, and when they visit a synagogue on the High Holidays, they go to Budapest to do so? Can you call anyone a Szentendre Jew if he does not know the first thing about religious rituals, being an atheist, and all he has remaining is a consciousness of being Jewish? Or can you only call anyone a Szentendre Jew if he strictly adheres to every single religious command?

A SZENTENDREI IZRAELITA TEMETŐ • ISRAELITE CEMETERY IN SZENTENDRE

alakult meg a Magyar–Izraeli Baráti Társaság, mint világi, kulturális egyesület. Eddigi tevékenysége során szervezett többek között filmklubot, beszélgetős vitafórumokat, sóletvacsorát, kiállításokat, hanuka-ünnepségeket. A Szentendréről elhurcolt zsidók emlékét minden évben az áldozatok nevének felolvasásával tartja életben. Rendezvényei nyitottak, vallási meggyőződéstől, politikától függetlenül mindenkit szívesen látnak. A társaság nemcsak erősíti a közösséget, hanem a város múltjának sokrétű feltárásában is aktívan közreműködik. A 2012-ben Pápán nyílt *Elfeledett szomszédaink* című zsidó helytörténeti kiállítás csoportos felkeresése után határozta el a Magyar–Izraeli Baráti Társaság néhány lelkes résztvevője, hogy szisztematikus levéltári és múzeumi kutatással kiegészíti Kertész Péter *Cipőtalpbetét – Tórából* című, a szentendrei zsidók történetével foglalkozó,

Anyone passing by in the street may be a Jew. It is a private business; what really matters is what they do for Szentendre.

After a number of short-lived endeavors, a few enthusiastic Jewish activists in Szentendre recently founded a secular, cultural organization called Hungarian–Israeli Friendship Society. Its activities, so far, have included the establishment of a film club, discussion forums, cholent dinners, exhibitions, even Hanukkah celebrations. The memory of the Jews deported from Szentendre is kept alive by reading out all their names every year. The Society's meetings are open, everyone is welcome, regardless of religious or political beliefs. The Society holds the community together, and is also active in discovering various layers of the town's past. A visit to the local Jewish history exhibition, which opened

A SZENTENDREI IZRAELITA TEMETŐ KAPUJA • THE GATE OF ISRAELITE CEMETERY IN SZENTENDRE

úttörő jelentőségű alpművét. S két év alatt majdnem ezer helyi zsidó életrajzi adatait és a város fejlődésében betöltött szerepét tárták fel önkéntes munkával, olykor külföldi segítséget is bevonva. A kutatómunka során Szentendrén túl, a környékbeli településeken élt és halt zsidókról is sikerült adatokat találni, így néhány éven belül remélhetőleg újabb kiadványt nyújthatunk át az érdeklődőknek.

1944-ig a szentendrei zsidók közt a számos kereskedő mellett volt több kisiparos, szőlőbirtokos éppúgy, mint egyszerű földműves, virilis képviselő és szegényházi ápoló, HÉV-állomásfőnök, kalauz, könyvkötő, orvos, fényképész, tanító, bába, telekkönyvvezető, fuvaros, ügyvéd, hentes és mészáros, magán- és közhivatalnok, napszámos, pék, varrónő, raktáros, papírgyári munkás, hivatásos katona, kötszerész, rézműves, asztalos, borbély, mér-

in 2012 at the town of Pápa gave the idea to some enthusiastic activists to start systematic research in archives and museums, in order to supplement a fundamental literary work, Péter Kertész's book, "*Shoe insoles made out of the Torah*". Through volunteer work, in the span of two years, in some cases relying on sources from abroad, the biographical data and their role in the town's progress have been collected for almost one thousand local Jews. Similar data have been discovered regarding Jews living in other townships in the area, so there is hope that within a few years, we can publish a follow-up to this volume.

Up to 1944, the Jews living in Szentendre had worked in various occupations and professions; apart from many small retailers, there were many trades represented: artisans, wine producers and simple peasants, top taxpayers

nők ... és még sorolhatnánk, ugyanúgy mint nem zsidó szomszédaik között. Együtt éltek.

A soá után csak pár zsidó tért vissza Szentendrére. A hitközség rövid vegetálás után megszűnt. A gondozatlan temető egyik felét felszámolták, óvodát építettek a helyére. 1975-ben költözött a városba családjával együtt Kertész Péter Pulitzer-émlékdíjas újságíró. Ő határozta el, hogy rendbe hozatja a megmaradt zsidó temetőt és feltámasztja a szentendrei zsidó közéletet. Először a sírok környékét hozatta rendbe, majd több lépcsőben újjávarázsoltatta a kerítést és a főkaput. A kerítés terveit Jávor Piroska festőművész készítette, a kivitelező Kovács Endre díszműkovács volt, a síremlékek helyreállításán Pap Lajos kőszobrász mester dolgozott, mindhárman szentendreiek.

A Szentendréről elszármazott Szántó György, egykori nagykereskedő a múlt század végén döntött úgy, hogy szülei egykori lakóházában zsidó emlékhelyet alakít ki. Ezt a tervet halála után fia, Szántó András fejezte be. A Szántó Emlék- és Imaház 1998-ban nyílt meg.

Élnek ma zsidók Szentendrén? Hitközség nincs, a zsinagóga és az izraelita elemi iskola Petőfi utcai épületét átépítették – de emléktáblái előtt lehetőség van leróni a kegyeletet. Igen, élnek zsidók Szentendrén. Alapvetően Budapestről ide költözött családokról van szó, akik közül sokan vesznek részt aktívan a város közéletében.

Ez a kis kötet nemcsak azért született, hogy emléket állítson egykori zsidó polgártársainknak, hanem hogy bemutassa sokszínű életü-

as well as inmates in the poorhouse, station-masters, conductors, book binders, doctors, photographers, teachers, midwives, land registry clerks, draymen, lawyers, butchers, clerks at private and government offices, day-laborers, bakers, needlewomen, storekeepers, workers at the paper factory, professional soldiers, bandage makers, coppersmiths, joiners, barbers, engineers... All kinds of professions, just like their non-Jewish neighbors. They were all living together.

After the Shoah, only a few Jews returned to Szentendre. After a short period of decline, the religious community ceased to function. One half of the decaying graveyard was eliminated and a nursery was built on its site. In 1975, a journalist from Budapest, Péter Kertész (later the laureate of the Pulitzer Memorial Award) moved to town with his family. He decided to repair what was left of the Jewish cemetery, and to revive Jewish public life in Szentendre. He started by having the area around the graves tidied up, then, in several stages, had the fence and the main gate renovated. The fence was designed by the artist Piroska Javor. The iron work was executed by the blacksmith Endre Kovacs. Lajos Pap, a stonemason, worked on restoring the gravestones – all three of them local residents.

Near the end of the last century, György Szántó, a wholesale dealer who started his career in Szentendre, decided to establish a Jewish memorial in his parents' old residence. After his death his son, András Szántó, completed the project: the Szántó Memorial and Prayer House was opened in 1998. Are there Jews currently living in Szentendre?

ket, hétköznapiakat és ünnepeiket, örömeiket és szenvedéseiket – azt, hogyan is éltek itt Szentendrén egykor a zsidók. Kapcsolódva a Szántó Emlék- és Imaház új kiállításához, amelyben a témához kötődő dokumentumok, fotók és tárgyak Szentendre helytörténetének részeként megtekinthetők.

Klein László – Szegő András – Vajda János
Szentendre, 2014. december

There is no religious community, the synagogue and the Jewish elementary school in Petőfi Street have been transformed long ago, but there is a marble plaque on the wall to pay tribute. But yes, there are Jews living in Szentendre. Mostly families having moved from Budapest, and many of them are active in the town's public life.

This small volume was made not only to commemorate our late Jewish fellow-citizens, but also to showcase their colorful everyday lives, their holidays, their joys and their anguish – the many aspects of Jewish life in Szentendre in the past.

László Klein – András Szegő – János Vajda
Szentendre, December 2014.

A SZÁNTÓ EMLÉK- ÉS IMAHÁZ • THE SZÁNTÓ MEMORIAL AND PRAYER HOUSE

H. LÁSZLÓ MAGDA

Emlékkönyv a XX. századból

(részletek)

Az emlékkönyv

Volt a nagymamának egy öccse: Rosenberg Mór. Muci bácsinak hívtuk a családban. Ő volt a legkedvesebb rokonom. Nagyon jó ember volt, érdekelte az irodalom is. Minden hét szombat délutánján Budapestről hajóval kijött hozzánk Szentendrére és hétfő reggelig nálunk volt. Nagyon sokat kártyáztunk, beszélgettünk. Szava járása volt, hogy „nem szül gyáva nyulat Zsabinec párduca”. Kiderült, hogy ő Zsabinecben született, innen tudtam meg, hogy a nagymamámék Morvaországból, Zsabinecből kerültek át Trencsénbe, illetve Orechóra. Nagyon szeretett viccelődni. Kaptam tőle egy emlékkönyvet nyolc éves koromban.

Beleírogattak a gyerekek. Volt egy barátnőm, odaadtam neki, hogy rajzoljon bele. A könyv ott maradt nála, így maradt meg véletlenül. Akkor kaptam vissza, amikor hazajöttem a deportálásból. Csak a könyvet, mást nem. Volt nála sok minden, csak ezt adta vissza. Talán jobban örültem az emlékkönyvnek, mintha bármi mást kaptam volna.

MAGDA H. LÁSZLÓ

The Keepsake Album from the 20th century

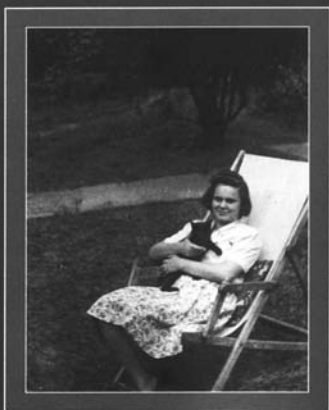
(details)

The Keepsake Album

My grandmother had a younger brother named Mór Rosenberg. Our family used to call him Uncle Muci. Of all my relatives I liked him best. He was a particularly nice person, and interested in literature. Every Saturday afternoon he would come from Budapest by boat to visit us in Szentendre, and stayed until Monday morning. We would play cards and talk a lot. He used to say “a Zsabinec panther doesn’t give birth to a rabbit.” It turned out that he was born in Zsabinec, and that is how I realized that my grandmother and her family came from Zsabinec, Moravia to Trencsén and Orecho. Uncle Muci was keen on joking. When I was eight years old, he gave me a book, a keepsake album.

Children would write in it. I had a good friend and I gave it to her to draw something in it. She didn’t give it back right away – and that is how the book was saved by chance. I got it back when I returned from the deportation. I got the book back, but nothing else. She had a lot of other things with her as well, but that’s the only thing she gave me back. But perhaps that book made me happier than anything else could.

H. LÁSZLÓ MAGDA Emlékkönyv a XX. századból

Keepsake Album from the 20th Century

H. LÁSZLÓ MAGDA EMLÉKKÖNYVE
KEEPSAKE ALBUM OF MAGDA H. LÁSZLÓ
(ZACHOR ALAPÍTVÁNY A TÁRSADALMI EMLÉKEZETÉRT ARCHÍVUMA)

A család

Családom a világ két tájáról, északról és délről érkezett Magyarországra. Apám felvidéki volt, Trencsénben született, a szülők egy Trencsén melletti faluban, Orehon laktak és gazdálkodtak. A dédapám került elsőként oda Morvaországból, ő építette föl a nagy házat, 70 centis falakkal. Vastag falak kellettek, mert a Vág kiöntött, és gyakran elárasztotta a házat vízzel. Dédapám nyolc

Family

My family arrived in Hungary from two directions, the north and the east. My father was from Felvidék born in Trencsén, and his parents lived and ran a farm in the village of Orecho near Trencsén. My great-grandfather was the first to arrive there from Moravia; he was the one who built the big house, with walls 70 cm thick. They had to build them so thick because the river Vág often overran its banks and flooded the house. My great-grandfather brought up eight children, one of whom was my grandmother.

My grandfather stems from Trencsén. He was a young child when his mother Róza died. His mother left her to marry a girl called Róza. That's how he married my grandmother whose name was Róza as well. They had three children: Samu the eldest, who became a vet, Sándor, my father, and his sister Regina, who died at the age of 36.

My father completed his high school studies at the Piarists', then continued at the trade college of Budapest where he graduated. Then he was a trainee at the Flax, Hemp and Jute Factory in Pesterzsébet. He worked there until the crash.

My mother came from a family with ten children from the South, from Croatia. They moved to Pest from Lipik. She met my father in Pest, and they moved to Szentendre during the Commune in 1919. We lived there until the deportations. I was born in Budapest on the 19th of May, 1919.

gyereket nevelt fel, ezek közül az egyik volt az én nagyanyám.

Nagyapám trencsényi volt. Kisgyerek volt még, amikor meghalt az édesanyja, akit Rózának hívtak. Az édesanyja meghagyta neki, hogy egy Róza nevű lányt vegyen feleségül. Így vette feleségül épp a nagyanyámat, akit szintén Rózának hívtak. Három gyerekük lett: a legidősebb, Samu állatorvos, apám, Sándor, és a húga, Regina, aki 36 éves korában meghalt.

Apám Trencsénben, a piaristáknál járta a négy gimnáziumot, Pesten folytatta a Kereskedelmi Akadémián, ott is érettségizett, majd elment gyakoronoknak az erzsébeti Len-, Kender- és Jutagárba. Ott dolgozott, egészen a válság idejéig.

Anyám tízgyerekes, délvidéki, horvát családból származott, ők Lipikről kerültek fel Pestre. Apámmal már Pesten ismerkedett meg. A kommün alatt, 1919-ben kerültek Szentendrére. Ott is éltünk egészen a deportálásig. Én Budapesten születtem, 1919. május 19-én.

Iskola

Az elemi iskolákat a szentendrei zsidó iskolában végeztem. Az iskola egy nagy épületben kapott helyet, ahol a templom, a kántor lakása, egy tanácsterem és az iskolaszolga lakása is volt. Az épületet egy keresztény iparos hagyta végrendeletileg a zsidó hitközségre. Itt lakott a tanító úr is. Minden lakónak volt egy kis kertrésze, ezen kívül volt egy udvarrész, ahol mi játszottunk: egyik oldalon a fiúk, másik oldalon a lányok. Az iskolaterem akkora volt talán, mint két szoba. Húsz-

LÁSZLÓ MAGDA ÉDESANYJÁVAL, 1920

MAGDA LÁSZLÓ WITH HER MOTHER, 1920

(ZACHOR ALAPÍTVÁNY A TÁRSADALMI EMLÉKEZETÉRT ARCHÍVUMA)

School

School I completed my primary schooling at the Jewish school in Szentendre. The school was given a place in the same large building with the synagogue, the cantor's apartment, a community room and the janitor's apartment. The building was left to the Jewish community by a Christian craftsman. Our teacher lived there too. Each tenant had its own little

A KISGYERMEK LÁSZLÓ MAGDA

THE SMALL CHILD MAGDA LÁSZLÓ

(ZACHOR ALAPÍTVÁNY A TÁRSADALMI EMLÉKEZETÉRT ARCHÍVUMA)

egynéhányan lehettünk, nagyon kevés lány volt – hárman-négyen, ha voltunk. Nem csak zsidó gyerekek jártak az iskolába: volt katolikus, református, görög-keleti gyerek is. A tanítónak – Tolnai tanító úrnak – igen jó híre volt, ezért szívesen adták ebbe az iskolába a nem zsidó gyerekeket is.

A hétköznapiak úgy teltek, ahogy egy osztatlan hatosztályos iskolában: a tanító úr kiadta

garden and there was a courtyard for us to play in, with boys on one side and girls on the other. The classroom was about as big as two rooms. There were about twenty of us, with only a few girls, perhaps three or four. Not just Jewish children attended the school: there were Catholics, Protestants and Greek Orthodox pupils as well. Our teacher, Mr. Tolnai, was quite well known, and that's why Non-Jewish parents sent their children to that school too.

The weekdays passed as in any other one-room school with six grades: our teacher passed out assignments for the classes, and one group would write while another answered the teacher's questions, and a third one solved math problems. Our teacher did his job very well, and the pupils learned their part of the syllabus but also reviewed and continued studying at the same time. It wasn't a bad education. Sometimes the head of the school committee would come. Most of them were doctors, first of all Ármin Weisz, the Chief Medical Officer. He was a handsome, tall man who administered vaccines to children. At ten I was really proud to go get vaccinated against the measles on my own. He praised us and gave each of us a slice of chocolate. After his death, Dr. József Óvári, the respected and beloved doctor of Szentendre, became the next head of the school committee. He was selfless: no weather was bad enough to prevent him from visiting his patients, even as far as Szentlászlo. He would always ride his bicycle, and in stormy or snowy weather he would walk it, if necessary, to get to his patients. He was taken to the Sonderkommando in Auschwitz together with his son. That was the end of his life.

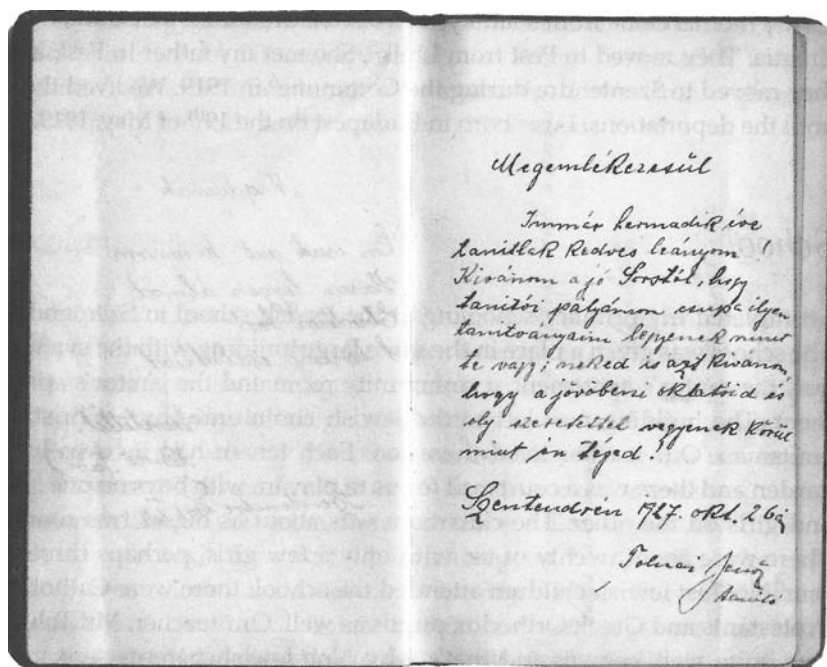
TOLNAI TANÁR ÚR TANÍTVÁNYAIVAL • SCHOOLMASTER TOLNAI WITH HIS PUPILS

(ZACHOR ALAPÍTVÁNY A TÁRSADALMI EMLÉKEZETÉRT ARCHÍVUMA)

az osztályok munkáját – egyik csoport írt, a másik csoport kiment felelni, a harmadik számtanpéldát csinált. A tanító úr nagyon ügyes volt, a gyerek nem csak a saját anyagát tanulta meg, hanem mindig ismételt is és előre is tanult. Nem volt rossz ez az iskola-típus. Időnként jött az iskolaszéki elnök, általában orvos volt – először Weisz Ármin, tisztifőorvos. Magas, szép ember volt, ő adta az oltásokat is a gyerekeknek. Nagyon büszke voltam, hogy tízéves koromban egyedül mentem el a himlőoltásra. Megdicsért és mind-egyikünk kapott egy szeletke csokoládét. Amikor meghalt, a következő iskolaszéki elnök Dr. Óvári József lett, Szentendre igen szeretett és tisztelt orvosa. Nagyon áldozatkész volt, nem lehetett olyan rossz idő, hogy

On schooldays we spent the breaks playing in the courtyard, and sometimes we made a trip to the bank of the Danube. I was a fourth-grade pupil when our teacher took us to Sztaravoda, where the open air folk museum is now. At that time there was no museum, only the spring and the forest. Parents would accompany us too, and our teacher came up with various games for us. We had to run with a spoon in our hand, with an egg in it. Then we had to walk on rows of tin cans, in a race. Another task was to eat a slice of bread with plum jam, hanging from a rope – as fast as possible.

We observed the holidays too, Chanukah Eve for example. I can still remember our teacher

TOLNAI TANÍTÓ ÚR BEJEGYZÉSE LÁSZLÓ MAGDA EMLÉKKÖNYVÉBEN, 1927
 KEEPSAKE ALBUM OF MAGDA LÁSZLÓ WITH THE THOUGHTS OF TEACHER TOLNAI, 1927
 (ZACHOR ALAPÍTVÁNY A TÁRSADALMI EMLÉKEZETÉRT ARCHÍVUMA)

ne ment volna el beteghez, akár Szentlászlóra is. Bicziklin járt, gyakran hóban, viharban toltta a biciklijét és gyógyította a betegeket. Fiával együtt Auschwitzba került a Sonderkommandóba, ott fejezte be az életét.

Az iskolai hétköznapiak közé tartozott a szünetekben a játék az udvaron, időnként a kirándulás a Duna-partra. Negyedik elemista voltam, amikor elvitt bennünket a tanító úr Sztaravodára, ahol most a skanzen van. Akkor nem volt skanzen, csak a forrás és az erdő. Szülők is jöttek velünk, a tanító úr pedig mindenféle játékot eszelt ki nekünk. Szaladni kellett, kanállal a kézben, a kanálban egy tojás. Aztán konzervdobozokat raktak egymás elé, és azon kellett lépkedni, az nyert, aki leggyor-

telling us that G-d created the world in six days, but he always reminded us that this didn't mean literally six days. He said we should imagine it to mean millions of years. Another time he taught us the national anthem of Israel and we also sang at Chanukah. I had a bad voice, so at the end of the year when I was tested on singing, all I could do was gape. Mr Tolnay hadn't noticed it before, but then it became clear to him that I really had no voice. He said it was a real shame. So the bad mark I got in music haunted me my whole life. Although I got an "A" from the nun in the fifth grade, she added a note by the grade: "singing theory". I had always gotten worse grades before that...

sabban célba ért. Aztán volt, hogy szilvalek-város kenyér lógott kötélről, azt kellett minél előbb megenni.

Az ünnepeket is szépen megrendeztük: például a hanuka esteket. Emlékszem arra is, hogyan tanított a tanító úr: például, amikor azt tanította, hogy hat nap alatt teremtette Isten a világot, akkor mindig hozzátette, hogy ezt ne úgy képzeljük, hogy ez hat nap volt, évmilliók voltak. Aztán megtanította az izraeli himnusz, és hanukakor is énekeltünk. Nekem nem volt hangom, úgyhogy év végén, amikor kihívott, hogy énekből vizsgáztasson, én csak tátogatni tudtam. Addig nem vette észre a tanító úr, de akkor megbizonyosodhatott, hogy semmi hangom nem volt. Azt mondta, hogy ez bizony szomorú. Így aztán engem a rossz jegy énekből egészen végigkísért. Negyedik polgáriban ugyan megadta a kedves nővér a jelest, de melléírta, hogy ének elmélet. Addig mindig csak a rosszabb jegyet kaptam. Az elemi iskolában nyolctól tízig voltak egyben az órák, aztán szünet,

Március 15. az izraelita elemiben.

„A szentendrei izr. hitközség is áldozott a nagy nap emlékének. Dr. Oblatt József iskolaszéki elnök nagyhatású ünnepi beszéde után szépen sikerült hegedűtriót adott elő: Szántó Pál, László Magda és Tolnai Jenő tanító. Az ének és szavalatszámok után az iskola ifjúsága a társadalmi egyesületek ünnepélyére vonult.”
(*Pilishegyvidéki Hírek, 1929/14. sz.*)

...I wanted to become a doctor, but I couldn't, so after the deportations I studied History and Geography in evening classes. It wasn't easy to work, bring up my little child and attend college night classes at the same time. I wouldn't recommend it to anyone without a family to help. It's a pity I didn't manage to finish medical school.

Very few people in our family survived. Two nephews of mine came back. One of them became a doctor and the other one graduated in engineering, then studied medicine for two years. Now he is the director of a research institute in Vancouver. My other nephew was a university professor as well, now retired. He recently returned home and settled down. There had always been some inclination towards the medical profession in our family: my poor grandmother was well known in the village town for being able to turn a calf around when it was in the wrong position in the womb.

Celebration on 15 March at the Israelite primary school 'The Israelite community of Szentendre also commemorated this significant national holiday. The impressive speech given by school board president Dr. József Oblatt was followed by the overwhelming performance of a violin trio consisting of three teachers: Pál Szántó, Magda László and Jenő Tolnai. After listening to songs and poems, pupils attended a ceremony organised by the local social clubs.'
(*Pilishegyvidéki Hírek (Pilis News) no.14/1929*)

FŐ TÉRI ZSIDÓ ÜZLETEK • JEWISH SHOPS AT THE MAIN SQUARE

majd megint órák. Ebédre értem haza, elég messze laktunk, húsz perc volt az út. Csütörtökönként délután is volt tanítás, ami tulajdonképpen játék volt, akkor kicsit németül is tanított a tanító úr...
 ...Elemi után a polgáriba kerültem, az úgy nevezett érseki leányiskolába. Apácák tanítottak, nagyon jó volt, mert jól tanítottak, jó hangulat volt, fegyelem is és nagyon-nagyon tisztességesek voltak. Csak jót tudok mondani róluk. A polgári négy évig tartott, utána jött a pesti gimnázium...
 ...Orvos szerettem volna lenni, de ez nem sikerülhetett, így aztán a deportálás után esti tagozaton végeztem el a földrajz-történelem szakot. Nem volt könnyű: dolgoztam, kis gyermekem volt és esti egyetem. Senkinek se tanácsolom, hogy segítő családi háttér nélkül csinálja végig. Sajnálom, hogy az orvosi nem sikerült.

The Town

We moved to Szentendre in 1919. There were many boys who couldn't find a job so they just hung around making trouble. They even stole things sometimes. My father told me that, as he headed home up our street in the evening – at that time there was no lighting in the street – the boys would stretch out a rope and hide, then laugh when somebody stumbled over it. But they liked my father, so when they saw him coming, they always shouted to him: “Watch out, Uncle László!” About sixty or seventy Jewish families lived in Szentendre with not too many children as a rule. Only the greengrocer Kohn had numerous children, but otherwise there were only one or two children in each family. Apart from the the Kohn's, the Weisz family had six children.

A családkból nagyon kevesen maradtunk meg. Két unokaöcsém maradt életben, az egyik orvos lett, a másik mérnököt végzett és aztán még elvégzett az orvosiból is két évet, úgyhogy ő most Vancouverben egy kutatóintézet igazgatója, egyetemi tanár. A másik is egyetemi tanár volt kint, de már nyugdíjban van, most telepedett vissza, haza. Az orvosi pálya iránt megvolt a családban az affinitás: szegény nagyanyám arról volt híres a faluban, hogy ha rossz fekvésű volt a borjú, akkor ő azt meg tudta fordítani az anyaméhben. Mindig őt hívták el, hogy fordítsa meg.

A város

1919-ben költöztünk ki Szentendrére. Nagyon sok fiú volt, akik nem tudtak elhelyezkedni és ezek aztán mindent csináltak: rosszalkodtak, néha loptak is. Apám mesélte, hogy este, amikor hazajött – akkor még villany sem volt ott az utcánkban – ezek a fiúk – lejtős rész volt – lent elbújtak, kifeszítettek egy kötelet, és aztán nevettek, ha valaki elbotlott. De apámat annyira szerették, hogy mikor arra ment, akkor kiabáltak: „László bácsi, vigyázzon!” Szentendrén úgy 60–70 zsidó család élt, sok gyerek nem volt egy családban. Csak a Kohn nevű zöldségesnek volt rengeteg gyereke, de általában egy vagy két gyerek volt. A Kohnékon kívül még a Weiszéknél volt hat gyerek.

Hogyan éltek az emberek? Nagy szegénység volt... Kisebb válság volt a háború után, sok állástalan emberrel. Szentendre egyébként az ágyrajárók városa volt. Kiköltöztek az elszegényedett emberek, aztán ha el tudtak helyezkedni, akkor otthagyták Szentendrét.

How did people live? In great poverty, with a crisis after the war leaving many people unemployed. Szentendre was a town of night-lodgers. Impoverished people moved out there but left town as soon as they could find a job. There were still some locals, the Grenédels, for example in our street, Swabians. We lived in their house originally. They were really nice folks. I suppose they came back from the States with some money, so they bought a house. They had a little apartment in it for themselves and there were two others, furnished, to rent out. We lived in one of them. The man had a small mill too, turned by a narrow stream flowing nearby. Moreover he was a blacksmith too, so they had several different ways to earn a living. He was also a bit of a drinker, so when he came home at night, he would awake us all and sing “Me and the moonlight...”

His wife would always take me for walks. They didn't have children and I was just a little girl. We lived there until I was four. I was told not to accept food from strangers, advice that had a lifelong impact. She had a nice vineyard. One day the grapes were laid out nicely in a room. She took me in secretly and made me eat a whole unwashed bunch. As a consequence I got such a case of gastroenteritis that it almost cost me my life. The poor woman really regretted it afterwards. The only photo that remained from my childhood was the one we gave as a present to that woman. When I came home from the deportations, I got it back from her relatives. The couple had died long ago and those relatives inherited the house...

Voltak törzslakók: a mi utcánkban ilyen törzslakó volt, a Gernédel nevű sváb házaspár, akiknél először laktunk. Nagyon rendes emberek voltak, azt hiszem, Amerikából jöttek valami pénzzel, úgyhogy vettek egy házat. Volt egy kis lakásuk benne és két másik lakást berendeztek, amit kiadtak. Az egyikben mi laktunk. A bácsinak volt malma is, egy kis patak folydogált ott, aminek volt egy kis esése, az hajtotta a malmot. Azon kívül a bácsi kovácsmester is volt. Tehát többféle módon próbáltak pénzhez jutni. Nagyon szeretett inni a bácsi, úgyhogy, amikor éjjel hazajött, fölébresztette a lakókat, énekelte, hogy „Én és a holdvilág...” Ezt énekelte az öregember.

A néni mindig sétálni vitt. Nem volt gyerekük – én akkor voltam kisgyerek, ott laktunk náluk négyéves koromig. Nekem a lelkemre kötötték, hogy nem szabad idegentől enni-valót elfogadni, ez végigkísért egy életen át. A néninek volt szép szőlője, és az egyik szobában ki volt terítve a szőlő. Oda belopott engem, és megettetett velem egy fürt mosatlan szőlőt. A következménye olyan bélhurut lett, hogy majdnem rámentem kisgyerekként erre a szőlőevésre. Szegény néni aztán szántabánta bűnét. Az a gyerekkori képem maradt meg, amit a néninek adtunk ajándékba. Amikor a deportálásból hazajöttem, a rokonaitól visszakaptam. A bácsi és a néni régen meghaltak, a ház a rokonoké lett...

Zsidóság

A szüleim nagyon zárkózottan éltek. Apám vallásos volt. Ha otthon volt, reggel, délben, este imádkozott, templomba ment. Kóser

Judaism

My parents lived in a very reserved way my father was religious. When staying at home, he prayed in the morning, at noon and in the evening and also attended synagogue. We kept a kosher house. When my grandmother visited us that became particularly important. We even bought special dishes for Pesach. They brought me up in a religious way, but I'm not religious, although I still have the memories.

There was a conference room in the school building, which I think is still there, though it is now a factory. In the front there was the cantor's apartment, then the synagogue followed by the entrance to the school, the conference room and the caretaker's apartment. Our cantor, Béla Stem had a wonderful voice. He got married when he came to the town. He and his wife had great difficulty having a child. We ended up in the same railroad car to Auschwitz together with the child and the cantor's wife. The cantor himself came back and became the cantor of the synagogue in Pest. In the synagogue women had to stay in the balcony, while the men sat downstairs. I remember peeping in through the window to see my father sitting there. There may have been a long table in the conference room. The school was furnished in an old-fashioned way, with age-old desks covered with carvings of names and initials. There was an iron stove, some historical maps on the wall, a podium, and a small desk on the side. We sat there when we were tested or when we had to read. When the first-grade pupils were called upon, they had to read there.

háztartást vezettünk. Amikor a nagymamám hozzánk jött, akkor különösen így volt, akkor még húsvéti edényeket is vettünk. Vallásos szellemben neveltek, de nem vagyok vallásos. Az emlékek azért megvannak.

Az iskola épületében volt egy tanácsterem, azt hiszem, még megvan. Egy üzem van a helyén. Elöl volt a kántorlakás, azután a templom, azután következett egy bejárat: iskola, tanácsterem és a samesz lakása. A kántorunknak, Stern Bélának csodálatos hangja volt. Akkor nősült meg, amikor oda-került hozzánk. Nagyon-nagyon nehezen született a kisgyerekek, akivel azután a kántorné velünk egy vagonban került Auschwitzba. A kántor úr visszajött és a pesti zsinagóga és temető kántora lett.

A templomban volt női és férfi rész. Emlékszem, ha az egyik ablakon benéztem: ott ült apám. A tanácsteremben talán volt egy hosszú asztal. Az iskola berendezése régies volt: régi-régi padok, faragásokkal tele, nevekkal, névbetűkkel tele. Volt egy vaskályha, a falon történelmi képek, dobogó és oldalt volt egy kispad. Amikor feleltünk, vagy olvasni kellett, akkor arra a kispadra ültünk. Ha például az első osztályosokat kihívta a tanító úr, akkor ott olvastak. Elsőben nemcsak a latin betűket tanultuk meg, hanem héberül is jól megtanultunk olvasni. A táblán kívül volt egy nagy-nagy számológép is, úgyhogy az egyszerűen azt hiszem, mindenki, ma is, álmában is tudja. Aki még él. Kevesen élünk már.

Az iskolából él még Vass Juci – Vass Éva húga – Perlusz Lívia, Krausz Robi Amerikában él, Fürst Ernő, a Falk fiú, de ő később járt, nem velem. Másról nem tudok, hogy élne... Az ünnepeket a tanító úr mindig elmagyarázta.

In the first grade we learned both the Roman alphabet as well as Hebrew. Besides the blackboard we had a calculating machine, so I guess everybody knows how to multiply even today – I mean the ones still alive. There are only few of us left.

From my school, it's Juci Vass, sister of Éva Vass, Lívia Perlusz, Robi Krausz living in the States, Ernő Fürst, and the Falk boy, who are still alive, but he attended a lower grade, not mine. I don't know anybody else who is alive... Our teacher always explained to us what holiday we were having. We only had a celebration at Chanukkah. He assigned us prayers to practice at home. We celebrated all the holidays in my family, we had lovely Seders, and my father led them perfectly. After the war I once asked a relative to invite me for Seder, but other people celebrate it differently. We always invited a boy to join us on those evenings. He learned to walk late and walked with difficulty even at six or seven. He also had water on the brain. My father took to him very much, so he always celebrated Seder with us. He was killed as well. His name was Pista Perlusz, and came from a large family whose three brothers had a butcher's shop on the main square. The fourth one became a dental technician. They had a sister as well; she was overweight. One of them was the mother of that Pista, who spent the holidays with us whenever he could. Kids from the boarding school went there for religious education too. They stayed on for the middle school years at the Protestant School. There were lots of Jewish high school students there, some twenty of them, staying at the boarding school. They would come over for religion classes.

Ünnepély csak hanukakor volt. Adott föl imát is otthonra, imádkoznunk kellett. Otthon tartottuk az ünnepeket, nagyon szép széderestéket tartottunk, apám tökéletesen tudta végigcsinálni. A háború után egyszer megkértem egy rokonomat, hogy hívjanak meg, de hát van különbség széder és széder között... Mindig volt nálunk egy kisfiú, egy gyerek, aki nehezen indult el, még 6-7 éves korában is nehezen járt. Apám nagyon megszerette ezt a gyereket és széderkor mindig nálunk volt. Ő is elpusztult. Perlusz Pistának hívták. A Perluszok egyébként sokan voltak, mészáros család volt, három testvérnek volt a főtéren mészárszéke, a negyedik testvér pedig fogtechnikus volt. Egy lánytestvérük is volt, kövér, elhízott. Egyikük fia volt Perlusz Pista, aki minden ünnepen nálunk volt, amikor csak lehetett. Internisták is jártak oda hittanra, ott laktak polgáristaként a református kollégiumban. Nagyon sok zsidó gyerek volt, legalább 20-25 polgárista volt ott internátusban és ezek átjártak hittanórára...

Közösségek

Szentendrén a zsidó és nem zsidó emberek tartották valamennyire a kapcsolatot egymással. A mi szomszédunk egy Kovács Pál nevű külügyminiszteri tanácsos volt, mellettük pedig egy nyugdíjas tábornok-orvos lakott. Köszönőviszonyban voltunk és napi beszélgetés volt a kerítésnél. Karácsonykor áthívtak megnézni a karácsonyfát, ez volt a kapcsolat. Amikor a fasiszta idők kezdődtek, a szomszédunk futárszolgálatot teljesített. Járt Prágában és amikor visszajött, átjött apámhoz, és négyszemközt elmondta,

Communities

The Jews and Non-Jews of Szentendre kept only a loose acquaintance. Our neighbour Pál Kovács was a counsel at the Foreign Ministry, and a retired doctor general lived next door. We had a nodding acquaintance and daily conversations by the fence. At Christmas time we went over to take a look at their tree. That was our relationship. At the beginning of the Fascist era though, our neighbour worked as a messenger. He was on duty to Prague, and when he returned he came over and told my father privately what he had learnt there. He heard that the Germans tried the gas on Czech partisans and also learned that when Germans arrested the wife of a Czech partisan, they cut her breast with a sword. That was what he told us. And he also said that the bombing of Kosice was just a cover. He told us a few things of this kind, yet this was still far from a real, heartfelt relationship. One day an army officer, a colonel perhaps, moved into our street. It was customary for the newcomers to pay a visit to the neighbours. When they learnt that we were Jewish they immediately doubled back. The odd thing is that when we were already in Auschwitz and my parents no longer alive, people of Jewish origin were gathered in Szentendre. They were staying in a cellar and that very same colonel's wife was there as well. She turned out to be Jewish. There were several other people acting like aristocratic Christians who ultimately turned out to be Jewish.

They could get acquainted there, in the cellar. I first perceived that the situation had changed when the yellow stars had to be put on. When

FÜRDŐZŐK A DUNÁNÁL • BATHERS AT THE DANUBE

hogy mit hallott. Azt hallotta, hogy a németek kipróbálták a gázt cseh partizánokon és azt is hallotta, hogy ha a németek elfogják egy cseh partizán feleségét, akkor a mellét karddal vágják le. Ezt mesélte el nekünk. Meg azt is, hogy Kassa bombázása álcázott bombázás volt. Néhány hasonló dolgot elmondott, de igazi, szívbeli kapcsolat nem volt.

Előfordult például, hogy az utcába költözött egy katonatiszt, talán alezredes. Az volt a szokás, hogy az új lakók vizitálnak a szomszédoknál. Mikor megtudták, hogy zsidók vagyunk, gyorsan visszafordultak. A dolog érdekessége, hogy amikor mi már Auschwitzban voltunk, a szüleim már nem is éltek, akkor Szentendrén a zsidó származásúakat is összeszedték. Egy pincében voltak és ugyanennek az alezredesnek a felesége is ott volt, miután kiderült, hogy ő is zsidó. Nem egy olyan volt ott, aki megjátszotta az előkelő keresztényt, és aztán

I met a former classmate, he looked the other way. It had not been like that before, when we had greeted each other and spoken. There was no sign of anti-Semitism until the yellow star. For instance when the policeman heard what was going to happen, he came by and warned the Jews. He was a person of good will. Our school was attended by Catholic, Protestant, and Greek Orthodox pupils as well. They went elsewhere for religious instruction, each one to his own denomination. Our religion classes took place on Sunday morning so it didn't disturb them. Apart from that, we were all equal.

Friendship

Juci Erdélyi was my friend in middle school, and then I had a good friend in high school, a girl from Nagyvárád named Trudi. I met her again in Auschwitz. After our arrival,

kiderült, hogy zsidó. Ott a pincében aztán megismerkedhettek egymással.

Csak akkor kezdtem érezni, hogy megváltozott a helyzet, amikor a csillagot fel kellett tenni, addig nem éreztem. Ha akkor korábbi osztálytársammal találkoztam, elfordította a fejét. Azelőtt nem, addig volt kapcsolat, köszönés, beszélgetés. A sárga csillagig nem volt jele antiszemitizmusnak. A rendőr például, amikor megtudta, hogy mi fog következni, elment és figyelmeztette a zsidókat. Jóindulatú volt. Járt velünk a zsidó elemi iskolába görög-keleti, katolikus, református is. Ők külön jártak hittanóraira valahová, mindegyik a saját felekezetéhez. A mi hittanóráink vasárnap délelőtt voltak, úgyhogy ez a más vallásúakat nem zavarta. Ezen kívül egyenlőség volt.

Hazafiság

Komoly hazafias nevelést kaptam, de nem csak az iskolában, hanem otthon is. Apám húga Trianonba halt bele, nem tudta elviselni, hogy a Felvidék elveszett és ő ott kell, hogy maradjon. Az elemiben Tolnai tanító úr hazafias verseket, énekeket tanított. Tulajdonképpen a magyar költők, a versek hoztak haza: Petőfi, Arany, Vörösmarty. Mehettem volna nyugatra is. Tudtam, hogy a szüleim nem élnek, hogy nehéz évek lesznek. Azt nem tudtam, hogy semmit nem találok, de hát az is bekövetkezett...

A családi képek 1945 után Amerikából kerültek vissza. A deportálás után hazatérve László Magdának senkije, semmije nem maradt. Amerikában élő rokonai küldték vissza neki azokat a képeket, amelyeket az édesanyja küldött ki még békeidőben.

a woman in the C-Lager gave me a glass of water. It turned out that she was from Várad too, and knew my friend who was also there in the C-Lager – she even told me which block. I soon went to that block and found my friend Trudi with her mother and her sister. Their block leader was also from Varad and she hated them and treated them badly too, because they had been very well-off back home. That was the last time I saw Trudi.

I haven't heard anything about her ever since. They owned one of the most beautiful houses in their town. There is a memorial plaque on it, but I still have no idea of what happened to the two girls. I am not very sociable, and had few friends. At school I got on well with everybody, but I did not really have any close friends.

Patriotism

I got a serious patriotic education, not only at school but at home too. My father's sister died because of Trianon: it was too much for her that part of the country had been taken away and she was supposed to stay there. In primary school, Mr.Tolnai taught us patriotic poems and songs.

Actually the Hungarian poets made me come back home: Petőfi, Arany and Vörösmarty above all. I could have gone to the West. I knew that my parents had died and that difficult times were to come. The only thing I didn't know was that I would not find anything at home.

The family photos were sent back from the USA after 1945. Having returned home from the deportation Magda Laszlo found none of her beloved ones and nothing of her belongings. Her relatives in America sent her back the photos her mother had sent them before the war.

Visszaemlékezések

Fischer Jolán: **Anziks Szentendréről**
(*Szentendre : Szentendrei Könyvklub, 2002.*)

Szentendre zsidó polgárai

Dédanyám Lengyelországból menekült mint fiatal özvegyasszony (férjét megölték a kozákok). Abban az időben Szentendrén éltek magyar zsidó családok, lehetek vagy tíz-tizenketten, az 1800-as években vagy még korábban kerültek Szentendrére. A sírok fekvéséből némi büszkeséggel azt állapíthatam meg, hogy az én családom a legrégebbek

FISCHER LAJOS HENRIK
LAJOS HENRIK FISCHER

Recollections

Jolán Fischer: **Postcard from Szentendre**
(*Szentendre: Szentendre Book Club, 2002*)

Jewish citizens from Szentendre

My great grandmother as a young widow fled from Poland. (Her husband had been killed by the Cossacks.) In those days, there lived 10-12 Hungarian Jewish families in Szentendre. They came here in the 1800s or earlier. Based on the position of the graves, I can proudly state that my family was among the first Jewish families who settled here. My parents, grand-

FISCHER LAJOS HENRIKNÉ, HERMINA
MRS. LAJOS HENRIK FISCHER, HERMINA

Visszaemlékezések

A FISCHER GYEREKEK
THE FISCHER CHILDREN

közül való, hiszen nemcsak a szüleim, nagyszüleim, de még a dédanyám is itt van eltemetve a zsidó temetőben.

Az 1900-as évek elején apámnak szép járadéka volt a triezsti cégtől. Na, de apám és a pénz különleges viszonyban voltak egymással. Első szentendrei vállalkozása egy szeszfőzde volt, azután egy téglagyár, majd egy mozi. Miért nem mentek ezek? Vidéken akkoriban mindenki a saját házánál főzte a maga pálinkáját. Téglá csak akkor kellett,

Recollections

FISCHER LAJOS 1900 KÖRÜL
LAJOS FISCHER, ABOUT 1900

parents and my great grandmother are all buried in the local Jewish cemetery.

In the early 1900s, my father received a substantial allowance from his company in Trieste, but his attitude about money was very special. His first business in Szentendre was a distillery, which was soon followed by a brick factory and a cinema. Why were these not prosperous? At the time, people distilled their brandy at home. New houses were hardly ever built. Bricks were used only to fix

Visszaemlékezések

ha valaki a régi kő- vagy vályogfalat ki akarta javítani, új ház alig épült. S ki ment volna akkoriban abba a szűk kis kocsmából kialakított moziba Szentendrén? Moziba akkor még Pesten se nagyon jártak az emberek!

Emlékszem a kedves mindent tudó orvosunkra, akkoriban Stadtphysikusnak mondták. Nem volt a napnak vagy az éjszakának olyan órája, hogy el ne ment volna, ha beteghez hívták. Nem tudok meghatottság nélkül nézni Krausz ügyvéd úr házára sem, aki – saját érdeke ellenére – mindenkit lebeszél a pereskedésről, minket is. Volt azután közöttük bádogos, bútorkereskedő, fűszeres, mészáros, borbély, és el ne felejtsem a lóorvost, no meg a telekkönyvvezetőt se! Később sokuk odave-

Recollections

old stone or cob walls. Who wanted to go to a cinema which had been converted from a cramped pub? People did not go to the cinema, not even in Budapest.

I remember our kind, omniscient doctor, called 'Stadtphysicus' at the time, who was ready to see his patients around-the-clock when a call came. I also regard the house of advocate Krausz as a moving spectacle. Contrary to his own interest, he tried to dissuade people, including our family, from litigation. Our Jewish community consisted of tinkers, furnishers, grocers, butchers, barbers, a horse doctor and a registry. Later on many of them died, as Sándor Csia was not willing to lay on influence for the Jews of Szentendre.

A FISCHER-CSALÁD, 1920-AS ÉVEK • THE FISCHER FAMILY, 1920S

Visszaemlékezések

Recollections

A FISCHER-CSALÁD, 1920-AS ÉVEK • THE FISCHER FAMILY, 1920S

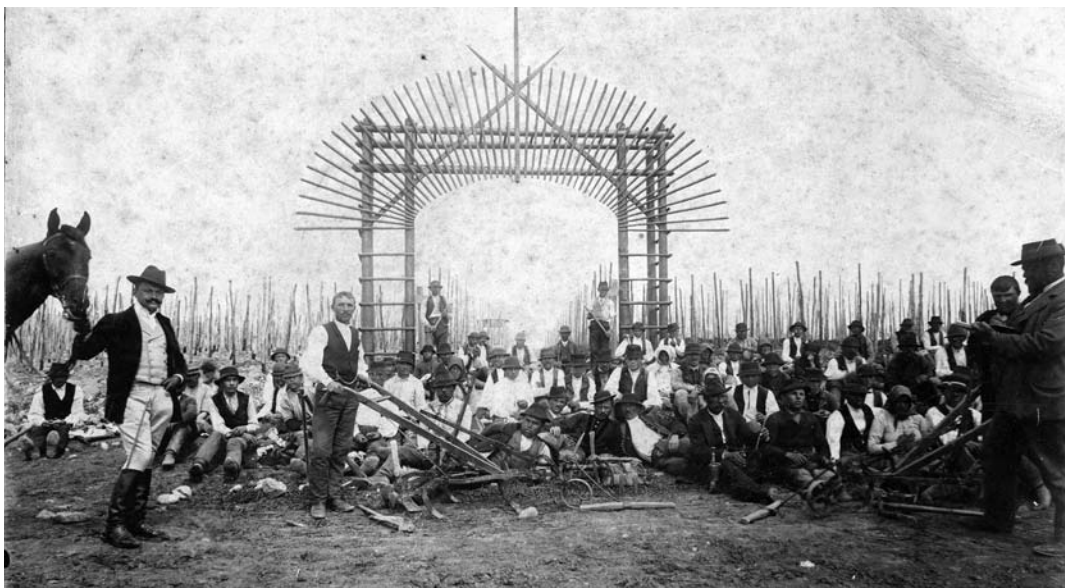
szett, mert Csia Sándor kijelentette: a szentendrei zsidók ne számítsanak protekcióra.

Nagyapámnak a Duna soron nagy fűszerboltja volt. 1848-ban Kossuth buzgó híve lett. Emiatt aztán a forradalom után két évet börtönben ült – felesége nyolc gyerekkel maradt magára –, ennek ellenére még kilencvenéves korában is Kossuth-nyakkendő hordott! Egyetlen kedvtelése volt, az olvasás. Kilencvenhárom éves korában újraolvasta az Aranyembert. – Mielőtt meghalok, újra elolvasom, mert nagyon szép könyv – mondta. Kilencvenöt éves korában egyszerű zsidó fűszeresként halt meg. A családuk nem tudott ámulatából felocsúdni, amikor láttuk, ahogyan a katolikus, a református és a szerb

My grandfather owned a large grocery store on the bank of the Danube. In 1848, he became Kossuth's ardent supporter. As a result, he was imprisoned for two years, during which period his wife had to raise their eight children on her own. Despite his sufferings, he wore a Kossuth necktie even at the age of 90. His only passion was reading. He reread *The Man of Gold* when he was 93 years old. "Before my death, I will read it again, because it is a really good book", he said. He died at the age of 95 as a simple Jewish grocer. We were amazed when we saw the Catholic and the Serbian Orthodox priests as well as the Calvinist minister following the rabbi in the funeral procession. The dead-bell of the great church impressed me the most. I believe that

Visszaemlékezések

Recollections

FISCHER ZSIGMOND BIRTOKÁN, 1920-AS ÉVEK • AT THE FARM OF ZSIGMOND FISCHER 1920S

pap a rabbival egy sorban vonult a temetési menetben. Engem az hatott meg legjobban, hogy a nagytemplom lélekharangja is megszólalt. Úgy vélem, életében ő maga is hozzájárult ahhoz a megbecsüléshez, amiben temetésekor részesült. Tudva volt, hogy az ő boltjából senki nem ment ki üres kézzel, akár volt az illetőnek pénze, akár nem. – Majd fizet, ha lesz miből – ez volt a szavajárása.

Fischer Zsiga bátyánk állandóan lovagol egy csontos, inkább robosztus angol telivért. Újabban egy kis csikó nyomon követi. Jó lesz vigyázni a kis csikóval. Román Jóska is azt hitte, hogy ló lesz idővel a csikóból – de jött a villamos és elgázolta.”
(*Szentendrei Néplap*, 1919. jún. 20.)

my grandfather's life deserved the honour paid to him at his funeral. It was known that customers never left his shop empty-handed, regardless of whether they had money or not. "They will pay when they can", he used to say.

Zsiga Fisher often rides a bony but robust English blood-horse. A foal has been following them recently. He should be careful with the foal. "Even Jóska Román believed that the foal would turn into a good horse one day, but he was wrong. It has been run over by a tram."
(*Szentendrei Néplap* – local newspaper –, 20 June 1919)

Visszaemlékezések

Mervó Sándor visszaemlékezése

Nagyanyám elküldött a Zinner bácsihoz: mondd meg neki, hogy küldjön nekem tíz mázsa szén, de fizetni most nem tudok. Azt mondja Zinner bácsi: én nem kérdeztem, hogy tudtok-e fizetni vagy nem, mondd meg a nagymamának, hogy délután ott lesz a szén – és délután ott volt. Egy kis füzetbe beleírta, hogy ennyi mázsa szén mennyibe kerül; mikor jössz fizetni, ezt hozd magaddal. És minden zsidó boltossal ez így volt. Nem volt semmi baj velük, mindenki tisztelte, becsülte őket. Végeredményben két hentesüzlet zsidó volt, a Lichtenstein (festék- és bazáráru kereskedő) zsidó volt, a zöldségesek zsidók voltak, a fakereskedő, szénkereskedő zsidó volt, a Hatschek (fényképész) zsidó volt. Hát mind

Recollections

Recollection by Sándor Mervó

My grandmother sent me to Uncle Zinner, saying: "Tell him to send me ten quintals of coal but I cannot pay now." Uncle Zinner went like: "I did not ask you whether you can pay or not, tell your grandma that she will get the coal in the afternoon." And there it was. He put down how much this quantity of coal would cost in a little notebook; he said that when I come to pay him, I should bring that book along. And all the Jewish storekeepers did the same. There was no problem with them at all, they were respected and valued in the community. Actually, the two butcher's shops were run by Jews, Lichtenstein [he ran a paint and general store] was a Jew, the greengrocers were Jews, the wood and coal merchants were Jews and so

A SZENTENDREI FŐ TÉR, 1920-AS ÉVEK • THE MAIN SQUARE OF SZENTENDRE 1920S

Visszaemlékezések

Recollections

A SZENTENDREI FŐ TÉR, 1910-AS ÉVEK • THE MAIN SQUARE OF SZENTENDRE 1910S

zsidó volt, és nem hozták föl azt soha, hogy hát ez zsidó, itt ne dolgozzál, ne menjél ide, vagy itt ne vásárolj.

Arra nem emlékszem, amikor összegyűjtötték őket, csak úgy hallottam. Nagybátyám jött haza, és mondta, hogy a Löwy (vaskereskedő volt) ide akart adni egy dobozt, tele volt ékszerekkel, meg pénzzel, hogy tegyem el. De én nem akartam eltenni, és megharagudott rám a Löwy. Aki elvállalta, az még jól is járt, mert annak megmaradt az egész, hacsak a ruszkik el nem vitték. De ő azt mondta, hogy nem akarja, mert hát aztán valami baj lesz vele vagy eltűnik, és ha visszajön a Löwy, akkor nem tudja visszaadni.
(A magyar társadalom a két világháború között – Családtörténeti életútinterjúk, részlet)

was Hatschek [the photographer]. All of them were Jews, and it was never mentioned that someone was Jew, that they should not be working here, that they should not enter, or do their shopping somewhere.

I cannot remember the day when they were assembled, I just heard about it. My uncle came and said that Löwy (he was an ironware merchant) wanted to give him a box full of jewels and money, he wanted him to take it. But he did not want to take it from him and Löwy got angry with him. But my uncle said that he did not want to take the box, as he thought that if something happened or the box disappeared, he would not be able to return it to Löwy when he came back.

(Hungarian Society between the World Wars – Family History Interviews, excerpt)

Visszaemlékezések

Falk Béla visszaemlékezése

Nagyapám víg kedélyű ember volt, mulatságok szervezője is volt. Egy hirdetőményben főbolondnak nevezi magát, mert olyan bulit rendeztek, ahol bohóckodtak az emberek. Nem is létezik más, aki annyi mindent csinált, mint ő. Pedig két elemije volt, mert abban az időben ez így sikerült. Többek között szobafestő volt a nagypapa. Az ő apja is, nagyapja, dédapja, az egész család föl-le, mindenki festő volt. Még egy nő is volt köztük, aki szintén a szakmában dolgozott. Apám is az volt. Apám öccse is, szegény az ottmaradt Borban.

Recollections

Recollection by Béla Falk

My grandpa was a jolly guy, he used to organize parties too. He called himself a main clown in an advert, as they threw a party where the guests were clowning around. There is no other person who did as many different things as he did, although he only finished two classes of elementary school. At that time, this was quite usual. My grandpa was a house painter, among others. His father, grandfather, great-grandfather, all the family used to be house painters. There was even a woman among them who worked in

A FALK-CSALÁD • THE FALK FAMILY

Visszaemlékezések

A FALK-HÁZASPÁR
THE FALK COUPLE

Apám zsidó származású volt, anyukám meg keresztény, óbudai sváb lány. Zsidó a svábbal. Anyám nagyon szép lány volt, amikor meghallotta a sramli zenét, majd elájult a gyönyörtől. Egy bálban, ott a zeneiskola helyén, a Dunapalotában maszkabál volt, apám indiánnak öltözve megnyerte a férfi versenyt, anyám meg a női szépségversenyt. Nagyon jól megvoltak. Nem tudták, hogy reverzálist kellett volna kötni nekik, így a törvény szerint én az apám vallását, a lányok pedig az anyjuk vallását

Recollections

the trade. My father was a house-painter too. And so was his younger brother, the poor guy was murdered in Bor.

My father was of Jewish descent, my mother was Christian, she was a Swabian girl from Óbuda. A Jew and a Swabian. My mother was a beautiful woman. When she heard yodel music, she was beside herself with pleasure. There was a fancy-dress ball at Dunapalota, at the place of the current music school. My father, who was dressed as an Indian, won the men's fancy-dress contest, while my mother won the women's beauty contest. They really got along very well. They were not aware that they should have given letters of mutual concession to each other regarding their children's religion, so I followed my father's religion, while the girls followed that of their mother, according to the rules. What is more, the girls even attended a convent school, the Catholic sisters used to teach them. We kept both Christmas and Easter thanks to the girls. I was already five years old when my mother took me to the nursery school so that I got settled into the children's community. There was only one nursery school in Szentendre, at the Catholic convent, where everyone was admitted. We were playing when a mother came in with her child, and the nun called me to give the toy to the little boy. I found something else to play with but the nun took the toy from me again. I did not like it that she always took my toy and I had nothing to play with. I complained about it to my mum at home. "You are not going to the nursery

Visszaemlékezések

kövezték, és a lányok még a zárdába is jártak. A kedvesnővérek tanították őket. Karácsony, húsvét meg volt tartva a lányokon keresztül. Ötéves voltam már, hogy a közösségbe kicsit beleszokjam, anyám elvitt az óvodába. Csak egy óvoda volt Szentendrén a katolikus zárdában, ott mindenkit fölvettek. Játsoztunk, jött egy anyuka a gyerekével, és akkor a kedves nővér engem odahívott, hogy adjam oda a kisfiúnak a játékot. Találtam mást, megint tőlem elvette. Nem tetszett nekem, hogy tőlem mindig elveszi a játékom, nekem meg nincs. Elpanaszoltam otthon anyámnak. „Nem mész óvodába, itthon maradsz!” – anyám már tudta, hogy hány óra van. Érezte már akkor, hogy zsidó gyerek vagyok. Anyám meg fölkapta a vizet, hogy az ő gyereket megkülönböztetik. Elvitt a zsidó iskolába, és elmesélte ezt. Tolnai tanító bácsi nagyon rendes, végtelenül jószívú ember volt. Kérdezgetett, aztán azt mondta, ez egy értelmes gyerek, beíratjuk az első osztályba. Ötéves voltam, és első osztályba járatlak. Jött a második, akkor már kezdtem egy kicsit csibészkedni. Tavasszal fogtam magam, gyerünk a patakba, csavarogni! A híd sarkán éjjel-nappal állt egy rendőr szolgálatban, szólt apámnak, ő meg az inasnak: „Ugorj biciklire, keresd meg!” Jött utánam, kiabált, én meg szaladtam előre föl a töltésre. Leszállt a bicikliről, fölhozta, amikor fönt volt, én meg lejtöttem a töltésről. Közben apám a patakban keresett. Meglátott, és rám ordított: „Állsz meg rögtön!” Abban a pillanatban megálltam, persze, nem mertem továbbmenni.

Recollections

WEISZ DEZSŐ ÉS FALK LAJOS
DEZSŐ WEISZ AND LAJOS FALK

school again, you are going to stay at home”, my mother already knew what was going on. Already at that time they made me feel different because I was a Jew. My mother flew into a rage because her child was discriminated against. She took me to the Jewish school and told them what had happened. The schoolteacher Mr Tolnai was a very nice, kind-hearted man. He asked me some questions, then said that I was an intelligent kid, and I can be enrolled in the first grade. I was

Visszaemlékezések

FALK LAJOS • LAJOS FALK

A tanító kérdezgetett, hogy miért csináltam ezt. „Tanító bácsi, mikor jó idő van, tavasszal nekem menni kell.” – „Jól van, fiacskám, akkor most megyünk, jó? Na, gyerekek, pakoljatok össze! Elmegyünk kirándulni.” Levitt minket a Postás-strandra. Szüleimnek azt mondta, ne bántsák ezt a gyereket. Ez a tavasz varázsa. A szabadság benne van a gyerekekben. Mikor a második osztálynak vége lett, jött egy új tanító, egy fiatal, Lindenfeld Andor. Avval később együtt vonultunk be a munkaszolgálatra. Haj, de sok tenyerest kaptam attól! Rövid, de ujjnyi vastag botja volt. Nagyon keményeket tudott ütni. Aztán megedződött a kezünk. Volt pár jógyerek, ugye, aki nem volt hozzászokva, néha az is belecsöppent valamibe, az is kapott. De az, hogy jajgatott!! Az nekünk olyan öröm volt.

Készítette: Kende Tamás (2010. július 1.)

Recollections

five and I was already a first-grader. Then I went on to the second grade and I started to get a bit naughty. In spring I went to the river and loafed around. At the corner of the bridge, a policeman was on duty day and night, he called my father and my father told the apprentice: “Jump on your bike and find him.” He was following me, shouting and I was running away from him, up to the dam. He got off the bike, brought the bike up when he was up there, and then I walked off the dam. In the meantime, my father was looking for me in the river. He noticed me and yelled: “Stop at once!” In that moment, I stopped, of course, I did not dare walk on.

The teacher kept asking me why I had done this. “Mr Teacher, when the weather is nice, at springtime, I have the urge to go.” – “Well, well, my son, we are going out now, OK? Children, pack your things. We are going on an excursion.” He took us to the Postás Riverbank. He told my parents not to hurt me, as it was just spring that fascinated us so much. Children are free at heart. When we finished the second grade, a young new teacher came, his name was Andor Lindenfeld. We were later engaged in forced labor together. He had beaten my palm so many times! He had an inch-thick stick, with which he could make very hard hits. Then our hands got used to this. There were of course a few well-behaved children, who were not used to being punished but who sometimes got involved in some mischief – then they also got punished. And they moaned like hell! It was great joy to us.

Prepared by Tamás Kende (July 1, 2010)

Visszaemlékezések

Recollections

WEISZ MÁRK, JOBBJÁN WEISZ MÁRKNÉ FEUER ROZI, CSALÁDJUK KÖRÉBEN, 1900 KÖRÜL
MÁRK WEISZ AND HIS WIFE FEUER ROZI WITH THEIR FAMILY, CCA 1900

Dr. Vágó István visszaemlékezése

Gyerekkoromban a Főtéren lévő fűszerüzlet portáján még látható volt dédnagyapám, Weisz Márk neve, de akkor már apám unokatestvére, Vas Miklós vezette ezt az üzletet. A szentendrei család több tagjának fűszerüzlete volt, Weisz Lipótnak a HÉV végállomása környékén, egy távolabbi rokonunknak Izbégen. Weisz Hermin néni férje szintén kereskedő volt, de a családját itthagynak kiment Amerikába. Nagypapám házát a Duna-parton Spitzer-háznak nevezték, mert testvére, Weisz Karolin férjének a vasüzlete volt ott, Spitzer Lajosé. Ez volt az első emeletes lakóház Szentendrén, egyik ősom építette, aki az engedélyt zsidó léte ellenére azért kaphatta meg, mert részt vett a szabadságharcban. A házhoz tartozott egy földszintes épület is, ebben nyaraltunk mi.

Recollection by Dr. István Vágó

In my childhood, the name of my great grandfather, Márk Weisz was still visible on the gate of the grocery store in Main Square. In those days, the store was run by my father's cousin, Miklós Vas. Several members of this local family owned grocery stores: Lipót Weisz near the suburban railway station, whereas one of our distant relatives in Izbég. Aunt Hermin Weisz's husband was a merchant, as well, but he left his family, and moved to the United States. My grandfather's house on the Danube bank was called Spitzer House, as his sister's (Karolin Weisz) husband, Lajos Spitzer ran a hardware store in the building, which was the first storey house in Szentendre. It was built by one of my ancestors who obtained a building permit despite being a Jew,

Visszaemlékezések

Recollections

FÜRDŐZŐK A DUNÁNÁL • BATHERS AT THE DANUBE

Velem közel egykorúakból nagyon jó társaság alakult ki. A Szentendrei-szigeten lévő homokos strandra jártunk át szórakozni, sportolni. Megtanultam a Dunában úszni. A homokban egymás mellett fekvé olvastuk P. Howard lapokra szétszedett regényeit, a lapokat egymásnak sorban továbbadva. A szabadban főztünk lecsót, halászlét, a levegőben forgott a palacsinta. Evezés közben kis szigeteket találtunk, ezeknek nevet adtunk, zászlókat tűztünk rájuk. Többször színházat rendeztünk. A színpad elkészítéséhez az egyik sörnagykereskedőtől üres hordókat, Szántó Lajos faárustól pedig deszkákat kaptunk kölcsön. A függőnyt is valahogy megoldottuk, a nézőtérre széksorokat helyeztünk el. Elsősorban rövid kabaré tréfákat, egyfelvonásos darabokat játszottunk. Vas Miklós lányai, Szántó Gyurka és Váradi Julika vettek részt ebben. Bátyámmal Hacsek és Sajó figuráját elevenítettük fel. Kö-

just because he had taken part in the War of Independence of 1848–1849.

We used to spend our summer holiday in the one-storied building attached to the house.

I enjoyed socialising with my peers. We used to have fun and do sports on the sandy river beach on Szentendrei Island, on the opposite bank of the Danube. I learnt to swim in the river. Lying next to each other in the sand, we used to read and pass on the torn-out pages of novels by P. Howard. We used to cook lecscho, fish soup outdoors. Our pancakes were just flipped up to the air. While we were rowing, we gave names to the tiny islands we discovered, marking them with flags. We used to present theatrical plays, as well. Our scenery consisted of empty barrels borrowed

Visszaemlékezések

Recollections

AZ ÚN. SPITZER HÁZ A DUNA-KORZÓN • THE SO CALLED SPITZER HOUSE AT THE PROMENADE DANUBE

zönség jött, mégis történik valami Szentendrén, ha gyerekek csinálják is.

Apám úgy döntött egyik nyáron, dolgozzak egy Ljubovits nevű kovács műhelyében. A püspöki templom óráját munkaadóm javította, egyszer ebben is segítettem neki. Amikor a háború után vendégeket kísértem Szentendrén, viccesen mutogattam nekik a templomtorony időmérő szerkezetét: „ez arról híres, hogy egyszer én ennek a javításában részt vettem”. Szentendrén ismerkedtem meg cionistákkal. Az volt a véleményük, hogy a zsidók menjenek Palesztinába, és igyekezzenek ott egy zsidó államot alapítani. Izbégen volt egy táboruk. Igyekeztek mezőgazdasági munkát vállalni, és ebből fenntartották magukat, vagyis létesítettek Magyarországon egy kibucot.

from a beer wholesaler and boards from timber-merchant Lajos Szántó. After hanging a curtain, we placed rows of seats into the auditorium. Our repertoire consisted mainly of gage-pieces and one-act plays. The cast included Miklós Vas's daughters, Gyurka Szántó and Julika Váradi. My brother and I played Hacsek and Sajó. Our company even managed to attract some spectators. People were happy that something had started in Szentendre, even if it was organised by children.

One summer, my father sent me to work for a local blacksmith called Ljubovits. My employer and I repaired the clock of the Episcopal Church. When guiding some guests in Szentendre after the war, I showed them the clock on the steeple. “It is famous for the fact that I helped to repair it once”, I added funnily.

Visszaemlékezések

Lichtenstein Antal visszaemlékezése

Lichtenstein Miksa 1892-ben nősült Szentendréről Újpestről, Neuman Jennit vette el, akinek húga, Neuman Berta pedig Lichtenstein Lajoshoz ment férjhez egy évvel később. Miksa üzletében a Duna-parton divatárutól kezdve tanszereken át minden volt, bútorok, lámpák, órák, hangszerek, edények, vasáru. A Görög utca sarkán lévő házban született édesapám és az összes testvére, Jolán, Simon, Béla, a felső emeleti részen a Duna-parti házban. Miksa nagypapa 1908-ban emeletes házat épített a Fő téren, ott volt a zálogházuk is a Fő tér 11-ben. Később pedig Simon üzlete, aki szintén bútorral, festékekkel foglalkozott. De kályhát, szöveget, szerszámokat, játékok és sok

Recollections

Recollection by Antal Lichtenstein

In 1892, Miksa Lichtenstein from Újpest married Jenni Neuman, a girl from Szentendre, whose younger sister, Berta married Lajos Lichtenstein a year later. In Miksa's store on the bank of the Danube, a wide range of products could be found, such as school supplies, furniture, lamps, clocks, instruments, dishes and hardware. My father and all his siblings, Jolán, Simon and Béla were born upstairs in their house at the corner of Görög street, on the Danube bank. Grandfather Miksa built a multi-storey building at 11 Main Square in 1908, where the family's pawnshop opened. It was soon followed by Simon's store selling furniture, paint, stoves, nails, tools, toys and

LICHTENSTEIN SIMON ÜZLETE A FŐ TÉREN • SIMON LICHTENSTEIN'S SHOP AT THE MAIN SQUARE

Visszaemlékezések

mást is árult, vagy rövid idő alatt beszerezte. „A horogtól a rózsaszín koporsóig mindent lehetett kapni Likinél” – volt egy ilyen mondás Szentendrén, azt tudtam meg.

Béla az első világháború végén elkapta az influenzát, meghalt. Édesapám Jolán húgával együtt kivándorolt Argentínába, aztán 1927 körül visszajött, és elvette édesanyámat. Én már Budapesten születtem, a Légrády Károly utcában laktunk, de minden héten jöttünk a nagymamához és Simonhoz Szentendrén. Szőlőnk is volt itt, kertünk a patak mellett, víkendház. Emlékszem, bátyámmal bújókáztunk Simon üzletének udvarán, belebújtam egy hordóba, és mikor kijöttem, teljesen fekete voltam a szuroktól. Miksa nagypa

Recollections

several other products. He was ready to order the missing items upon request, in a short time. According to the saying, everything was available in Liki's shop, from hooks to pink coffins.

At the end of World War I, Béla died of flu. My father and his sister, Jolán emigrated to Argentina. After his return in 1927, he married my mother. I was born in Budapest. We lived in Légrády Károly street, but visited my grandmother and Simon in Szentendre every week. We had a vineyard and a holiday house on the bank of the brook. I remember that once I was playing hide and seek with my brother in the yard of Simon's store. After wriggling out of a barrel, I was completely black, covered

LICHTENSTEIN SIMON AZ ÜZLETÉBEN • SIMON LICHTENSTEIN IN HIS SHOP

Visszaemlékezések

Recollections

A LICHTENSTEIN-CSALÁD • THE LICHTENSTEIN FAMILY

zsidó neve Mordechai volt, és a bátyám, Ervin is ezt a zsidó nevet kapta a nagyapa után. Édesapám vallásos volt, járt templomba. A szentendrei zsinagóga belső részére emlékszem, mert ott volt feltéve, amit édesapám ajándékozott tóratakaró és egy lámpa. Nálunk otthon glatt kóser volt, pészahkor kicseréltük az edényeket. Ha akartunk enni valami jót, mentünk a nagybátyámhoz. Ők nem tartották a kósert.

1942-ben édesapám vissza akart menni Argentínába, mert érezte, hogy itt bajok lesznek. Már össze voltunk csomagolva, de édesanyám nem akarta otthagyni a bátyjait. Aztán elvitték őket. Anyát és Ági unokanővéremet együtt deportálták, és nem

with pitch. Grandfather Miksa's Jewish name was Mordechai. My elder brother, Ervin was named after him.

My father was a pious man, he used to go to synagogue. I clearly remember the interior of the synagogue of Szentendre, as it was decorated by a Torah cover and a lamp presented by my father. We kept glatt kosher at home. At Pesach, we changed dishes. Whenever we wished to eat something delicious, we visited my uncle, because they did not keep kosher.

Having evil foreboding, my father was ready to return to Argentina. Our luggage had already been packed, but my mother did not want to leave her brothers. All of them were deported soon. My mother and Ági have

Visszaemlékezések

LICHTENSTEIN MIKSÁNÉ ERVINNEL ÉS ANTIVAL
MRS. MIKSA LICHTENSTEIN WITH ERVIN AND ANTI

jöttek vissza Bergen Belsenből. Édesapámat munkatáborba vitték, onnét Dachaubá, ott Simon még találkozott vele, de aztán eltűnt apám. Simon túlélte és visszajött. Csak ő egyedül. Elkezdte újra az üzletét felépíteni Szentendrén. Minden hájjal megkent kereskedő volt. Azt hiszem, 1956-ban ment ki Argentínába a nővéréhez. Mi 1949-ben érkeztünk meg Izraelbe a bátyámmal. 15 éves voltam, dolgoztam, aztán bezupáltam. A katonaság évei után tengerésznek álltam, és bejártam a világot. Negyvenhat évig voltam hajós. A feleségem fazekas, tanítja is a műhelyében, többször voltunk már vele Szentendrén a Kovács Margit Múzeumban.

Recollections

LICHTENSTEIN BERNÁTNÉ, ALICE UTOLSÓ KÉPE
LAST PHOTO OF MRS. BERNÁTH LICHTENSTEIN

never come home from Bergen-Belsen. My father was taken to a labour camp, then to Dachau. Before his disappearance, Simon met him. Simon was the only family member who managed to survive. Being a savvy merchant, he started to rebuild his store in Szentendre. I think he joined his sister in Argentina in 1956. My brother and I arrived in Israel in 1949. I was 15 years old. After working for a while, I joined the army. Later on, I travelled around the world as a sailor for 46 years. My wife works as a potter, and teaches her craft in her workshop. We have visited the Margit Kovács Museum in Szentendre several times.

Cikkek, hírek

Perlusz László kártérítést kért

a várostól, miszerint a rekvirálás során összesen 43 500 Korona értékű vagyoni kár érte.* Ez ügyben Szentendre város tanácsa – elejét véve a várossal szemben indítandó kártérítési perek tömegének – a kérelmet azzal az indoklással utasította el, miszerint: „A kommunista uralom direktoriumainak működése törvényesnek el nem ismerhető, azok tagjai vagy végrehajtó közegei, minden erőszakos intézkedéseikért saját személyükben és egyetemlegesen lévén felelősek, így a kártérítés iránti kötelezettségük megállapítása és annak a kérdésnek az elbírálása, hogy kik és milyen mértékben tartoznak a kárt [sic!] viselni, az illetékes bíróság hatásköréhez tartozik.”

**Erről az 1918. november 20-án elkövetett erőszakos cselekményről Perjessy Sándor (akkor nemzetőr parancsnok, később a vörös-őrség parancsnoka) is beszámolt a néptanács ülésén, amelyet leszerelt nemzetőrök személyes bosszújának tulajdonított. Referátuma szerint ismeretlen tettesek többször belőttek a sértett házába az ablakon keresztül, két szarvasmarháját elvitték, levágták és húsát közfogyasztásra kimérték, annak bevételét pedig jótékony célokra fordították.*

(Magyar Endre Lénárd:
Szentendre bolsevista számlája, részlet)

Articles and news

László Perlusz claimed compensation

from the municipality stating that he had incurred a financial loss of a total of 43,500 crowns during the requisition.* In response, the city council of Szentendre, in order to prevent a mass-scale influx of compensation claims against the city, rejected the claim with the following justification: “The operation of the management bodies of the Communist rule cannot be acknowledged as legal, the members or executory bodies thereof are personally and universally liable for all their forcible acts, so it is the authority of the competent court to establish their liability for compensation and to decide who and to what extent shall bear the damage [sic!].”

** Sándor Perjessy (who was at that time a national guard commander, later the commander of the Red Guards) also gave an account of this forcible act, which was committed on November 20, 1918, at the meeting of the People's Council. He thought that the act was a personal revenge taken by the disarmed national guards. According to his report of the incident, unknown perpetrators shot through the window of the victim's house several times. Then they took two of his cattle, which they slaughtered and whose meat they measured out for public consumption, and then they used the proceeds from this sale for charity.*

(Lenard Endre Magyar:
Bolshevist bill of Szentendre, excerpt)

Cikkek, hírek

„A helybeli izraelita iskola derék tanítója, **Tausz Ármin úr** két évi itt működése után oly édesen hangzik fel a magyar zengzetes beszéd azon ajkakon, melyek azelőtt csak a Karagyorgyevicsek és Obrenovicsok nyelvén, vagy ama bizonyos ghetto zsargonon fecsegték, hogy az ember nem a rácz, hanem a lutherános Rómában hiszi magát. Egy esztendeje nincsen, hogy behozta az isk. takarékpénztárakat, s ez ügyben kifejtett buzgalma máris megkapta méltó jutalmát, az illetékes körökben. Jelenleg egy isk. könyvtár létesítésén fáradozik a lelkes tanító, és e napokban megtette az első határozott, siker koronázta lépést e tekintetben, F. hó 14-én és 15-én gyermek színi előadást rendezett a fejedelmi pár nászünnepeélye alkalmából. Színre került a vidám Forgó bácsinak egy bohókás vígjátéka, ünnepi szavalással, énekkel (...) a játék oly üde és élénk volt, s oly vidáman oly frissen harsogott fel az ének a zsúfolásig telt iskolateremben, hol városunk színe-java egybegyűlt, hogy méltó visszhangjára csak a viharos taps-örömben s a lelkes éljenzésben talált, mely a kedves kis színészek elragadtató játékát jutalmazta. Az anyagi siker a körülményekhez képest ugyancsak fényesnek mondható. (...)

Kramer Miksa, Sz. Endre május hó 26-án
(Az Országos Magyar Izraelita Tanító-Egyesület Értesítője, 1881. jún. 1.)

Articles and news

After the two years that the good teacher **Mr Ármin Tausz** had spent with the local Jewish school, melodious Hungarian sounds so sweet from the lips that only used to chatter in the tongues of the Karageorgeviches and Obrenovitches, or that ghetto jargon before, that one could think that they are not in the Serbian but in the Lutheran Rome. Not even one year has passed since he introduced school savings funds and his zealous efforts have already been duly rewarded by the competent circles. The enthusiastic school teacher is now intent on establishing a school library and these days have seen his first steps to success on this way. On the 14th and 15th days of the current month, he staged a children's theater performance on the occasion of the nuptial ceremony of the majestic couple. A funny comedy written by the jolly Uncle Forgó was shown, with festive poetry recitals and singing (...) - the play was so refreshing and lively and the songs sounded so happy in the fully packed school hall, where all the choice of the town gathered together that it was duly echoed merely by the stormy applause and enthused hoorays, by which the audience thanked the nice little actors for their delightful acting. The financial success can also be called bright, under the circumstances. (...)

written by **Miksa Kramer, Endre Sz.** on May 26
(Bulletin of the National Association of Hungarian Israelite Schoolteachers, June 1, 1881)

Cikkek, hírek helyi újságokból

Izraelita elemi iskola évvárója f. hó 20-án: értelmes, talpraesett válaszokat adtak a tanulók, különösen a számtanban. ... „a jobb tanulók jutalomban részesültek”.
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, 1904. jún. 26.)

A szentendrei kofahajó állomása előtti tolongásban egy pesti úr hozzáérhetett az egyik kofa karjához, aki azonnal behúzott neki ezért, „Mit akar ez a zsidó itt?” – kiabálta a verekedő.
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, 1905. júl. 9.)

„... **Örömmel emeljük ki**, hogy az izraelita iskolában hallott eredmény is tökéletesen kielégített bennünket. Az apró-cseprő gyermekek szépen, tisztán olvasnak, írnak, a felnőttebbek pedig olyan szabatos, meglehetősen ügyes feleleteket adtak a magyar nyelvtanból, számtanból stb. tárgyakból, hogy ezzel mindenki teljes megelégedését kiérdemelte. Weisz Antal, szakképzettségéről ismert tanítónak pedig lelki gyönyörűséget szereztek. A vizsgálatokat dr. Székely Áron iskolaszéki elnök vezette, ki lelkes szavakban mondott a derék tanító ügybuzgóságaért köszönetet.”
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, 1905. jún. 25.)

Articles and news from the local papers

Speech day of the Israelite elementary school on the 20th day of the current month: the students gave intelligent, smart answers, especially at Arithmetics. ... “the good students were awarded”.
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, June 26, 1904)

In the throng at the **Szentendre floating market**, a gentleman from Pest may have touched the arm of one of the vendor women, who immediately punched him in the face in return. “What does this Jew want here?”, yelled the fighter.
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, July 9, 1905)

“... **We are happy to share** that the results at the Jewish school were perfectly satisfactory as well. The teeny tiny kids read and write nicely and clearly, while the older ones gave such concise and smart answers in Hungarian grammar, arithmetics, etc. that they deserved everyone’s absolute praise. The children made their schoolteacher Antal Weisz, who is well-known for his expertise, extremely happy and proud. The examinations were headed by school board president Dr Áron Székely, who thanked the hard-working teacher for his efforts in glowing terms.”
(*Szentendre és Vidéke Hírlapja*, June 25, 1905)

Cikkek, hírek helyi újságokból

„**Goldstein**, ha csupán azt gyakorolná, amire képesítve van, örökösen batyuznia kellene, mert a nyomdászságot soha nem tanulta, csak bitorolja!”

Goldstein Mór helyi lapkiadó válaszából:

„Azt az érvet, hogy te ez, én az, te batyus, én katolikus, az emberiségnek azon korban lévő része használja, mely hátul csüng a zsebkendője.”

(Szentendre és Vidéke Hírlapja, 1906. jan. 1.)

A polgári iskolába jelen tanévben 98 növendék iratkozott be. Ebből katolikus 51, izraelita 17, szerb 15, református 15.
(Szentendre és Vidéke, 1914. febr. 1.)

Istentisztelet a szentendrei izraelita templomban. A szentendrei izraelita hitközség Őfelségének születési évfordulóját f. hó 20-án d. e. 11 órakor ünnepelte meg hálaadó isteni tisztelettel (...) dr. Kiss Arnold óbudai rabbi tartotta az ünnepi szónoklatot és mondott a magyar fegyverek győzelméért imát. Úgy az ünnepi beszéd, mint a könyörgő ima nagy hatást tett a jelen volt közönségre, amely egészen megtöltötte a templomot.
(Szentendre és Vidéke, 1914. aug. 23.)

Articles and news from the local papers

„**Goldstein**, if you only practiced what you are qualified for, you would be bag-trading for ever, as you have never learnt the trade of printing, you are only usurping it.”

Response given by local news publisher

Mór Goldstein: “The argument that I am this, you are that, you are a bag-trader, I am a Catholic, is used only by pantywaists.”

(Szentendre és Vidéke Hírlapja, January 1, 1906)

This academic year saw the enrollment of as many as 98 pupils in the public school. Of the 98 students, 51 are Catholic, 17 are Jewish, 15 are Serbian and 15 are Calvinist.
(Szentendre és Vidéke, February 1, 1914)

Religious service at the Szentendre Jewish church. His Majesty's birth anniversary was celebrated by the Szentendre Israelite congregation at 11 a.m. on the 20th day of the current month, in the form of a thanksgiving ceremony (...) The festive speech was held by Óbuda Rabbi Dr Arnold Kiss and he prayed for the victory of Hungary. Both the speech and the intercession greatly impressed the audience, which filled the church.
(Szentendre és Vidéke, August 23, 1914)

Cikkek, hírek helyi újságokból

Március 15. ... „A helybeli izraelita elemi iskolában sem mulasztottak el megemlékezni a nemzet ünnepéről. Weisz Antal izraelita tanító igen hazafias beszédet intézett a gyereksereghez. Azután szavallat volt és hazafias dalokat énekeltek.”
(*Szentendrei Újság, 1916. márc. 19.*)

„**Ne támogasd a zsidót,** ne olvasd romlott szellemű újságját, ne járd boltjába vásárolni! Ez hazafiatlanság!”
(*Szentendrei Néplap, 1919. szept. 7.*)

„**Bevert ablakok.** Vasárnap éjszaka ismeretlen tettesek kövekkel beverték dr. Krausz József ügyvéd és Fürszt Samu gazdálkodó házának ablakait. Ki tudja miért?!”
(*Szentendrei Néplap, 1919. szept. 14.*)

„**A zsidó maszlag.** Adataink vannak arról, hogy városunk egyik kereskedője az üzletébe bevásárolni járó keresztényeknek zsidó pártolását azzal jutalmazza, hogy egy-két skatulya gyufát süllyeszt kosarukba. Figyelmeztetjük a keresztény közönséget, ne hagyják magukat ily édesgetésekkel elveiktől eltántorítani.”
(*Szentendrei Néplap, 1919. okt. 5.*)

Articles and news from the local papers

March 15 ... “The celebration of the national holiday was not missed by the local Jewish elementary school either. Israelite schoolteacher Antal Weisz gave the army of students a very patriotic speech. Then there were some poetry recitals and some patriotic songs were sung.”
(*Szentendrei Újság, March 19, 1916*)

“**Do not support Jews,** do not read their immoral newspapers, do not shop in their stores. This is unpatriotic!”
(*Szentendrei Néplap, September 7, 1919*)

“**Broken windows.** On Sunday night, unknown perpetrators threw stones at the windows of the houses owned by lawyer Dr József Krausz and farmer Samu Fürszt. Who knows why?!”
(*Szentendrei Néplap, September 14, 1919*)

“**The Jewish bait.** We have been informed that one of the merchants of our town rewards those Christians who do their shopping in his store and who side with the Jews by sliding 1-2 boxes of matches into their baskets. We hereby warn the Christian public not to let themselves be dissuaded from their principles by such baits.”
(*Szentendrei Néplap, October 5, 1919*)

Cikkek, hírek helyi újságokból

„**A kereszténység nyúzója.** [...] „városunk egyik krajzlerosa, aki magától értetőleg a hosszú kabátosok és kajla orrúak felekeztéhez tartozik, névleg Kozma Ignác, szemérmetlenül meri alkalmazni az árfelhajtás archimedeszi csavarját és 25 koronákat mer követelni egy kilogramm fehér lisztért.”
(*Szentendrei Néplap, 1919. nov. 16.*)

„**Néhai Dr. Weisz Ármin** vármegyei főorvos, szentendrei városi orvosnak az izraelita hitközség által megfestett arcképét f. hó 25-én díszes közönség jelenlétében, ünnepélyes külsőségek keretében leplezték le. Az izr. iskola termét zsúfolásig megtöltötték az elhunyt családtagjai, különböző hivatalok kiküldöttei és tisztelgők serege. – Az ünnepélyt a Himnusz akkordjai vezették be, utána Goldberger Samu hitközségi elnök tömör, mély érzéstől áthatott megnyitóbeszéd kíséretében ígérte meg az elhunyt emlékének megőrzését. Ezután dr. Oblatt József iskolaszéki elnök méltatta az elhunyt érdemeit. (...) Megható jelenet volt, amidőn egymás után léptek a kép elé: Weinberger Kató, Fürszt Nusi, Lövy Miklós tanulók, és az ünnepelt emlékét megcsukló, gyermeki szívből eredő, hangulatos beszéd kíséretében megkoszorúzták. A közönség a Szózat imája után elszéledt.” (...) (Pilishegyvidéki Hírek, 1928. ápr. 8.)

Articles and news from the local papers

“**Torturer of Christians.** [...] “One of our town’s grocers who obviously belongs to the congregation of those with long overcoats and long noses, namely Ignác Kozma, dares shamelessly apply the Archimedean twist of price increase and has the courage to charge 25 crowns for a kilogram of white flour.”
(*Szentendrei Néplap, November 16, 1919*)

“County Chief Physician, Szentendre city doctor late **Dr Ármin Weisz’s** portrait painted by the Israelite synagogue was unveiled on the 25th day of the current month in front of an elegant audience and in a festive ceremony. The hall of the Jewish school was fully packed by the family of the deceased medical doctor, the delegates of various offices and an army of people paying their tribute to the late doctor. – The festive event began with the chords of the national anthem, then synagogue president Samu Goldberger promised to keep the memory of the deceased physician in a brief, deeply emotional opening speech. Then school board president Dr József Oblatt praised the achievements of the deceased. (...) It was a touching scene as students Kató Weinberger, Nusi Fürszt and Miklós Lövy took their turns in walking up to the picture and then wreathed the memento accompanied by an emotional speech given in choked children’s voice. The audience dispersed after the prayer of the Szózat (“Appeal”).” (...) (Pilishegyvidéki Hírek, April 8, 1928)

Hírek

az I. világháborúból

Kozma Ignác a galíciai harctéren tanúsított személyes bátorsága jutalmául Auffenberg tábornoktól dicsérő oklevelet kapott s egyben káplárrá nevezték ki.

(Szentendre és Vidéke, 1914. okt. 25.)

Előléptetés. Glatz S. Sándort főállatorvossá léptették elő (katonai szolgálatát tölti).

(Szentendre és Vidéke, 1915. jan. 30.)

Hősi halál. Weinberger Dezső hősi halált halt a 19. gyalogezred katonájaként Konsk mellett. 3 hónapja bizonytalanságban volt az özvegy, akivel másfél éve házasok, s 6 hónapos gyermekük van. Folyó hó 17-én megjött a hír.

(Szentendre és Vidéke, 1915. jan. 30.)

Előléptetés. Dr. Krausz József szentendrei ügyvéd, tartalékos hadnagy főhadnaggyá lépett elő. – Gratulálunk.

(Szentendre és Vidéke, 1915. febr. 28.)

Hőseink. Barna Jenő a 3-ik bosnyák ezred tartalékos hadnagya, aki mint zászlós küzdött a szerbek ellen, az ellenség előtt tanúsított bátorságáért most megkapta a II. osztályú ezüst vitézségi érmet. A kitüntetett hős fia Braun Antal szentendrei bírósági irodatisztnak.

(Szentendre és Vidéke, 1915. szept. 19.)

News

from the I World War

Ignác Kozma's bravery demonstrated on the battlefield of Galicia has been recognised with a diploma by General Auffenberg. In addition, he has been promoted to the rank of corporal.

(Szentendre és Vidéke, 25 October 1914)

Promotion Sándor Glatz S. has been promoted to chief veterinarian (He is serving in the military.)

(Szentendre és Vidéke, 30 January 1915)

Hero's death Dezső Weinberger was killed in action as a soldier of the 19th infantry regiment near Konsk. His wife, who had been married to him for one and a half years, and his 6-month-old child did not know anything about his whereabouts for three months.

The terrible news came on 17 January.

(Szentendre és Vidéke, 30 January 1915)

Promotion Dr József Krausz, an advocate from Szentendre and a reservist second lieutenant has been promoted to first lieutenant. Congratulations!

(Szentendre és Vidéke, 28 February 1915)

Hírek

az I. világháborúból

FALK LAJOS OLASZ HADIFOGSÁGBAN, SAVONA, 1919
LAJOS FALK AS PRISONER OF WAR, SAVONA, 1919

Vitézségi érem. Klein Sándor 29. gy.-e. tizedest, Klein József helybeli állomásfőnök öcsét, az ellenséggel szemben tanúsított hősie magatartásáért a hadsereg-parancsnokság a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntette ki. *(Szentendre és Vidéke, 1916. jan. 2.)*

Előléptetés. Barna Imre 32. gyalogezredbeli hadapródot, Braun Antal kir. járásbíróági irodatiszt fiát a harctéren az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásáért zászlóssá léptették elő. *(Szentendre és Vidéke, 1916. jan. 9.)*

Kárpáti ünnep. Az ünnepély a „Szózat” eléneklésével kezdődött, mely után Weisz Antal tanító megkapó szavakban jellemezte

News

from the I World War

Our heroes Jenő Barna, a reservist second lieutenant from the 3rd Bosnian regiment, who fought against the Serbs as an ensign, has been awarded the 2nd class Silver Medal for Bravery for his gallantry in fight. The hero's father is Antal Braun, a local court clerk. *(Szentendre és Vidéke, 19 September 1915)*

Medal for Bravery Sándor Klein, a corporal from the 29th infantry regiment and the nephew of the local station-master József Klein, has been awarded the Grand Silver Medal for Bravery by the commandant of the army for his heroic behaviour in fight against the enemy. *(Szentendre és Vidéke, 2 January 1916)*

Promotion Imre Barna, a cadet from the 32nd infantry regiment and the son of Antal Braun, a royal county court clerk, has ben promoted to the rank of ensign for his valiant behaviour in fight against the enemy. *(Szentendre és Vidéke, 9 January 1916)*

Carpathian Festival After singing the “Appeal” (Szózat), school-teacher Antal Weisz gave an impressive description of the glorious battles that took place in the Carpathians in 1914-15. The splendour of the festival was enhanced by patriotic songs and poems recited by the pupils. After school-teacher Weisz's moving

Hírek

az I. világháborúból

ama dicső harcokat, amelyek az észak-keleti Kárpátokban az 1914. és 1915. években lezajlottak. Hazafias énekek és a növendékek aktuális szavatai emelték azután az ünnepély fényét. Majd Weisz tanítónak a hazáért mondott megható imája és a Hymnus eléneklése következett, utána dr. Weisz Ármin elnök a gyermekek szívébe véste a nagy idők eseményeit, lendületes szép záróbeszédben méltatta a kárpáti küzdelmeket, amely után az ünnepély emelkedett hangulatban véget ért. Az elpusztult kárpáti falvak felépítésére a növendékek gyűjtéséből befolyt 56 korona.”
(*Szentendrei Újság, 1916. máj. 13.*)

Katonák karácsonya. I. Ferenc József temetése napján gyászistentiszteletet tartott a szentendrei izr. hitközség is. Weinberger Ignác rabbihelyettes méltatta Ferenc József érdemeit és imát mondott lelki üdvéért. Utána átmentek az iskolába, ahol Varga Antal tanító szólt a trónváltozásról. Dr. Weisz Ármin iskolaszéki elnök hazafias, meleg szavakkal adakozásra szólított fel a katonák karácsonyára, s végül 52 korona 75 fillér gyűlt össze.
(*Szentendrei Újság, 1916. dec. 6.*)

A magyar hadviselt zsidók aranyalbuma harmincnál több nevet sorol fel Szentendre izraelita hadviseltjeiként az első világháborúban.

News

from the I World War

prayer for the homeland, the national anthem was sung. In his beautiful, lively closing speech, president Dr. Ármin Weisz inculcated the heroic events and the Carpathian battles in the children. The festival ended in elated mood. 56 coronas were raised by the pupils to fund the restoration of destroyed Carpathian villages
(*Szentendrei Újság, 13 May 1916*)

Soldiers' Christmas On the day of Franz Joseph I's funeral, the synagogue of Szentendre held a requiem. Deputy rabbi Ignác Weinberger appraised the merits of Franz Joseph and prayed for his spiritual salvation. The event continued at the school, where school-teacher Antal Varga spoke about the succession to the throne. Dr. Ármin Weisz, the president of the school board kindly called upon the attendants to donate money for the Soldiers' Christmas. In the end, 52 coronas and 75 fillers were raised.
(*Szentendrei Újság, 6 December 1916*)

The Jewish-Hungarian Veterans' Golden Album lists the names of more than 30 World War I veterans from Szentendre.

A Vajda-ház

A Dumtsa Jenő utca 4. alatti házban lakott Vajda Lajos festőművész, a kortárs magyar képzőművészet egyik legnagyobb, napjainkig meghatározó alkotója. A tragikusan rövid életet élt művész a szentendrei festészet egyik legjelentősebb képviselője. Képei a róla elnevezett múzeumban láthatóak Szentendrén. Szülei a szentendrei zsidó temetőben nyugszanak.

A Bükköspart 35. alatti házban lakott nővére, Klein Albertné Vajda Terézia, akit 14 éves Péter fiával együtt deportáltak. Az ő nevük is olvasható a Szántó Emlékház udvarán található mártírtáblán.

A VAJDA-HÁZ A DUMTSA JENŐ UTCA 4-BEN
THE VAJDA HOUSE AT THE DUMTSA JENŐ STREET 4

The Vajda House

Artist Lajos Vajda used to live in the house at 4, Jenő Dumtsa Street. Vajda is one of the greatest representatives of contemporary Hungarian fine arts, an artist with a far-reaching influence. The tragically short-lived painter is one of the most significant representatives of Szentendre arts. His paintings are displayed in the museum named after him in Szentendre. His parents were buried in the Szentendre Jewish cemetery.

His older sister Mrs. Albert Klein, née Terézia Vajda, who used to live at 35, Bükköspart, was deported together with her fourteen-year-old son Péter. Their names are listed on the martyrs' memorial plaque in the courtyard of the Szántó Memorial House.

VAJDA LAJOS FESTŐMŰVÉSZ, 1939
THE PAINTER LAJOS VAJDA, 1939

A szentendrei zsidó temető

Kertész Péter kezdeményezésére, a szentendrieiek összefogásával rendbehozott régi temető, ahol a helyi zsidó családok tagjai nyugszanak.

- 1/ A szentendrei zsidó temető
- 2/ Weis Wolf sírköve (1875)
- 3/ Bandler Leopold sírköve (1888)
- 4/ Ida Fischer sírköve (1853)
- 5/ Vajda Lajos szüleinek sírköve (1927/1941)
- 6/ Fischer Salamon és nejének sírköve
- 7/ Neuman Mórné sírköve (1912)

The Jewish cemetery of Szentendre

On the initiative of Mr Peter Kertész, the old Jewish cemetery, where the members of the local Jewish families rest, was renovated with the joint efforts of the people of Szentendre.

- 1/ The Jewish cemetery of Szentendre
- 2/ Mr Wolf Weis's tombstone (1875)
- 3/ Mr Leopold Bandler's tombstone (1888)
- 4/ Ms Ida Fischer's tombstone (1853)
- 5/ Mr Lajos Vajda's parents' tombstone (1927/1941)
- 6/ Mr Salamon Fisher's and his wife's tombstone
- 7/ Mrs Mór Neuman's tombstone (1912)

1

2

3

4

5

6

7

„Elmentek és többé nem tértek vissza”
“They left and never returned.”

VÉSZKORSZAK HOLOCAUST

H. LÁSZLÓ MAGDA

Emlékkönyv a XX. századból

Deportálás

Anyámra a zsidótörvények eredetileg nem vonatkoztak volna, de áttért. A zsidótörvények után apám unokahúga hívott minket Pestre. Apám nem akart menni, azt mondta, hogy ha a többiek szenvednek, akkor mi is szenvedünk. Ezzel én is egyetértettem. Fel sem merült, hogy próbáljunk menekülni. A legtermészetesebb volt, hogy ha viszik a többi embert, akkor mi is megyünk. Amikor jöttek a zsidótörvények, apám még bejárt Pestre. Akkor még nem fogtuk fel anynyira tragikusan a dolgot. Apámnak a főnöke felajánlotta, hogy szerez hamis születési bizonyítványt. Háromféle vallású közül választ-

MAGDA H. LÁSZLÓ

The Keepsake Album from the XXth century

Deportations

The Nuremberg Laws would have originally excluded my mother, but she was converted. After the anti-Jewish laws, my father's niece invited us to go to Pest. My father decided to stay, saying that if others were suffering, we should suffer too. I agreed. The possibility of escaping wasn't even brought up. It was the only conclusion: if others were taken away, we would leave with them too. My father commuted to Pest even after the anti-Jewish Laws. We did not see the situation so tragically. His boss offered him to get a false birth certificate. Dad could have chosen from three different religions. He, most

A GETTÓT KIFOSZTOTTÁK A DEPORTÁLÁS UTÁN THE GHETTO WAS ROBBED AFTER THE DEPORTATION

30. lk.

1944.

Gettóból elhordott vagyontárgyak
viasszaszállítása t-ban.

NYILASKERESZTES PÁRT
Szentendrei szervezet

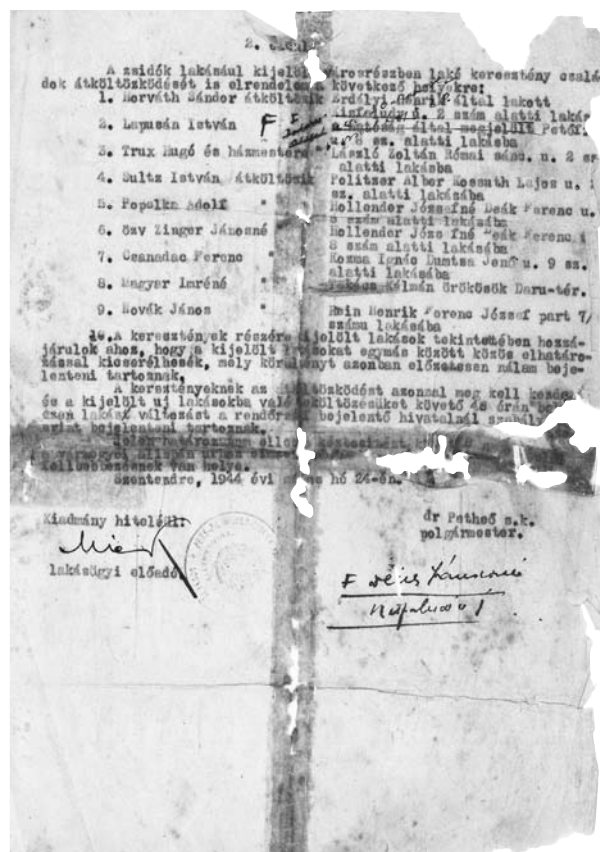
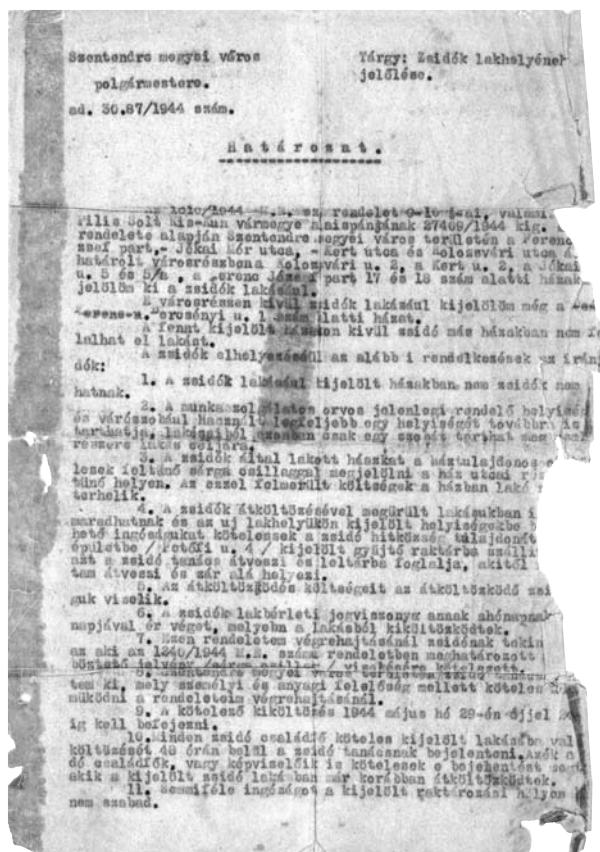
Polgármesteri Hivatalnak
Szentendre, 1944. évi november hó 9.-én.

Szentendre, -

Kérem közhirrre tétetni, hogy akik a szentendrei zsidó
gettóból butoradarabokat, bármilyen más tárgyat elvittek
24 órán belül, a városház udvarára vigyék vissza, mert aki
ezt nem teszi statáriális eljárás indul ellene.

Kitartás!
Éljen Szálas!
Király Ferenc
városvezető.

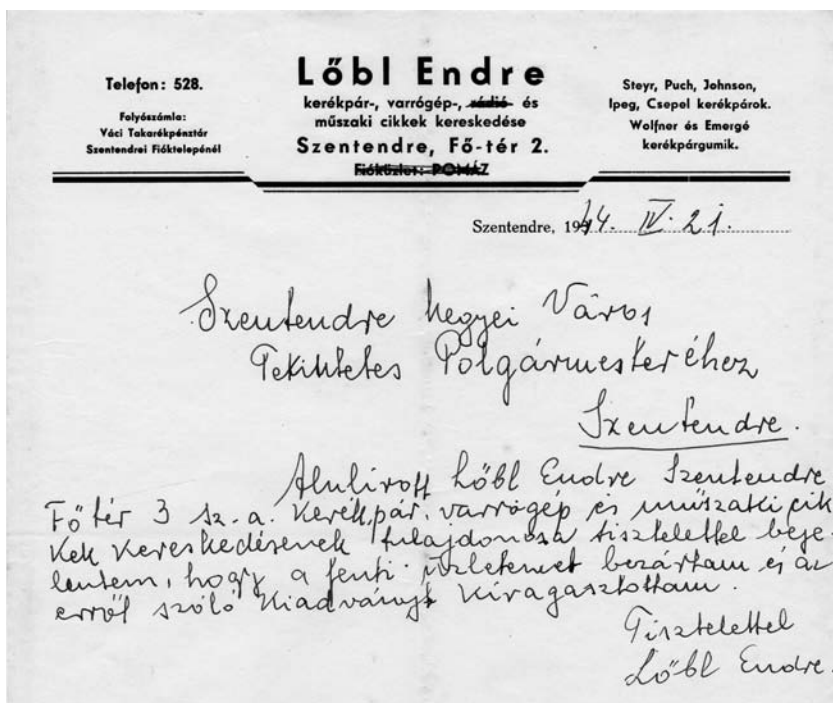
NYILASKERESZTES PÁRT
Szentendrei szervezet

POLGÁRMESTERI RENDELET A GETTÓ FELÁLLÍTÁSÁRÓL (1944. MÁJUS 24.) THE MAYOR'S DECREE TO ESTABLISH THE GHETTO (24 MAY 1944)

hatott volna. Persze, apám hallani sem akart róla. Volt valaki, aki azt ajánlotta, hogy elrejtí a holminkat, de azt sem vettük igénybe. Április volt, akkor már túl voltunk azon a bizonyos március 19-én. Egy ismerőstől tudtuk meg, hogy bejöttek a németek. A munkát egyelőre folytattuk, én egy hadiüzembe mentem dolgozni. Munkásnadrágokat, vadász-zubbonyokat és nadrágokat varrtunk. Közben állandóan szólt a rádió. Egészen addig elég tűrhető volt a helyzet, amíg nem vittek minket ott Szentendrén a gettóba. Apám még innen a gettóból is bejárt

naturally, did not even want to hear of that. Someone offered to hide our belongings but we did not accept that either. It happened on a day in April, after that certain March 19. It was a Sunday when somebody told us that the Germans had come in. For the time being, we carried on working; I worked in a war factory. We were sewing overalls, working clothes and hunting coats. The radio was on all the time. The situation was quite bearable until we were taken to the ghetto in Szentendre. For a while my father went to work from the

LŐBL ENDRE VÁLASZLEVELE A POLGÁRMESTERNEK A ZSIDÓ ÜZLETEK BEZÁRÁSÁNAK ELRENDELÉSEKOR (1944. ÁPRILIS)
ENDRE LŐBL'S ANSWER TO THE MAYOR WHEN JEWISH MERCHANTS HAD TO CLOSE THEIR SHOPS (APRIL 1944)

Péntek volt, ennivaló nem volt, akkor lett volna kenyérsütés és valami élelmvásárlás hét végére.

Vittek bennünket. Nem tudtuk, mi lesz az úticél. Csak a fal mellett volt szabad menni...

...A szovjet hadsereg szabadított fel 1945 május 9-én.

Párizsban, a Notre Dame mögött, a deportált emlékmű közepén ég egy mécses, körülötte írás: „Elmentek és többé nem tértek vissza”. A kijáratnál, az ajtó fölött pedig egy másik: „Bocsáss meg, de ne felejts!”. Legyen úgy.

had half an hour to pack. Everybody was in a fluster. It was Friday; we didn't have anything to eat as it was just time for baking the bread and buying food for the weekend.

We were taken. We had no idea about the destination. We were only allowed to walk by the wall...

...I was liberated by the Soviet Army on the 9th of May 1945.
In Paris, behind the Notre-Dame, in the middle of the Monument to the Deportations there is a flame with an inscription around it: They left and never returned. While on the exit it is written: Forgive but do not forget! Let it be so.

Cikkek, hírek helyi újságokból

„**Mit várunk az új képviselőktől?** Várjuk a zsidókérdés maradéktalan megoldását, az ésszerűség szabta földbirtokreformot, a halmozott jövedelmek haladéktalan megszüntetését, státáriumot a síbolókra, helyi viszonylatban pedig a HÉV viteldíjának radikális csökkentését.”
(*Pilishegyvidék – Budakörnyék, 1939. június 10.*)

„**Tanít-e zsidó a szentendrei polgáriban?** A szentendrei református polgáriban egészségtant tanít és az iskolához tartozó internátusban a gyermekek egészségére felügyel dr. Óvári József szentendrei orvos. Úgy mondják, Óvári a zsidó fajhoz tartozik. Anyakönyvi kivonatát nem láttuk, arra nem is vagyunk kíváncsiak, de az már érdekelné minden olvasónkat, hogy tényleg zsidó fajú vagy ahhoz tartozott-e valamikor? Mert ha így igaz, akkor követeljük a magyar gyermekek mellé keresztény magyar orvos állítását.”
(*Szentendre – Budakörnyék, 1942. február 25.*)

„**A képviselőtestület** egy szavazati többséggel hozzájárult a „nyilas magatartás módja miatt” [1940-ben] felfüggesztett Szálas dr. visszahelyezéséhez. „Most a városban arról beszélnek, hogy a képviselőtestületben túlsúlyba kerültek a nyilasok. Ez nagy tévedés. Nincsenek túlsúlyban, sőt lényegtelen csoportot képeznek abban.” (Sok nem nyilas testületi tag is Szálas mellett szavazott.)
(*Szentendre – Budakörnyék, 1942. március 4.*)

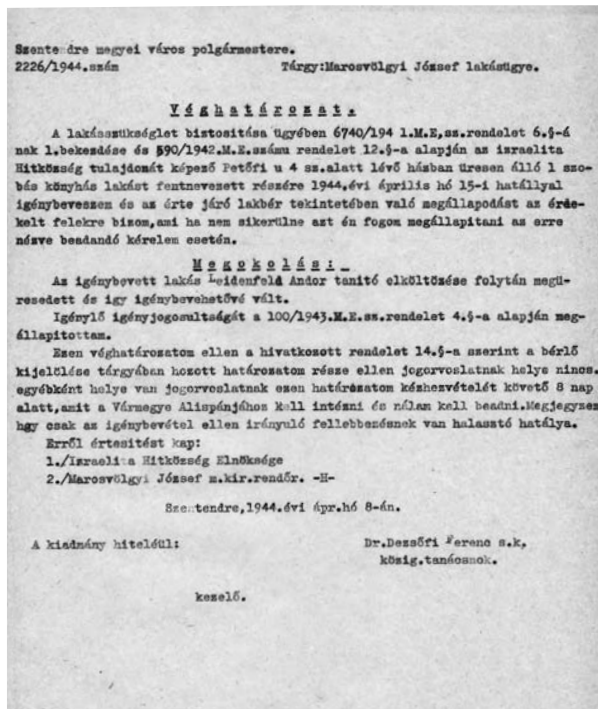
Articles and news from the local papers

“**What do we expect** from our new representatives? We expect a complete solution to the Jewish question, a reasonable land reform, the elimination of accumulated earnings without delay, the application of martial law against smugglers, and the radical reduction of the travel fares charged by the local suburban railway company (HÉV).”
(*Pilishegyvidék – Budakörnyék, June 10, 1939*)

“**Are there any Jewish teachers** at the Szentendre public school? Szentendre-based medical doctor Dr József Óvári teaches Health Studies at the Szentendre Calvinist school and he is in charge of the students’ health care at the boarding school as well. Óvári is said to be a representative of the Jewish species. We have not seen his birth certificate, we are not interested in it anyway but our readers would like to know whether he is really one of the Jewish kind, or whether he used to belong to that species. If it is true, we demand that a Christian Hungarian medical doctor take care of the health of Hungarian children.”
(*Szentendre – Budakörnyék, February 25, 1942*)

“**By a single vote** for, the board of representatives has approved of the reinstatement of Dr Szálas, who was suspended from his position [in 1940] “due to his pro-Nazi (Arrow Cross Party-affiliated) behavior”. Now rumor has it that there is a pro-Nazi majority in the

Cikkek, hírek helyi újságokból

LINDENFELD TANÍTÓ LAKÁSÁT KIIGÉNYELTÉK
THE FLAT OF THE TEACHER WAS REQUIRED

Kinyitott a szentendrei zsidó Weisz egy év után újra. Múlt évben Szentendre város polgármestere Weisz Lipót fűszeres iparát elvonta. Most a szentendrieiek legnagyobb meglepetésére Weisz kinyitott és mint mondja: kiárúsítja üzletét. De az üzletből nem akar az áru elfogyni. Megnéztük mi is Weisz üzletét. Az elmúlt egy év alatt nagyszerűen konzerválta áruját és az egy éves árun nem látszik az idő foga. No, de nem akarjuk a Weisz áruját dicsérni, nem is kérdezzük meg, hogy kiárúsítás vagy jogfolytonosság, és miért nyitott ki Weisz és

Articles and news from the local papers

board of representatives. This is a grave mistake. They do not have majority, actually, they represent an insignificant fraction in the board. (Quite a number of non-Nazi members have also cast their vote for Szálas.)”
(Szentendre – Budakörnyék, March 4, 1942)

The Szentendre store run by the Jewish Weisz re-opened after one-year. Last year the business license of grocer Lipót Weisz was withdrawn by the mayor of Szentendre. Now to the utmost surprise of the citizens of Szentendre, Weisz opened his store again and he said that he would like to sell it out. But his goods do not sell. We have also checked the store run by Weisz. In the past one year, he has managed to preserve his goods in excellent condition, time has not left its mark on the one-year-old merchandise at all. However, we do not mean to praise Weisz’s merchandise, we will not even ask him whether it is a clearance sale or legal continuity, why and on what grounds Weisz has reopened his store. But we are pointing it out that the Weisz-run store is not needed by Christian Hungarians. And we will revisit the issue later with utmost curiosity.”
(Szentendre és Buda Környéke, July 8, 1942)

Cikkek, hírek helyi újságokból

milyen alapon. De, hogy a Weisz-féle üzletre nincs szüksége a keresztény magyarságnak, azt leszögezzük. A témára pedig visszatérünk csuda kíváncsian!”

(Szentendre és Buda Környéke, 1942. júl. 8.)

„**Dr. Nemes Pethő János** Szentendre város polgármestere a város 57 zsidó családját 18 zsidóházba költöztette össze a Fő tért és a Duna-partot összekötő kis utcába.”

(Szentendre és Buda Környéke, 1944. máj. 24.)

„**Érték a zsidó is Pomázon**, mert Groszmann Fülöpné elrejtette Fekete Györgynét.

A bujóciska-játékért mindkét zsidó ellen eljárást indított a szentendrei főbíró.”

(Szentendre és Buda Környéke, 1944. máj. 24.)

„**Zsidókat nyílt árusítási üzletekben**, az országos, havi és heti vásárokon, valamint a napi piacokon csak a napnak két óráján át szabad kiszolgálni.

(Szentendre és Buda Környéke, 1944. jún. 7.)

„**Egy kis változás történt** a szentendrei gettóban. Mint értesültünk, a város vezetősége a gettóban levő Kenyeres- és Sontagh-féle zacskóüzemet kitelepíti a Weisz Lipót-féle zsidóházba. Eddig az volt a helyzet, hogy a zacskóüzem a gettó udvarán minden elválasztófal nélkül volt. Az üzem ablaka a zsidók lakására nézett és az irodahelyiség

Articles and news from the local papers

“**Mayor of Szentendre** Lord Dr János Pethő assembled the 57 Jewish families of the town in 18 Jew Houses in the small street that connects the Main Square and the Danube bank.”
(Szentendre és Buda Környéke, May 24, 1944)

“**Jews are also precious in Pomáz** because Mrs Fülöp Groszmann has hidden Mrs György Fekete. A legal procedure was launched against both Jews by the Szentendre chief judge for this game of hide-and-seek.”
(Szentendre és Buda Környéke, May 24, 1944)

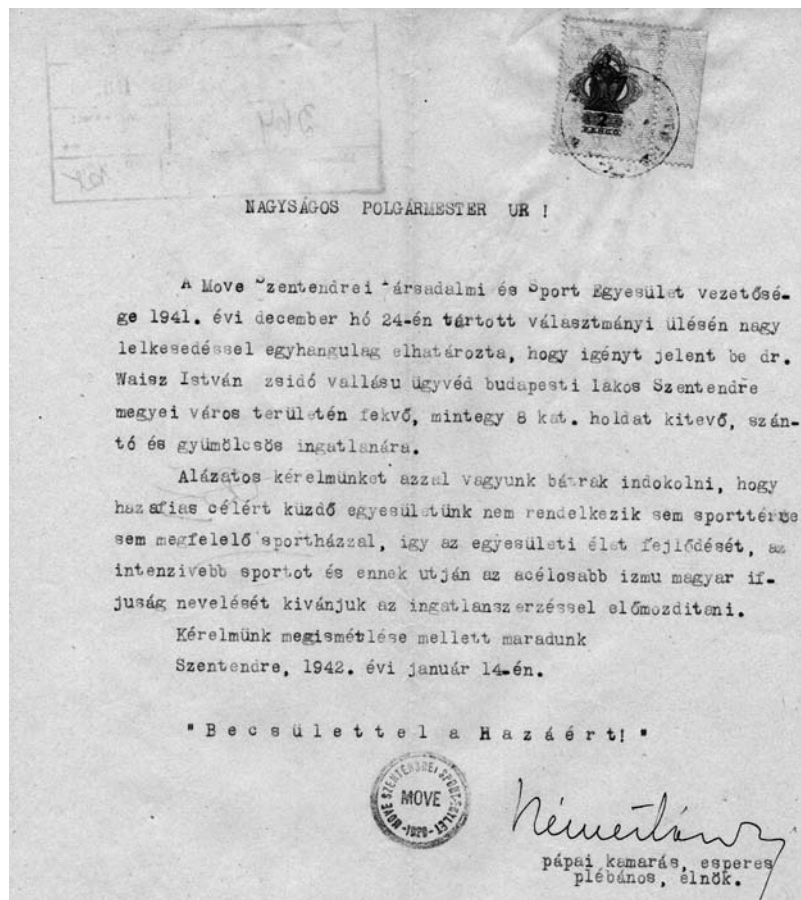
“**You can only serve Jews** for two hours a day at open stores, at monthly and weekly national fairs and at daily markets.”
(Szentendre és Buda Környéke, June 7, 1944)

Slight changes at the Szentendre Ghetto

We have been notified that the bag-manufacturing plant in the Ghetto owned by Kenyeres and Sontagh would be moved to the Lipót Weisz Jew House by the senior officials of the municipality. So far, the bag-manufacturing factory was run in the courtyard of the ghetto without any separation walls. The windows of the plant looked out on the apartments of the Jews, and the office, which also has a telephone set, also opened to the courtyard of the ghetto. It is true that nothing irregular has ever taken place in the factory but it

Cikkek, hírek helyi újságokból

Articles and news from the local papers

NÉMET LÁSZLÓ KANONOK ZSIDÓ FÖLDBIRTOKOT IGÉNYELT A **MOVE** SPORTEGYLET SZÁMÁRA (1942. JANUÁR)
CANON LASZLO NÉMET ASKED A JEWISH LANDED PROPERTY FOR THEIR PATRIOTIC SPORT CLUB (JAN 1942)

– amelyben telefon is van – szintén a gettó udvarára nyílt. Igaz, hogy semmi szabálytalanság sem történt az üzemben, de megnyugtatóbb már az üzem tulajdonosaira is, ha nem kell a zsidókat kerülgetniök. A másik változás, hogy a gettó utcafeleli ablakainak bedeszkázását megígérte Miskey Lajos városi

will be much more reassuring for the owners of the plant if they do not have to pass by the Jews. The other change is that municipal official Lajos Miskey promised to board up the windows of the ghetto that open to the street. This work is already in progress. He also declared that there is very strict order in

Cikkek, hírek helyi újságokból

tisztviselő, sőt az már folyamatban is van. Egyben kijelentette, hogy a gettóban a leg-szigorúbb rend van, a zsidók nem járhatnak szabadon és bevásárolni is csak a megbízott pár zsidónak szabad a többi részére. Örömmel közöljük ezeket, csak a nagy szigorúság mellett valamit azért nem értünk. Szemtanúi voltunk, amikor dr. Kosza Antal fogalmazó előtt egy zsidó át akart adni egy hivatalos átíratot pár fényképpel személyazonosság igazolása céljából Miskey Lajos tisztviselőnek, aki azt nem vette át azzal, hogy „csak tartsa, én nem veszem a kezembe, úgy mondja: mit akar!!!” Túl erélyes volt a fellépése. De ha mindig ilyen nagy antiszemita volt és így bánt azelőtt is a zsidókkal – bocsánatot kérünk szavainkért. Akkor mindent értünk. *(Szentendre és Buda Környéke, 1944. jún. 14.)*

„**Zsidószármazás megállapítására** – vitás esetben – most a bpesti kir. járásbíróság elvi jelentőségű döntést hozott: az eddigi gyakorlattól eltérően antropológiai és vérvizsgálat alapján döntötte el a származást. *(Szentendre és Buda Környéke, 1944. jún. 21.)*

„**Egy nagy gyár vezérigazgató-helyettese** Szentendrén rejtette el egy letűnt zsidó vagyonának kis töredékét, pár milliócskát... A türelmi idő alatt beszolgáltatta. Vajjon ezek után is vágyik a kormányfőtanácsosi cím után? *(Szentendre és Buda Környéke, 1944. jún. 28.)*

Articles and news from the local papers

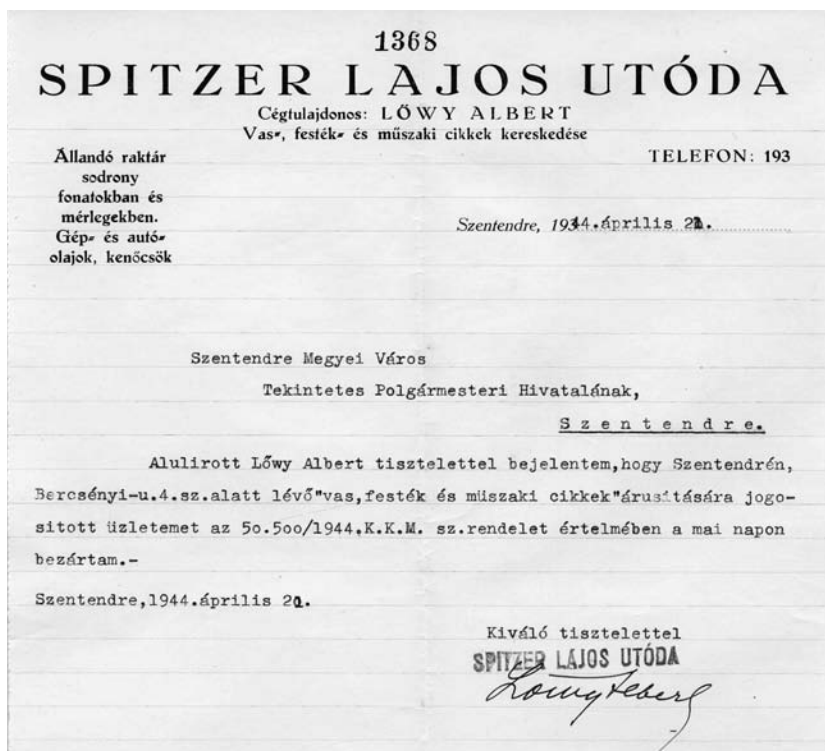
the Ghetto, Jews are not free to walk around, and their shopping can only be done by a few appointed to do so for the rest of the community. We are glad to announce this news but there is something that we do not understand, although there is this high level of strictness. We eye-witnessed when a Jew wanted to deliver an official warrant with a few photos to official Lajos Miskey, in order to certify his identity, in front of court clerk Dr Antal Kosza. Mr Miskey did not accept the document, saying “Just hold it, I am not taking it in my hand, tell me what you want.” He took a very strong line. But if he has always been such an ardent anti-Semite and this is the way he used to treat Jews in the past too, we apologize for what we have said above. Then we understand it all. *(Szentendre és Buda Környéke, June 14, 1944)*

“**The Budapest Royal District Court** adopted a summary decision for establishing Jewish descent in disputed cases: contrary to the practice applied to date, origins were now decided on the basis of anthropological and blood tests.” *(Szentendre és Buda Környéke, June 21, 1944)*

“**The deputy chief executive officer** of a large factory hid a small fraction of the property of a lost Jew, which was a few million... He turned in this amount during

Cikkek, hírek helyi újságokból

Articles and news from the local papers

LÖWY ALBERT VÁLASZLEVELE A POLGÁRMESTERNEK A ZSIDÓ ÜZLETEK BEZÁRÁSÁNAK ELRENDELÉSEKOR (1944. ÁPRILIS)
ALBERT LÖWY'S ANSWER TO THE MAYOR WHEN JEWISH MERCHANTS HAD TO CLOSE THEIR SHOPS (APRIL 1944)

„Törölt ügyvédek. A pestvidéki Ügyvédi Kamara jogerősen törölte az ügyvédek névjegyzékéből dr. Fodor Sándor és dr. Krausz József szentendrei zsidókat ...
(Szentendre és Buda Környéke, 1944. jún. 28.)

the grace period. Does he still aspire to be a chief government counsel?”
(Szentendre és Buda Környéke, June 28, 1944)

“Lawyers deleted from the Bar. Szentendre-based Jews Dr Sándor Fodor and Dr József Krausz were deleted from the register of lawyers with binding effect by the Pest Region Bar Association...”
(Szentendre és Buda Környéke, June 28, 1944)

Leltár *(részlet)*

„A szentendrei zsidók elszállításakor a m. kir. csendőrség által őrizetbe vett és a város hatóságának átadott, 100.000 pengőben becsült értékről a budapestvidéki m. kir. pénzügyigazgatóság kiküldöttei részére történt átadáskor felvett leltár”-ból.

- 1. Löbl Róbert** Pengő 823.58 készpénzben
1 drb. asztali óra
- 2. Guttentág Márton** P. 360
- 3. dr. Fodor Sándor** P. 350
1 drb. arany karikagyűrű
- 4. König István** P. 51.02
- 5. László Zoltán** P 1725.06
1 ezüst doboz
2 ezüst cigarettatárca
Budakalászi Hitelszövetkezet 32585 sz. betét
953,30 P
Szentendrei Hitelszövetkezet 104 sz.
betétkönyv P 300
2 drb. 1/8 -as osztálysorsjáték
4236/én.n c. és d.
Váci takarékpénztári elismervény
1 db melltűről
- 6. Zinner Adolf** P. 1095.69
5 drb. BSZKRT váltójegy
1 férfi nickel zsebóra nickel láncsal
1 arany karikagyűrű
1 drb. szerb 1dináros
- 7. Fleischer Antal** P. 1536.30
2 drb. BSZKRT váltójegy
2 drb. ezüst kávéskanál

Inventory *(excerpt)*

“From the inventory taken upon delivery of valuables to the representatives of the Pest County Royal Financial Directorate. After the deportation of Jews from Szentendre, valuables worth approx. 100,000 pengő were seized by the Hungarian Royal Gendarmerie and handed over to local authorities.”

- 1. Mr. Róbert Löbl** 823.58 pengo in cash
1 tabletop clock
- 2. Mr. Márton Guttentág** 360 pengo in cash
- 3. Dr. Sándor Fodor** 350 pengo in cash
1 gold wedding ring
- 4. Mr. István König** 51.02 pengo in cash
- 5. László Zoltán** P 1725.06
1 silver box
2 silver cigarette cases
Credit Union of Budakalász,
deposit No. 32585; 953,30 pengo
Credit Union of Szentendre,
passbook No. 104, 300 pengo
21/8 class lottery tickets 236/én.n c. and d.
Savings Bank of Vác, receipt of 1 brooch
- 6. Mr. Adolf Zinner** 1095.69 pengo in cash
5 BSZKRT through tickets
1 nickel men's pocket watch with chain
1 gold wedding ring
1 Serbian dinar
- 7. Mr. Antal Fleischer** 1536.30 pengo in cash
2 BSZKRT through tickets
2 silver coffee spoons
- 8. Mr. Lipót Weisz** 1488 pengo in cash
4 silver 5 pengo coins
1 gold wedding ring
1 nickel men's pocket watch

- 8. Weisz Lipót** P. 1488
 4 drb. ezüst 5P-ös
 1 drb. arany karikagyűrű
 1 drb. férfi nickel zsebóra
- 9. dr. Óvári József** P. 2352.60
 1 drb. ezüst 5P-ös
 1 drb. arany karikagyűrű
 1 drb. karkötő nickel Doxa óra
 1 drb. Váci takarékpénztári betétkönyv
 4622 sz. P 3577.30
- 10. Tiszavári Sándor** P. 357.10
 1 karkötő nickel óra (omega) bőr szíjjal
- 11. dr. Krausz József** P. 154
 1 fedeles férfi ezüst zsebóra láncsal
 1 drb. 20 okmánybélyeg
- 12. Szántó Lajos** P. 210
 1 drb. férfi nickel omega zsebóra
 1 drb. Postatakarékpénztári záloglevél
 5/1944 F. 02803. sz. 300 P értékkel
- 13. Erdélyi Henrik** P. 680
 1 drb. arany karikagyűrű
 3 drb. ezüst 5P-ös
 3 drb. ezüst 2P-ös
 1 drb. ezüst szivarkatárca
 1 drb. nickel karóra (Doxa)
- 14. Rein Henrik** P. 550
 1 drb. arany karikagyűrű
- 15. Hollander István** P. 962.94
 8 drb. fém érme különféle
 4 drb. 30filléres levélbélyeg
- 16. Hajdú Károly** P. 117.28
 2 drb. ezüst 5P-ös
 1 drb. zománcérme aranyfoglalattal
 1 drb. nickel zsebóra (Doxa)
- 17. Somogyi Béla** P. 700
 1 arany karikagyűrű
 1 férfi nickel karóra
 1 női nickel karóra
- 9. Dr. József Óvári** 2352.60 pengó in cash
 1 silver 5 pengó coin
 1 gold wedding ring
 1 Doxa nickel bracelet watch
 1 Savings Bank of Vác passbook
 No. 4622, 3577.30 pengó
- 10. Mr. Sándor Tiszavári** 357.10 pengó in cash
 1 Omega nickel bracelet watch
 with leather strap
- 11. Dr. József Krausz** 154 pengó
 1 silver men's lid pocket watch with chain
 1 revenue stamp, worth 20 pengó/piece
- 12. Mr. Lajos Szántó** 210 pengó in cash
 1 Omega nickel pocket watch
 1 Post Office Savings Bank debenture
 No. 5/1944 F. 02803. worth 300 pengó
- 13. Mr. Henrik Erdélyi** 680 pengó in cash
 1 gold wedding ring
 3 silver 5 pengó coins
 3 silver 2 pengó coins
 1 silver cigarette cases
 1 Doxa nickel watch
- 14. Mr. Henrik Rein** 550 pengó
 1 gold wedding ring
- 15. Mr. István Hollander** 962.94 pengó in cash
 8 various metal coins
 4 postage stamps 30 p/piece
- 16. Mr. Károly Hajdú** P. 117.28
 2 silver 5 pengó coins
 1 enamel coin in gold setting
 1 Doxa nickel pocket watch
- 17. Mr. Béla Somogyi** 700 pengó in cash
 1 gold wedding ring
 1 nickel men's watch
 1 nickel women's watch
- 18. Mr. Vilmos Schwarcz** 24.38 pengó in cash
 1 nickel men's pocket watch
- 19. Mr. Aladár Perlusz** 605.40 pengó in cash

18. Schwarcz Vilmos P. 24.38

1 nickel férfi zsebóra

19. Perlusz Aladár P. 605.40

20. Perlusz Aladárné P. 800.22

1 drb. ff ezüst zsebóra

1 drb. ezüstitlánc pénztárca

1 drb. ezüst 2P-ös 1db

1 drb. ezüst 1P-ös 1db

1 drb. ezüst gyűrű

21. Földes Mihály P. 266.80

1 drb. nickel zsebóra

22. dr. Krausz Józsefné P. 3257.78

1 drb. arany karikagyűrű

1 drb. ezüst 5P-ös

1 drb. ezüst 2P-ös

1 drb. ffi nickel karkötő óra

2 drb. töltőtoll

Baleset bizt. Tőke bizt.

100.000.000 koronában (Pensiere)

Berlini Viktória kötvény 1.000 dollárról

Adria Tűzbizt. Kötvény 8.000 P

Váci Tak. Pénztári 4004 sz. betétkönyv

P 208.70

Váci Tak. Pénztári 4092 sz. betétkönyv

P 1000.-

Váci Tak. Pénztári 4136 sz. betétkönyv

P 1107.-

Váci Tak. Pénztári 46003 sz. betétkönyv

P 16.50

Váci Tak. Pénztári 4869 sz. betétkönyv

P 10.-

Postatakarékpénztári 700. sz. betétkönyv

P 52.24

OK. H. Szentendrei fiók 60780. sz.

betétkönyv 1225.49 P

OK. H. Szentendrei fiók 72941. sz.

betétkönyv 326.01 P

OK. H. fiók Pócsmegyer 22631. sz.

betétkönyv 1000 P

20. Mrs. Perlusz 800.22 pengó in cash

1 silver men's pocket watch

1 silver chain wallet

1 silver 2 pengó coins

1 silver 1 pengó coin

1 silver ring

21. Mr. Mihály Földes 266.80 pengó in cash

1 nickel pocket watch

22. Mrs. Krausz 3257.78 pengó in cash

1 gold wedding ring

1 silver 5 pengó coins

1 silver 2 pengó coin

1 nickel men's bracelet watch

2 fountain pens

Accident Insurance, Capital Insurance bond
worth 100.000.000 coronas (Pensiere)

Victoria bond Berlin USD 1.000

Adria Fire Insurance Bond

worth 8.000 pengó

Savings Bank of Vác passbook No. 4004,

208,70 pengó

Savings Bank of Vác passbook No. 4092,

1000 pengó

Savings Bank of Vác passbook No. 4136,

1107 pengó

Savings Bank of Vác passbook No. 46003 ,

16,50 pengó

Savings Bank of Vác passbook No. 4869,

10 pengó

Post Office Savings Bank passbook No. 700

52.24 pengó

National Credit and Commerce Bank Branch

Szentendre passbook No. 60780,

1225.49 pengó

National Credit and Commerce Bank Branch

Szentendre passbook No. 72941,

326.01 pengó

OK. H. fiók Pócsmegyer 86663. sz.
 betétkönyv 900.22 P
 OK. H. Budakalászi fiók 32512. sz. betétkönyv
 25.07 P
 OK. H. Budakalászi fiók 32575. sz.
 betétkönyv 2593.12 P
 Nemzeti Hitelintézet 2521. sz. 6041.30 P
 Magyar Olasz Bank Nádor utca 256.490 sz.
 5062.31 P
 Községi Takarékpénztár Bpest 10.013 sz.
 betétkönyv 634.51 P

„A zsidók elszállítása és ezzel kapcsolatban a pénzügyőri hatóság által fogatosított leltározás szerint megállapítást nyert, hogy **dr. Krammer Margit** zsidó fogorvos lakásán nem volt feltalálható a nevezettnek köztudomás szerint tulajdonát képező 1 perzsa bunda és két kék rókája. Miután annak a gyanúja látszik fennforogni, hogy ezeket nevezett valakinek megőrzésre eltávozása előtt kiadta, felkutatása érdekében megkeresem a rendőrkapitányságot azzal, hogy nyomozásának eredményét velem közölni szíveskedjék.”

23. Fleischer Antal [ÚJRA] P. 358.60

1 ffi nickel zsebóra
 4 evőkanál ezüst
 5 kávéskanál ezüst
 2 villa ezüst dessert villa
 2 kés ezüst dessert

24. Winternitz Soma P. 633.29

25. Neumann Ignác P. 402.40

1 drb. ezüst zsebóra

National Credit and Commerce Bank Branch
 Pócsmegyer passbook No. 22631,
 1000 pengó
 National Credit and Commerce Bank Branch
 Pócsmegyer passbook No. 86663,
 900.22 pengó
 National Credit and Commerce Bank Branch
 Budakalász passbook No. 32512,
 25.07 pengó
 National Credit and Commerce Bank Branch
 Budakalász passbook No. 32575,
 2593.12 pengó
 National Institute of Credit No. 2521,
 6041.30 pengó
 Hungarian Italian Bank Nádor street
 No. 256.490, 5062.31 pengó
 Municipal Savings Bank Budapest
 passbook 10.013, 634.51 P

“Based on the deportation of Jews and the inventory taken by the financial authority, it can be stated that **Dr. Margit Krammer's** Persian fur coat and her two blue fox coats have not been found in the Jewish dentist's flat. As the woman might have placed them into someone's charge for safeguarding before her deportation, I hereby call upon the police office to investigate the case and notify me of the outcome.”

23. Mr. Antal Fleischer [Again]

358.60 pengó in cash
 1 nickel men's pocket watch
 4 silver tablespoons
 5 silver coffee spoons
 2 silver dessert forks
 2 silver dessert knives

26. dr. Krausz József [ÚJRA]

P. -

1 drb. arany karikagyűrű

27. Spitzer Lajos P. 163.06

1 drb. nickel zsebóra

1 drb. arany karikagyűrű

28. Heller László P. 3574,28

3 drb. Bszkrt váltójegy

1 drb. nickel óra láncsal

1 drb. arany karikagyűrű

29. László Sándor

1 arany karikagyűrű

1 ezüst zsebóra

4 drb 50 pengős ezüst

2 drb 30 fill. postabélyeg

628P.90 készpénz

30. Schwarcz Vilmosné P. 1.72 P

31. Weisz Lipótné

1 arany karikagyűrű és P. 1

32. Zinner Adolfné

1 drb. régi 50 fillére és 1 Bszkrt váltójegy

2 drb. ezüst gyertyatartó

1 drb. női ezüst karóra

1 drb. ezüst korona

1163.21 P készpénz

33. Fried Izidorné

1 drb. ezüst dohányzódoboz

2 drb. ezüst szivarka tálca

1 ezüst női púderdoboz

33. Fried Izidor

1 drb. ezüst gyertyatartó 9 gyertyatartóval

1 drb. ezüst tál

1 drb. ezüst iron

1 drb. ezüst kis pohárka

2 drb. ezüst cukortartó

1 drb ezüst szalvétatartó

1 drb. lánc pénztárca

18 drb. ezüst villa

6 drb. ezüst mocca kanál

24. Mr. Soma Winternitz 633.29 pengó in cash

25. Mr. Ignác Neumann

402.40 pengó in cash

26. Dr. József Krausz [Again] Pengó –

1 gold wedding ring

27. Mr. Lajos Spitzer 163.06 pengó in cash

1 nickel pocket watch

1 gold wedding ring

28. Mr. László Heller 3574,28 pengó in cash

3 BSZKRT through tickets

1 nickel watch with chain

1 gold wedding ring

29. Mr. Sándor László

1 gold wedding ring

1 silver pocket watch

4 silver 50 pengó coins

2 postage stamps 30 p/piece

628.90 pengó in cash

30. Mrs. Schwarcz 1.72 pengó in cash

31. Mrs. Weisz

1 gold wedding ring and 1 pengó in cash

32. Mrs. Zinner

1 old 50 p coin and 1 BSZKRT through ticket

2 silver candlesticks

1 silver women's watch

1 silver corona

1163.21 pengó in cash

33. Mrs. Fried

1 silver tobacco case

2 silver cigarette trays

1 silver vanity case

33. Mr. Izidor Fried

1 silver candlestick for 9 candles

1 silver bowl

1 silver pencil

1 small silver glass

2 silver sugar bowls

1 silver napkin holder

1 chain wallet

6 drb. ezüst kávé kanál
18 drb. dess.kés
1 drb. evőkésnyél nem fémjelzett
5 drb. mocca kanál nem fémjelzett
3027P.24 fillér készpénz
3 drb. Bszkrt váltójegy és 1 német garas

34. Heller Lászlóné és özv. Perlusz Jenőné

1 drb. ezüst púderdoboz
1 drb. ezüst karkötő
1 drb. ezüst doboz
1 drb. piros kövel kirakott karkötő
1 drb. ezüst láncritikül
1 drb. ezüst ékköves brass
6 drb. Bszkrt váltójegy
268P.18 készpénz

35. Heller László [ÚJRA]

1 doboz ta. [?]

36. Lőwy Albert

1 drb. ezüst cigarettatálca
1 drb. nickel zsebóra
112Pgo készpénz

37. Fizes Antalné

1 arany karikagyűrű
P. 18 készpénz

38. Tihanyi János

1 nickel karóra
1 régi orosz pénz
119 P 62 készpénz

40. Vas Miklósné

1 arany fogkorona
1 drb. arany karikagyűrű
2 drb. nickel zsebóra
4 férfi ésm[?] karóra nickel
2 női karóra nickel
1 drb. Bszkrt váltójegy
2357 P 18 készpénz

18 silver forks
6 small silver coffee spoons
6 silver coffee spoons
18 dessert knives
1 knife handle without hallmark
5 small coffee spoons without hallmark
3027.24 pengó in cash
3 BSZKRT through tickets and
1 German copper

34. Mrs. Heller and Mrs. Perlusz (widow)

1 silver vanity case
1 silver bracelet
1 silver case
1 bracelet encrusted with red stones
1 silver chain bag
1 silver jewelled brooch
6 BSZKRT through tickets
268. 18 pengó in cash

35. Mr. László Heller [Again]

1 box ta. [?]

36. Mr. Albert Lőwy

1 silver cigarette case
1 nickel pocket watch
112.90 pengó in cash

37. Mrs. Antal Fizes

1 gold wedding ring
18 pengó in cash

38. Mr. János Tihanyi

1 nickel watch
1 old Russian coin
119.62 pengó in cash

40. Mrs. Vas

1 gold dental crown
1 gold wedding ring
2 nickel pocket watches
4 men and women's nickel watches
2 nickel women's watches
1 BSZKRT through ticket
2357.18 pengó in cash

Visszaemlékezések

Krausz Edit visszaemlékezése

Apuka 1914-ben a háború kitörésekor bevonult, katonatiszt volt. Egy hőstettet vitt véghez Olaszországban, megbetegedett a parancsnok, ő átvette a csapatot és győztek. Mint főhadnagy szerelt le, magas kitüntést kapott. Ezt még a nyilasok is elismerték. Közben persze féltünk, mert hallottuk, hogy vidéken összetépték a papírokat, és azokat is bevagonírozták. Mindig össze voltunk pakolva. Előttünk vitték el kutyákkal a csoportot, volt köztük beteg meg tolószékes, mert ott volt a futballpálya mellettünk, ahol összeszedték a zsidókat. Gondoltuk, mi is talán sorra kerülünk. A Vaskoronarend Magyarország második legnagyobb kitüntetése, apának volt még sebesülési érme, kizezüst, nagyezüst. Kijött egy rendelet, hogy akik ezt és ezt a kitüntetést kapták, azok és a velük egy lakásban lévő hozzátartozók kivételezettek. Ha férjnél vagyok, nem vonatkozott volna rám. Szegény öcsém bevonult, rá nem vonatkozott a rendelkezés.

(Részlet a László Klára készítette interjúból.)

Krausz Jenő az első világháború után szülei üzletét folytatta Csepelen, majd 1929-ben Szentendrre költöztek, ahol ügyvéd bátyja 1908 novembere óta lakott. Boltja volt először, majd a Szentendrei Papírgyár szállítási osztályvezetője lett. 1944-ben már csak portásként alkalmazhatták. A helyi zsidók összeírásakor benyújtotta a Polgármesteri Hivatalhoz a minisztériumi mentességi iga-

Recollections

Recollection by Edit Krausz

When World War I broke out in 1914, **my dad**, an officer, joined the army. He became a hero in Italy: When the commander fell ill, he took over the command, and led his troop to victory. After having been demobilised as a lieutenant, he received a high award. His deed was acknowledged even by the Arrow Cross Party. In the meantime, we were frightened, because according to rumours, the documents of country Jews had been destroyed, and the people had been entrained. Our luggage was ready. We used to see groups being escorted by dogs, as the football pitch where the Jews were collected was right next to our house. Many of them were ill or sitting in wheelchairs. We were afraid that once our turn would come. The Order of the Iron Crown was Hungary's second highest award. In addition, my father also had some large and small silver wound medals. According to an ordinance, people holding certain awards and their family members living under the same roof were exempt from deportation. Had I been married, the ordinance would not have applied to me. My poor brother had to go.

(Excerpt from an interview conducted by László Klára)

After World War I, **Jenő Krausz** took over his parents' store in Csepel. In 1929, they moved to Szentendre, where his brother, who was an advocate, had been living since November 1908. At first he ran a store, then he became

Visszaemlékezések

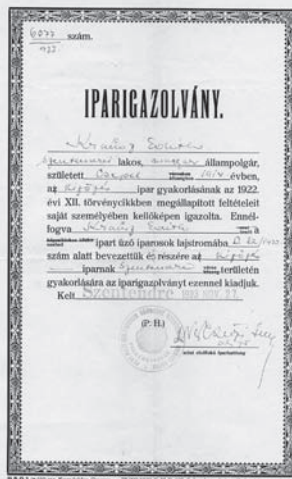
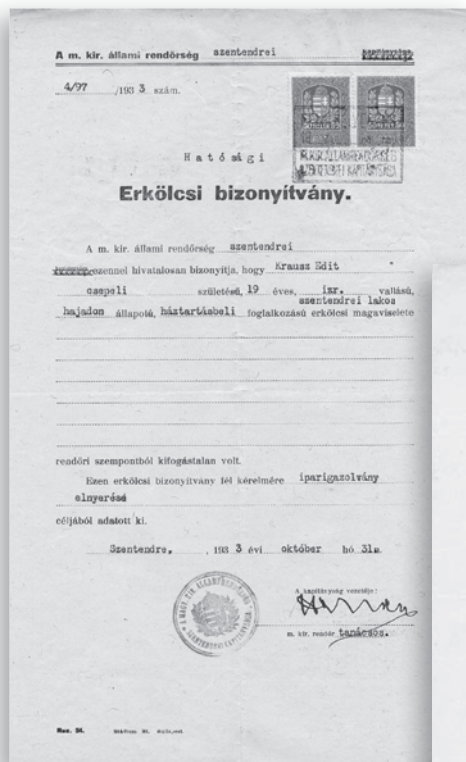
zolását, melyre az ügybuzgó hivatalnok így válaszolt: „Érdemleges elintézés előtt felhívom kérelmezőt, igazolja, hogy a részére adományozott III. o. vaskoronarendet a kardokkal kapta-e meg, vagy anélkül. Kérelméhez csatolt igazolványból ez nem tűnik ki, viszont a mentessége csak ez esetben áll fenn.”
(*Dezsőffy Ferenc tanácsnok, 1944. ápr. 8.*)

Dr. Krausz József ügyvéd 1944-ben a Zsidó Tanács elnöke volt Szentendrén. Feleségével és szintén ügyvéd fiával deportálták és meggyilkolták, csak a másik fia élte túl a háborút.

Recollections

the head of the transportation department at the Szentendre Paper Factory. In 1944, however, he was employed only as a doorman. When the local Jews were being listed, he sent his exemption certificate issued by the ministry to the local government. The sedulous official replied him as follows: “Your request will not be considered unless you certify whether you received the Order of the Iron Crown with or without swords. The certificate you attached fails to reveal this fact. Only in the first case are you entitled to receive exemption.”
(*Ferenc Dezsőffy, councillor, 8 April 1944*)

In 1944, advocate **Dr. József Krausz** was the president of the Jewish Council of Szentendre. His wife, son (also an advocate) and he were deported and murdered. His other son was the only member of his family who survived the war.

KRAUSZ EDIT
ERKÖLCSEI BIZONYÍTVÁNYA
ÉS IPARIGAZOLVÁNYA,
1933

EDIT KRAUSZ'S
CERTIFICATE OF GOOD
CHARACTER AND HER
TRADE LICENCE,
1933

Visszaemlékezések

Valentin János visszaemlékezése

„Nem volt itt semmi baj a zsidókkal, kereskedők voltak, rendes emberek. Azok között is van zsidó, és a keresztények között is van zsidó ugyanúgy. Én azt mondom, hogy rendes emberek voltak a zsidók, soha nem felejttem el őket. Aztán itt is összeszedték őket, ott volt a gettó a Kucsera-keresztnél, azzal szemben. Ott voltak összegyűjtve, és sárgacsillaggal kellett nekik járni, azzal voltak megjelölve. Aztán volt, aki zsidót bújtatott, mert aztán elvitték őket Auschwitzba és Birkenaubá. Nekem voltak pedig zsidó haverjaim, akikkel együtt jártunk, meztelenül fürödtünk a Pap-szigeten. A Kohn Lajos bácsinak a fiával, a Sanyival, meg a Pirivel; olyan idősök voltak, mint én, jó stramm kölykök voltak. Mind elvitték őket, soha nem jöttek többet vissza.

Farkas János visszaemlékezése

Unokatestvéreim ott éltek Szentendrén a Guttentág nagyszülőkkel a deportálás előtt, Farkas Péter és Iván. Azt nem tudom, hogy állandó lakosok voltak-e vagy pedig csak Budapestről oda menekültek. Sajnos, a nagyszülőket elvitték Szentendréről és megölték, a két gyereket egy református pap a Dunán egy csónakban elbújtatta.

Recollections

Recollection by János Valentin

“There were no problems at all with the Jews, they were merchants, nice honest people. There are bad guys among Jews just as there are bad guys among Christians. What I am telling you is that Jews were nice people, I will never forget them. Then they were assembled, the ghetto was right opposite the Kucsera Cross. They were assembled there, and they were stigmatized with the yellow badges that they were obliged to wear. Then there were some people who were hiding Jews because then they were transported to Auschwitz and Birkenau. I had some Jewish pals, with whom we hung out together, we bathed naked on the Pap Island, for example. We used to hang out together with Uncle Lajos Kohn’s son Sanyi and also, Piri, they were my age, they were nice strong guys. They were all deported, they never came back.”

Recollection by János Farkas

My cousins Péter and Iván Farkas used to live in Szentendre with the Guttentág grandparents before the deportation. I do not know whether they were permanent residents, or they had just fled there from Budapest. Unfortunately, the grandparents were deported from Szentendre and they were killed, while the two boys were hidden in a boat on the Danube by a Calvinist minister.

Jegyzőkönyvek

A DEPORTÁLTAKAT GONDOZÓ
ORSZÁGOS BIZOTTSÁG 1945–1946.

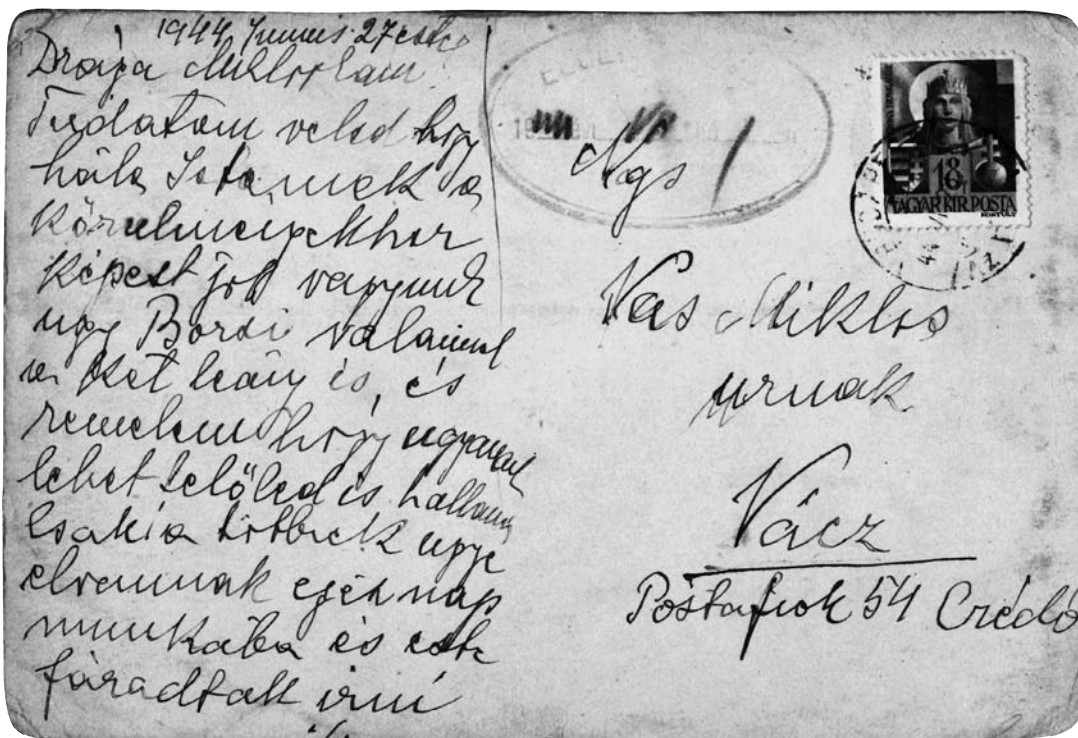
VAS MIKLÓS MEGSZÖKÖTT ÉS ÁLNÉVEN BÚJKÁLT
MIKLÓS VAS ESCAPED AND HID INCOGNITO

Vas Miklós: „A német megszállás után egymást követték a zsidóellenes intézkedések. Bezárták az üzleteket, leszerelték a telefonokat, be kellett szolgáltatni a kerékpárokat és a rádiókat. Aztán következett háromízben az összeköltöztetés és negyedik alkalommal be kellett vonulnunk a gettóba. Április elején megalakult a Zsidó Tanács, mert a hatóságok kijelentették, hogy csak a Zsidó Tanács embereivel hajlandóak tárgyalni. Először a lehetőség szerint igyekeztünk minél több házat kijelölni a zsidók részére. Aztán újabb felsőbb rendelkezésre szűkíteni kellett a helyet. Pető János polgármester azt jelentette Endre Lászlónak, hogy alkalmas hely hiányában nem tudja megcsinálni a gettót. Ekkor Endre személyesen telefonált ki, hogy amennyiben 48 órán belül nem állítják fel a gettót, akkor felfüggeszti a polgármestert ... Én május 23-án bevonultam Vácra és a feleségem

Protocols

NATIONAL COMMITTEE FOR ATTENDING
TO DEPORTEES 1945–1946.

Miklós Vas: “After the German occupation, anti-Jewish measures were taken one after the other. Stores were closed down, telephone sets were dismantled, bicycles and radios had to be turned in. Then on three occasions we were moved together with other families and then, for the fourth time, we were forced to move into the ghetto. In early April, the Jewish Council was founded because the authorities declared that they were only willing to negotiate with the representatives of the Jewish Council. First we strove to designate as many houses as possible for the Jews. Then we had to narrow down the area based on a high-level order. Mayor János Pető then reported to László Endre that he was not able to establish the ghetto in lack of a suitable place. Then Endre made a personal phone call saying that he would suspend the mayor from his position if the ghetto was not set up within 48 hours ... I was called up to Vác on May 23 and my wife could visit me even in late June, as she had a travel permit. As many as 170 people were deported from the ghetto and appr. 30 of them were sent to labor service or moved to Pest. A mere 8 labor servicemen and 12 deportees have ever returned to Szentendre. All of them are young, there is only one 56-year-old among them. Most of them carry on their old professions. The local citizens seemed to take the returning Jews well but actually, anti-Semitism is widespread.”

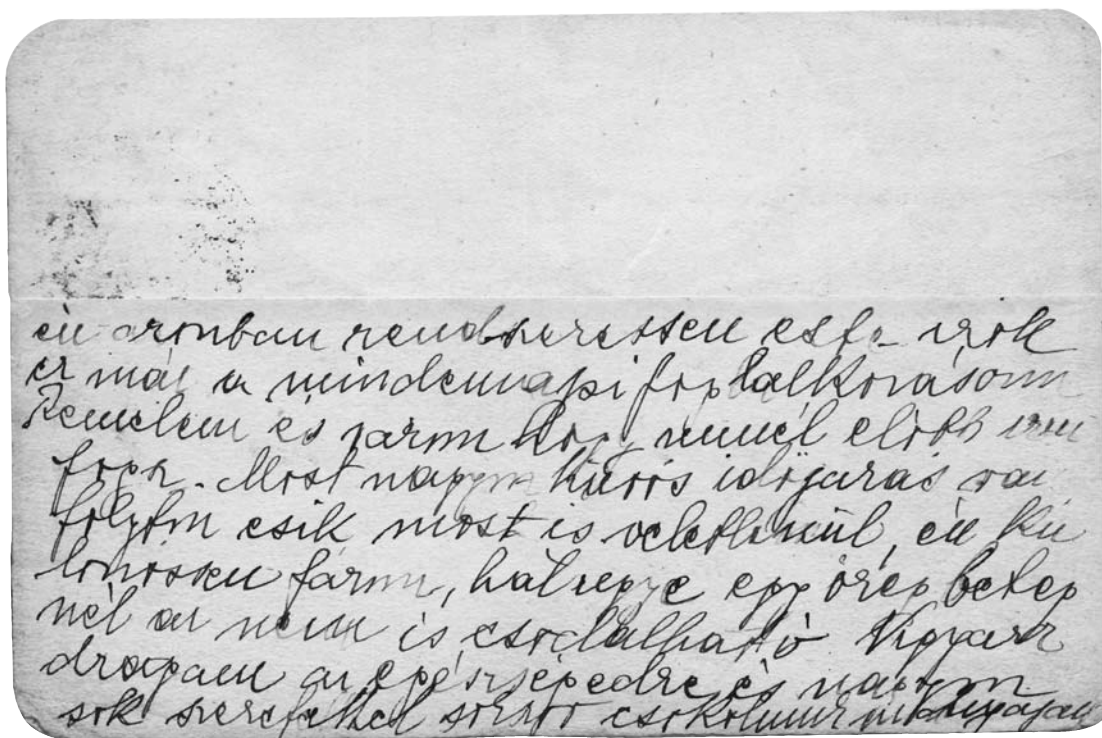

„A KÖRÜLMÉNYEKHEZ KÉPEST JÓL VAGYUNK” (1944. JÚNIUS 27.)
 “WE FEEL GOOD UNDER THE CIRCUMSTANCES” (27 JUNE 1944.)

még június végén is meglátogatható, mert volt utazási engedélye. 170 embert deportáltak a gettóból és kb. 30 került el részben mint munkaszolgálatos, részben Pestre költözött. Mindössze 8 munkaszolgálatos és 12 deportált tért vissza Szentendrére. Valamennyien fiatal emberek, csak egy 56 éves van köztük. Legtöbben a régi foglalkozásukat folytatják. A helybeli lakosság látszólag jól fogadta a visszatérő zsidókat, de tulajdonképpen nagy az antiszemitizmus.”

Vas Miklósné: „A gettót sem kívül, sem belül nem őrizték. Korlátozva volt a szabad mozgás. Egyesek kijártak munkára a környező falvakban lévő hadiüzemekbe. Kijárhattunk

Mrs Miklós Vas: “The ghetto was not guarded either from the outside or from the inside. Free movement was restricted. Some people went to work in the defense plants in the neighboring villages. We could go out for shopping and everyone cooked for themselves. We lived relatively well because we were not saving on money any longer because we knew that we would be deported ... On the evening of June 29, the gendarmes appeared, they closed the ghetto around and they told us to make a name-list and specify the headcount, as there will be a roll-call. We did so and in half an hour’s time a gendarmerie sergeant came and called everybody’s name. We asked him whether we would be

A DEPORTÁLÁS ELŐTTI UTOLSÓ LEVELEZŐLAP A GETTÓBÓL
THE LAST POSTCARD FROM THE GHETTO BEFORE THE DEPORTATION

vásárolni és mindenki saját magának főzött. Aránylag jól éltünk, mert akkor már nem spóroltunk, mert tudtuk, hogy deportálni fognak ... Június 29-én este megjelentek a csendőrök, körülzárták a gettót és azt mondták, hogy írják össze mindenkinek a nevét és a létszámról csináljanak listát, mert névsorolvasás lesz. Mi ezt meg is csináltuk, 1/2 óra múlva jött egy csendőrőrmester, felolvasta mindenkinek a nevét. Megkérdeztük, hogy deportálnak-e. De ő azt mondta, hogy csak házkutatás lesz. Reggel megjelentek a csendőrök és a legdurvábban, brutálisan bántak el velünk. Azt mondták, hogy csomagoljunk, 50 kilós terhet vihetünk, 1/2 óra múlva megyünk. Az anyósom teljesen béna volt, kértem, hogy

deported but he said that there would only be a house search. In the morning the gendarmes appeared and they treated us very rudely, brutally. They told us to pack, that we were allowed to carry a maximum of 50 kilograms, and that we were leaving in half an hour. My mother-in-law was completely lame so I asked the gendarmes to give her some kind of wheelchair. They answered that I should take her on my back. We were taken to the football field, where half of our stuff was taken from us and we had to go stark naked, then were searched by professional female searchers. Our stuff was taken by these women and the pro-Nazi Nyilas (Arrow Cross) Party people. They did not only keep our valu-

adjanak kocsifélét a számára. Azt válaszolták, hogy vegyem a hátamra. Kivittek a football pályára, ott a holmink felét elszedték és levetkőztettek anyaszült meztelenre, aztán hivatásos motozónők vizsgáltak meg. Ezek és a nyilasok vették el a holmijainkat. Nemcsak az értékeinket tartották meg, de az élelmiszereink felét is. Aztán bevagoníroztak és elvittek Monorra. Egyszerre vittek el valamennyiünket, még a hadiüzemből is kivették a munkásokat. 8 napig voltunk Monoron ... Sokan megőrültek, öngyilkosságok tömege történt. 90–95 embert zártak egy vagonba és rettenetes 3 napos út alatt rengetegen megőrültek. Auschwitzba megérkezve láttuk a háttérben a krematórium lángjait, a piros fényt. Kivagonírozás után kettesével kellett felsorakoznunk, a betegeket és a férfiakat különítették. A betegeket autóval vitték el. Aztán következett a tulajdonképpeni szelektálás, a munkaképeseket a jobboldalra küldték, ezek kb. 16-40 közöttiek voltak, a baloldalra a gyermekek, az anyák és az idősebbek kerültek.”

Lindenfeld Andor: „A gettónak ... a házakat természetesen kívül megjelölték csillaggal ... Meglehetősen össze voltunk szorítva. Kb. 190 zsidó lélek volt összetömörítve 6-7 házban. Ebben az időben már megkezdődött az ország határszélein a deportálás. A szabolcsiak és kassaiak deportálásáról hallottunk. Én nem gondoltam arra, hogy sor kerül a pesti zsidóság és a pestkörnyékiek deportálására. Június elején plakátok jelentek meg a [munkaszolgálatra] bevonulásra vonatkozólag, így kerültem ki a gettóból június 5-én.

ables but also half of our food. Then we were entrained and taken to Monor. All of us were deported at once, even the workers were taken out from the defense plant. We spent 8 days in Monor ... Many of us went crazy, there was a mass amount of suicides. As many as 90-95 people were closed up in one carriage and many of us went insane during the horrible 3-day trip. Arriving in Auschwitz, we saw the flames, the red light of the incinerators in the background. After we had been detrained, we had to queue up in files of two, men and sick people were separated. The sick were taken away in cars. Then came the actual selection, those who were able to work were sent to the right, this meant people between appr. 16-40 years of age, while children, mothers and the elderly were sent on the left.”

Andor Lindenfeld: “The ghetto ... the houses were of course marked by the yellow stars from the outside ... We were pretty much crammed. Appr. 190 Jews were packed together in 6-7 houses. At that time, deportation already started on the border areas of the country. We heard about the deportation of those in Szabolcs and Kassa (today: Kosice). I did not think that the Jews in and around Pest would be deported. In early June, posters on the call-up [to labor service] were put up, this is how I got out of the ghetto on June 5.”

Simon Lichtenstein: “I was called up to Vác from Szentendre on May 23, 1944. I was there until June 10, then I got to Mosonmagyaróvár for distribution, where I spent about 10 days. From there I came back to Budapest to work at the Metropolitan Brewing Company, as a labor serviceman, where I stayed until appr.

Lichtenstein Simon: „Szentendréről vonultam be Vácra 1944. május 23-án. Ott voltam június 10-ig, majd onnan elkerültem Mosonmagyaróvárra elosztás végett, ahol kb. 10 napot töltöttem. Onnan visszajöttem Budapestre a Fővárosi Sörgyárba dolgozni, mint munkaszolgálatos, kb. október 25-ig, amikor egy alkalommal orvosi vizitre menet közben a villamosmegállónál katonai kíséret nélkül voltam és egy tizedes elfogott és miután nem volt katonai kísérő mellettem, elvitt a Váci úti Előfogdába, ahol elvették tőlem összes értéktárgyait. ... csak a waggonírozás alatt, amikor már 2 napig álltunk, tudtuk meg, hogy nem munkára visznek Dunántúlra, hanem Németországba deportálnak. December 10-től egészen december 26-ig utaztunk Buchenwaldig. A waggonban 82-en voltunk férfiak és nők vegyesen, tetvesen, mosakodás, víz és élelem nélkül. Útközben az élelmezés egyenlő volt a semmivel, sokat éhezünk, a vonatot kísérő német tiszt waggonként pénzt szedett össze azzal, hogy útközben élelmiszert fog részünkre vásárolni. Útközben a csendőrök és a vasutasok egy kulacs vízért 100 pengőt, egy falat kenyérért 200 pengőt kértek.

„**A miniszteri rendelet alapján** Szentendre városban a gettóba betelepített zsidók a mai napon el lesznek szállítva. Az elszállítás vasúti vagonokban történik, ami le lesz zárva illetve lakatolva. A vasúti vagonok lelakatolásához 6 drb. lakat szükséges. Kérem a 6 drb. lakat kiadását.”

*(M. kir. budapesti I. csendőrkerület
SZENTENDREI- SZÁRNY, JÚNIUS 30.)*

A zsidók elszállítási költségként **219 pengőt** számlázott a HÉV.

October 25. On one occasion, while I was walking to a medical appointment, I was not accompanied by any soldiers at a tram stop and was caught by an officer. He took me to the Váci Road jailhouse, where all my valuables were taken from me. ... It was only during the entrainment when we were held up for 2 days that we learnt that we were not being transported to the Transdanubia to work but we were being deported to Germany. We were traveling to Buchenwald from December 10 up until December 26. In our carriage, there was a total of 82 people, males and females together, without the chance to wash, with lice in our hair, without food and water. Nutrition was equal to nothing, we were starving. The German officer accompanying the train was collecting money from each carriage saying that he would buy us some food on the way. During the trip, the gendarmes and the railway staff charged 100 Hungarian pengoes for a flask of water and 200 Hungarian pengoes for a bite of bread.”

“**The Jews resettled into the ghetto** in Szentendre city are transported today based on the ministerial decree. The removal is happening in lockfast railway carriages. 6 padlocks are necessary to lock the railway carriages up. Please, hand the 6 padlocks over.”
(Szentendre-wing of the Hung. Roy. Budapest Gendarmerie District I, 30 June 1944)

Suburban Railway Ltd. asked **219 pengoes** for the Jews' transportation.

„Bocsássatok meg, de ne felejtsetek”
“Forgive but do not forget!”

SZOMSZÉDAINK VOLTAK
THEY WERE OUR NEIGHBOURS

VI
NE ÖLJ!

BAÁR DEZSÓNE
- ANDRIS
BARTA IGNAC
BARTA FERENC
- FERENCNE
- JUTKA
- GABI
DÉNES SANDOR
- SANDORNE
DÉKÁNY JAKAB
- JAKABNE
ERDELYI HENRIKNE
ENDREI JOLAN
- PIROSKA
FÜRST SAMU
- SAMUNÉ
FÜRST SANDOR
- SANDORNE
- MIKI
- MARIKA
FLEISCHER JOZSEFNE
- JUTKA
FRIED MOR
- ROBIKA
- LACIKA
FRIED IZIDOR
- IZIDORNE
FÖLDES MIHÁLY
- MIHÁLYNE
DR. FODOR SANDOR
- JENO
FALK ELZA
- IREN
- LASZLO
FLEISCHER ANTAL
- ANTALNE
REV. GRÜNWALD MORNE
GRÜNWALD FERENC
- FERENCNE
- EDIT
- MARTI
GRÜNWALD SAMU
- SAMUNÉ
- JUTKA
- BEZSO
GRÜNFIELD LAJOSNE

GOLDBERGER SAMUNÉ
DR. GYARFAS FERENC
GYARFAS MIHÁLY
- BANDIKA
GYENES SANDOR
GUTTENTAG MARTON
- MARTONNE
HELLER LASZLO
- LASZLONE
HERMAN ERNONE
- GYURIKA
HOLLANDER ISTVAN
HAJDU KAROLY
- KAROLYNE
HABER EMMA
- EMMA
DR. KRAUSZ JOZSEF
- JOZSEFNE
- GYORGY
KLEIN ALBERTNE
- PETER
KRAUSZ ODON
KOZMA IGNAC
- IGNACNE
KÖNIG MANONE
- PISTI
REV. KLEIN ADOLFNE
KLEIN KAROLYNE
- ANDRIS
DR. KRÄMMER MARGIT
KOHN LAJOSNE
- JENO
- SANYI
- IREN
- MIKI
KOHN MIHÁLY
LOWY ALBERT
- ALBERTNE
- MIKLOS
LASZLO SANDOR
- SANDORNE
LÖWENBERG LIPOTNE
LOBL ENDRE
LICHTENSTEIN BERNAT
- BERNATNE
LASZLO ZOLTAN
LOWINGER EIRA

נקדושים אשר בארץ חמה
A FÖLDÖN JÁRT MÁRTIROK
KÖZÉ TARTOZNAK ŐK
A
SZENTENDRÉRŐL
ELHURCOLT ÉS A LEGVADABB
MÓDON ELPUZTÍTOTT
ZSIDÓ SZÜLÖK, TESTVÉREK
HITVESEK ÉS GYERMEKEK
ÖRÖK EMLÉKERE.

יום ה' ט"ז מרחשון תש"ד
1944. JULIUS 9.
A herek udult zakatoltak
Vitték, vitték
Aszófény felhőttak.
Közbe nemet a dult hajók a szék
Vagy rabolták a négyalkomásra

NEUMANN IGNAC
- IGNACNE
- LASZLO
NEUSCHLOSS JENONE
DR. OVARI JOZSEF
- JOZSEFNE
- GYURI
- LACI
PERLUSZ JENONE
PERLUSZ ALADAR
- ALADARNE
PERLUSZ GYULANE
- ISTVAN
REIN HENRIK
- HENRIKNE
- EDIT
- ERZSEBET
RADO SANDOR
- SANDORNE
SPITZER LAJOS
- LAJOSNE
SZANTO LAJOS
- LAJOSNE
SCHWARTZ VILMOS
- VILMOSNE
STERN BELANE
- ROBIKA
SOMMER MOR
- MORNE
- IMRE
SOMOGYI ROBIKA
SZANTO ALADARNE
SCHWARTZ HERMAN
STEINER JENONE
- KATIKA
- ROZSIKA
SABOR JOZSEF
THANYI MARTONNE
- JANOSKA
TIMAR JOZSEF
- ISTVANNE
- JANOSKA
- KATIKA
WEISZ LIPOT
- LIPOTNE

WEISZ ZOLTAN
- KLARA
WEISZ DAVIDNE
WOHL TIBOR
- TIBORNE
WINTERNITZ SOMA
- SOMANE
ZINNER
ADOLF
ADOLFNE
ISTVAN
TIBOR
ROSENBERG JOZSEF
SZIGETHONOSTOR
KELLNER ISTVANNE

LEÁNYFALU
ECKER SANDOR
- SANDORNE
- ESZTI
- IBI
PÖCSMEGYER
HARTMANN RÓZA
- JANKA
- FANI
- SANDOR
NUSZKINDNE W. VILMA

TAHITÓFALU
KLEIN ARMINNE
KALMAR SAMUNÉ
- BERTA
RAAB GYULA
- GYULANE
- IMRE
SZAFIR JENŐ
- JENONE
VÁNYOS LAJOS
FABIAN LAJOS

Reick Israel (cca. 1781. – 1853. Szentendre)
Schonwald Isack (cca. 1790. Neustadt – 1856. Szentendre)
Schwarz Abraham (cca. 1791. Vörösvár – 1869. Szentendre)
Weis Wolf (cca. 1794. Ung – 1875. Szentendre)
Bandler Josepha (cca. 1796. Szentendre – 1868. Szentendre)
Goldstein Antonia (cca. 1801. – 1873. Szentendre)
Feuer Bernát (cca. 1807. – 1895. Szentendre)
Schwartz Adolfné, Wellisch Julianna
 (cca. 1807. Óbuda – 1892. Szentendre)
Wilheim Áronné, Abelesz Jozefa, magánzó / self-employed
 (cca. 1809. Vörösvár – 1885. Szentendre)
Steiner Vilmos, alkusz, kereskedő / merchant
 (cca. 1810. Nyitra – 1891. Szentendre)
Diesberger Jakob (cca. 1811. – 1873. Szentendre)
Rein Mózesné, Schleifer Rozália (cca. 1811. – 1889. Szentendre)
Goldschmied Lázár (cca. 1812. – 1885. Szentendre)
Mandelbaum Leó, kereskedő / merchant
 (cca. 1813. – 1887. Szentendre)
Fürst Josephina (cca. 1815 Vörösvár – 1855. Szentendre)
Klein Farkasné, Goldschmied Rozália
 (cca. 1816. Pislung – 1894. Tótfalu)
Fischer Salamon, magánzó / self-employed
 (1816. – 1912. Szentendre)
Fürst Sámson, kereskedő / merchant
 (1816. Vörösvár – 1900. Szentendre)
Kohn Jakab (cca. 1817. Óbuda – 1895. Bogdány)
Rosenfeld Mózes, kereskedő / merchant (cca. 1817. – ?)
Diesberger Jakabné, Kohn Franciska
 (cca. 1819. Szentendre – 1884. Pest)
Fischer Salamonné, Reick Rozália
 (cca. 1820. Bicske – 1898. Szentendre)
Eiszlerné, Schreiber Johanna
 (cca. 1821. Pressburg – 1869. Szentendre)
Weisz Jakab, magánzó / self-employed
 (cca. 1822. Szilas Balhás – 1902. Szentendre)
Bandler Lipót, alkusz / salesman
 (cca. 1823. Pomáz – 1888. Szentendre)
Bandler Simon, kereskedő / merchant
 (cca. 1824. Szentendre – ?)
Neuman Mór, kereskedő / merchant
 (cca. 1824. – 1885. Szentendre)
Reick Simon (cca. 1825. Pest – 1868. Szentendre)
Weisz Simon, kereskedő / merchant (1826. – ?)
Heifeld Michael (cca. 1827. Pomáz – 1875. Szentendre)
Schwartz Carl (cca. 1827. Pomáz – 1868. Szentendre)
Ullmann Emanuelné, Reick Betti, kereskedő / merchant
 (cca. 1827. Pest – 1893. Szentendre)
Kramer Jakab, kereskedő / merchant (cca. 1828. – ?)
Spitzstein Jónás, kereskedő / merchant
 (cca. 1829. Nyitra – 1888. Szentendre)
Bandler Lipótné, Kellner Ilona
 (cca. 1830. Pomáz – 1894. Szentendre)
Lövinger Dániel, néptanító / teacher
 (cca. 1830. Kiskörös – 1897. Szentendre)

Hartman Salamon, kereskedő / merchant
 (cca. 1830. Tinye – 1891. Pócsmegyer)
Rosenberg Magdolna, bába / midwife
 (cca. 1831. – 1912. Szentendre)
Schwartz Károlyné (cca. 1831. Vác – 1881. Szentendre)
Falk Jónásné, Lusztig Mária
 (cca. 1832. Vámos – 1902. Szentendre)
Kandl Ábrahám, ács / carpenter (cca. 1832. Iklad – ?)
Weisz Márk, kereskedő / merchant (cca. 1832. – 1908. Szentendre)
Weisz Simonné, Schwartz Julianna
 (cca. 1832. Vasvár – 1897. Szentendre)
Grünfeld Franciska (cca. 1834. – ?)
Holländerné, Schwartz Karolin
 (cca. 1834. Szentendre – 1891. Szentendre)
Hanak Hermína, Schulteis Nina
 (cca. 1834. Vörösvár – 1891. Szentendre)
Greing Mórné, Zilzer Karolin, tanító özvegye / widow of a teacher
 (cca. 1836. – 1924. Szentendre)
König Lázárné, Rupert Katalin
 (cca. 1836. Szemer – 1888. Szentendre)
Marmorstein Izraelné, Stern Helén
 (cca. 1836. – 1928. Szentendre)
Weisz Márkné, Feuer Rozália (cca. 1836. – 1913. Szentendre)
Groszman Lipót, kereskedő / merchant (cca. 1837. Pomáz – ?)
Polacsek Cecília (1838. Vác – ?)
Pollak Jakobné, Rein Caroline (cca. 1838. Babitz in Bahmen – ?)
Steiner Adolf (cca. 1838. Szentendre – ?)
Helfer Jakab, kereskedő / merchant
 (cca. 1839. – 1903. Szentendre)
Friedmann Jakab, szabó / tailor
 (cca. 1839. Gombos – 1873. Szentendre)
Koslovfski July (cca. 1839. Surány – ?)
König Lázár, kereskedő / merchant (cca. 1839. – 1916. Szentendre)
Steiner Kati (cca. 1839. – 1873. Szentendre)
Singer Miksa, szabó / tailor
 (cca. 1839. Nagykanizsa – 1904. Szentendre)
Weisz Adolfné, Schleisinger Johanna
 (cca. 1839. Pomáz – 1901. Szentendre)
Pollak Jakob, kereskedő / merchant (cca. 1839. Neuheusel – ?)
Rein Henrik, kereskedő / merchant (cca. 1839. – ?)
Rein Márk, kereskedő / merchant
 (1840. Bohmen – 1930. Szentendre)
Krausz Heinrich, szabó / tailor (cca. 1840. – ?)
Lövinger Dánielné, Balogh Jozefin
 (cca. 1840. – 1930. Szentendre)
Eiszner Ignatz (cca. 1842. – ?)
Fuchs Berta (cca. 1842. Szentpéter – ?)
Spitzstein Jónásné, Steiner Johanna
 (cca. 1842. Pest – 1903. Szentendre)
Steiner Jakabné, Steiner Júlia
 (cca. 1842. Teleki – 1903. Szentendre)
Fleischer Adolf (cca. 1843. Apostag – ?)
Fürst Filipp (cca. 1843. Vörösvár – 1869. Szentendre)
Steiner Jakab (cca. 1843. Szentendre – 1891. Szentendre)

Wilheim Hermanné, Rein Franciska (cca. 1843. – 1924. Szentendre)
Wilheim Jakab (cca. 1843. – 1909. Szentendre)
Fleischman Józsefné, Büchler Betti (cca. 1844. Becske – 1893. Tótfalu)
Klein Mihályné, Weisz Rozália (cca. 1844. – 1919. Szentendre)
Klein Simon (cca. 1844. Altófen – ?)
Mandelbaum Maria (cca. 1844. – ?)
Bornstein Sándor (1844. Eger – ?)
Goldschmidt József (cca. 1845. – ?)
Singer Miksáné, Rein Anna (cca. 1845. – 1915. Szentendre)
Wilheim Herman, kereskedő / merchant (cca. 1846. – 1922. Szentendre)
Fürst Mór (cca. 1847. Szentlászló – ?)
Handl Tereze (cca. 1847. Újpest – ?)
Steiner Jakabné, Goldberger Rosalia Fany (cca. 1847. Topolcsán – 1875. Szentendre)
Fürst Fanni (1848. Vörösvár – ?)
Fürst Ármin, kiskereskedő / merchant (cca. 1848. Vörösvár – 1901. Szentendre)
Halász (Heller) Zsigmond, kereskedő / merchant (cca. 1848. Veszprém – 1906. Szentendre)
Kellner Jakab (cca. 1848. – ?)
Schreher Ármin, gazdatiszt / overseer (cca. 1848. – 1909. Szentendre)
Weisz Gerson Károly, kereskedő / merchant (1848. Szentendre – ?)
Fischer Lajos (1848. – 1915. Szentendre)
Steiner Ignác, borbély / barber (1848. Szentendre – ?)
Greger Mária (cca. 1849. – 1853. Szentendre)
Klein Simonné, Goldschmidt Regina (cca. 1850. Pomáz – ?)
Spitzer Roselin (cca. 1850. Visegrád – ?)
Fürst Hermanné, Fürst Anna (1850. Szentendre – 1933. Szentendre)
Mandel Dezső, igazgató / director (1850. Nyírbátor – ?)
Rein Márkné, Hartmann Johanna (1850. – 1928. Szentendre)
Bach Samuel (cca. 1851. – 1931.)
Fischer Ida (cca. 1851. – 1853. Szentendre)
Steiner Ignácné, Schosthal Charlotte (cca. 1851. Brunn – ?)
Heifeld Manó, kereskedő / merchant (cca. 1852. – 1907. Szentendre)
Friedmann Jakabné, Rein Jozefin (cca. 1852. – 1908. Szentendre)
Goldschmidt Józsefné, Stern Róza (cca. 1852. Pilisszentkereszt – ?)
Weinberger Ignác, rabbihelyettes / rabbi assistant (1852. Sátoraljaújhely – 1928. Szentendre)
Kohn Jakabné, Steiner Rozália (cca. 1853. – 1909. Szentendre)
Lövy Lajos, kiskereskedő / merchant (cca. 1853. Ócsa – ?)
Német (Deutsch) Reznár (cca. 1853. – 1923. Szentendre)
Strompf Józsefné, Feigenbaum Betti (cca. 1853. – 1943. Szentendre)
Spitzer Fülöpné, Arnuth Janka (cca. 1853. – 1912. Szentendre)
Herrenhut Adolfné, Fischer Teréz (1853. – 1938. Szentendre)
Rosenfeld Markusz (1853. Szentendre – ?)
Fischer Marie (1853. Szentendre – ?)
Német (Deutsch) Bernhard (1853. Szentendre – ?)
Ullman Israel (1853. Szentendre – ?)

Grünbaum Árminné, Hirsch Johanna (1853. – 1932. Szentendre)
Falk Max (1853. Visegrád – ?)
Rein Barbara (1853. – 1855. Szentendre)
Diesberger Joseph (1853. Pócsmegyer – ?)
Greger Ester (1853. Szentendre – ?)
Gröger Anna (1853. – 1855. Szentendre)
Hernhut Adolf (cca. 1854. Hőgyész – 1894. Szentendre)
Fischer Lajosné, Guth Hermína (1854. – 1918. Szentendre)
Hauser Anna (1854. Szentendre – 1855. Szentendre)
Perlusz Lászlóné, Zinner Franciska (cca. 1855. – 1939. Szentendre)
Weisz Benő, kereskedő / merchant (cca. 1855. – 1895. Szentendre)
Gröger Antónia (1855. Szentendre – 1855. Szentendre)
Ullman Markusz (1855. Szentendre – 1856. Szentendre)
Braun Joseph (1855. Pest – 1856. Szentendre)
Hirschfeld Ignatz, mészáros / butcher (cca. 1856. Szekszárd – ?)
Kohn Rosalia (cca. 1856. Tótfalu – ?)
Fischer Henrik, magánzó / self-employed (1856. Szentendre – 1935. Szentendre)
Neumann Ignác, samesz / shamash (1856. Vác – 1944. Auschwitz)
Feinknapf Mór, kárpitos / upholsterer (1856. Pest – ?)
Halász Zsigmondné, Rozenzweig Fanni, szatócs / chandler (1856. Szentendre – ?)
Hartmann Manóné (cca. 1857 – 1940. Szentendre)
Goldstein Mór, nyomdász / printer (cca. 1857. – 1908. Budapest)
Grünfeld Lázár, napszámos / day-labourer (cca. 1857. Bogdány – ?)
Mandelbaum Emil, kereskedő / merchant (cca. 1857. – 1892. Szentendre)
Rosenfeld Henrik, posta- és távíroda főfelügyelő / head inspector (cca. 1857. – 1942. Szentendre)
Schleisinger Bernátné, Fischl Ernesztin (cca. 1857. – 1926. Szentendre)
Mayer Adolf, könyvkötő / bookbinder (1857. Vác – 1932. Szentendre)
Schönhäuser Izsák Ignác, sörárus / beer merchant (1857. Szentendre – ?)
Friedman Salamon (cca. 1858. – ?)
Lilienthal Rosa (cca. 1858. – ?)
Neuman Ignácné, Schwartz Johanna (cca. 1858. – 1893. Szentendre)
Hartmann Manó, kereskedő / merchant (1858. – ?)
Kohn Jakab, kereskedő / merchant (cca. 1859. – 1914. Szentendre)
Reick Cecilia (cca. 1859. Buda – ?)
Rosenblum Izrael, kereskedő / merchant (cca. 1859. Tarcál – ?)
Schwartz Lipót (cca. 1859. Kiskunfélegyháza – ?)
Löwenbein Lipótné, Rosenberg Rozália (1859. Trencsén – 1944. Auschwitz)
Pick József, kisbirtokos / small land owner (1859. Dorog – ?)
Neumann Lipót, illatszerkészítő / perfume maker (1859. Pest – ?)
Brattel Izidorné, Stiernheim Sidonia (1859. Pest – ?)
Rein Henrikné, Schwartz Fanny (cca. 1860. Kisoroszi – 1893. Szentendre)
Perlusz László, hentes, mészáros / butcher (cca. 1860. – 1929. Budapest)
Fürst Manó (1860. Szentendre – 1927. Szentendre)

Lang Mihály, szabómester / tailor
(1860. Vajkóc – 1938. Szentendre)

Mandel József, festőmester / painter (1860. Nyírbátor – ?)

Perlmutter Izraelné, Heifeld Róza, magánzó / self-employed
(1860. Szentendre – ?)

Weisz Sámuelné, Deutsch Franciska
(1860. Székesfehérvár – 1936. Szentendre)

Faragó (Friedman) Miksa, irodaigazgató / director
(1860. – 1926. Szentendre)

Gerő (Goldberger) Lipót, postaaltiszt / postal officer
(cca. 1861. – 1913. Szentendre)

Klein Adolf (cca. 1861. – ?)

Rónai (Rosenfeld) Gáspár (cca. 1861 – 1914. Szentendre)

Rosenblum Izraelné, Sorger Mária (cca. 1861 Vörösvár – ?)

Szobek M. Pinkáz (1861. Szentendre – ?)

Gutfreund Wolf (1861. Bogdány – ?)

Fischer Artur (1861. Szentendre – ?)

Diesberger David (1861. Szentendre – ?)

Diesberger Leopold (1861. Szentendre – ?)

Friedman Nathan (1861. Szentendre – ?)

Heifeld Rudolf (1861. Szentendre – ?)

Fürst Julius (1861. Szentendre – ?)

Fleischman Moses (1861. Tótfalu – ?)

Spitzstein Moses (1861. Szentendre – ?)

Ehrenbren Rosie (cca. 1862. Pócsmegyer – 1870. Szentendre)

Mandel Dezsőné, Kern Gizella (cca. 1862. Nyírbátor – ?)

Weisz Béla, kereskedő / merchant
(cca. 1862. Bicske – 1906. Szentendre)

Weisz Manó (cca. 1862. Újpest – ?)

Weisz Moritz (1862. Szentendre – ?)

Mandel Cecilia (1862. Szentendre – ?)

König Salamon, kárpitos / upholsterer (1862. Szentendre – ?)

dr. Weisz Ármin, orvos / doctor
(1862. Bálványos – 1927. Szentendre)

Fischer Esther (1862. Szentendre – ?)

Feizel Rebeka (1862. Bogdány – ?)

Bandler Lotty (1862. Tótfalu – ?)

Heifeld Isidor, fakereskedő / wood merchant
(1862. Szentendre – 1899. Pohlitz)

Bandler Lotty (1862. Szentendre – ?)

Diesberger Saly (1862. Szentendre – ?)

Spitzer Lajos, kereskedő / merchant
(1863. Tököl – 1944. Auschwitz)

Spitzer Lajosné, Weisz Karolin
(cca. 1863. Szalka – 1944. Auschwitz)

Rein Moses (1863. Szentendre – ?)

Friedman Teresia (1863. Szentendre – ?)

Spitzer Franciska (1863. Szentendre – ?)

Ehrtreue Rebeka (1863. Szentendre – ?)

Fürst Fany (1863. Szentendre – ?)

Mandelbaum Berta, magánzó / self-employed
(1863. Szentendre – 1918. Szentendre)

Neuman Hany (Jeni), magánzó / self-employed
(1863. Szentendre – 1935. Szentendre)

Heifeld Malvin (1863. Szentendre – ?)

Steiner Leny (1863. Szentendre – ?)

Fürst Heinrich (1863. Szentendre – ?)

Diesberger Salamon József, segéd munkás / unskilled labour
(1863. Szentendre – ?)

Gutfreund Sigmund (1863. Bogdány – ?)

Fischer Rosa (1863. Szentendre – ?)

Heifeld Manóné, Deutsch Sarolta
(cca. 1864. – 1905. Szentendre)

Barta Ignác, magántisztviselő / private officer (1864. Abony – ?)

Eisendorfer Lipót, metsző / sachter (1864. Gégény – ?)

Schwartz Sándorné, Weinberger Fanny
(1864. Sátoraljaújhely – 1934. Szentendre)

Vajda Emil, járásbírósi tisztviselő / officer
(1864. Németpalánka – 1941. Szentendre)

König Bertha (1864. Szentendre – ?)

Diesberger Helena (1864. Szentendre – ?)

Fischer Salamon (1864. Szentendre – ?)

Spitzstein Michael (1864. Szentendre – ?)

Friedman Betti (1864. Szentendre – ?)

Weisz Lilli (1864. Bogdány – ?)

Pollak Moritz (1864. Szentendre – ?)

Greiner Friderich (1864. Szentendre – ?)

Bandler Móric, kereskedő / merchant
(1864. Tótfalu – 1911. Szentendre)

Bandler Sarolta, magánzó / self-employed
(cca. 1865. Tótfalu – 1904. Szentendre)

Kohn Adolf, kereskedő / merchant (cca. 1865. Vörösvár – ?)

Skuteczky Ottó, vasúti állomásfőnök / stationmaster
(cca. 1865. – 1913. Szentendre)

Falk Bertalan, szobafestő mester / decorator
(1865. Szentendre – 1939. Szentendre)

Weisz Dávid, terménykereskedő, merchant
(1865. Dág – 1931. Szentendre)

Schwartz Vilmos, rövidáru kereskedő / haberdasher
(1865. – 1944. Auschwitz)

Izsák Jakab, szíjgyártó / saddler (1865. Gyulafehérvár – ?)

Groszmán Sámuel, kereskedősegéd / merchant assistant
(1865. Derecske – ?)

Ehrenbren Samuel (cca. 1866. Pócsmegyer – 1870.)

Kozma (Knöszmacher) Izidor, kereskedő / merchant
(cca. 1866. Pest – ?)

Lichtenstein Lajos, kereskedő / merchant (cca. 1866. Újpest – ?)

Worman Mózes (cca. 1866. Borech – ?)

König N. (1866. Szentendre – ?)

Neuman Berta (1866. Szentendre – ?)

Gutfreund Bertha (1866. Szentendre – ?)

Friedman Leopold (1866. Szentendre – ?)

Braun Antal, járásbírósi irodaigazgató / head officer
(1866. Pest – 1940. Szentendre)

Bandler Nina (1866. Tótfalu – ?)

Rein Gabriel (1866. Szentendre – 1869. Szentendre)

Hartman Israel (1866. Szentendre – ?)

Pollak Amalia (1866. Szentendre – ?)

Goldschmidt Sigmund (1866. Bogdány – ?)
Bandler Heinrich (1867. Tótfalu – 1868.)
Enten Lázár Lajos, pék / baker (cca. 1867. Rózsás – ?)
Klein Áron, kovács / smith (cca. 1867. Pély – ?)
Rosenfeld Bernát (cca. 1867. Szentendre – ?)
Kellner Jakabné, Stern Mária
 (cca. 1867. Vörösvár – 1894. Szigetmonostor)
Klein Adolfné, Steiner Netti (cca. 1867. – 1944. Auschwitz)
Weisz Gusztáv, kereskedő / merchant (cca. 1867. – ?)
Bach Sámuelné, Steiner Léni, magánzó / self-employed
 (1867. Szentendre – 1937. Szentendre)
Barta Ignácné, Klein Ilona (1867. Abony – 1932. Szentendre)
Putz Árminné, Putz Szidónia, magánzó / self-employed
 (1867. Párkány – 1938. Szentendre)
Vajda Emilné, Fürst Judit
 (1867. Zalaegerszeg – 1927. Szentendre)
Fischer Salamon (1867. – 1870. Szentendre)
Kohn Matilde (1867. – 1868. Szentendre)
Fürst Josef (1867. Izbég – 1868. Szentendre)
Lichtenstein Miksa, kereskedő, zálogos / pledgee
 (1867. – 1918. Újpest)
Samuel Zsenni (cca. 1868. Pusztakovácsi – ?)
Schwartz Moritz (1868. Szentendre – 1868. Szentendre)
Bermann Mór, mozdonyvezető / motorman
 (1868. Püspökladány – 1905. Szentendre)
Goldschmidt Isidor (1868. Bogdány – ?)
dr. Gyárfás Ferenc, földbirtokos / land owner
 (1868. Jászalsószentgyörgy – 1944. Auschwitz)
Reichnizter János, magánhivatalnok / private officer
 (1868. Szombathely – ?)
Rein Fány (1868. Szentendre – ?)
Pollák Wilhelm (1868. Szentendre – ?)
Diamand Adolf (1868. Szentendre – 1873. Szentendre)
Fischer Jeanett (1868. Szentendre – ?)
Schwartz Vilmosné, Reick Aranka
 (1869. Arad – 1944. Auschwitz)
Falk Bertalanné, Marmorstein Netti
 (1869. Vágszerdahely – 1939. Szentendre)
Braun Antalné, Spitzstein Róza Mária
 (1869. Szentendre – 1927. Szentendre)
Kohn Rosalia (1869. Szentendre – ?)
König Moritz (1869. Szentendre – 1869. Szentendre)
Rein Moritz, kereskedő / merchant (1869. Szentendre – ?)
Friedman Abraham (1869. Szentendre – 1869. Szentendre)
Pollak Gesmina (1869. Szentendre – ?)
Fürst Josef (1869. Szentendre – ?)
Kovács (Klein) Sigmund (1869. Tótfalu – ?)
Oberlander Emilia (1869. Pócsmegyer – ?)
Weisz Adolf (1869. Szentendre – ?)
Braun Mór, esztergályos / turner (cca. 1870. Baracska – ?)
Goldschmied Elisabet (cca. 1870. Vác – ?)
Sonnenstein Josefina (cca. 1870. Óbuda – ?)
Münz Jakabné, Kohn Fanni (1870. Gara – ?)
Pick Józsefné, Sztancsek Magdolna (1870. – 1944. Auschwitz)

Neuschloss Jenő, földbérelő / tenant farmer
 (1870. Nagyiklód – ?)
Kohn Leopold, gépész / machinist (1870. Szentendre – ?)
Bandler Jakob (1870. Tótfalu – ?)
Fischer Moritz (1870. Szentendre – ?)
Bandler Cecilia (1870. Tótfalu – ?)
Lövinger Adolf (1870. Szentendre – ?)
Diamant Fanni (1870. Szentendre – ?)
Pollak Gyula (1870. Szentendre – ?)
König Emilia (1870. Szentendre – ?)
Wilheim Sigmund (1870. Szentendre – ?)
Berger Lotti (1870. Pócsmegyer – ?)
Neuman Valér (1870. Bisse – 1955. Szentendre)
Neuman Ignácné, Lövinger Karola
 (cca. 1871. Szolnok – 1944. Auschwitz)
Engländer (Fodor) Fülöp, szabó / tailor
 (cca. 1871. – 1919. Szentendre)
Fischer Jenni (cca. 1871. Szentendre – ?)
Fürst Manóné, Denkstein Sarolta (1871. – 1926. Szentendre)
Bermann Mórné, Steiner Róza, szatócs / chandler
 (1871. Szentendre – 1910. Szentendre)
Grünwald Mór, bádogos / tinner (1871. Szentendre – ?)
Friedman Markusz (1871. – 1875. Szentendre)
Holländer Jakab József, kereskedő / merchant (1871. – ?)
Weisz Lipót, kereskedő / merchant
 (1871. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Dr. Fodor Sándor, ügyvéd / lawyer
 (1871. Kecskemét – 1944. Auschwitz)
Rein Adolf (1871. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Bandler Manó, szabó / tailor (cca. 1872. – ?)
Weisz Karolin (cca. 1872. – 1879. Szentendre)
Izsák Jakabné, Reick Viktória (1872. Arad – ?)
Goldberger Samu, rőföskereskedő / haberdasher
 (1872. Nagykunmadas – 1936. Szentendre)
Méri (Weisz) Zsigmond, mérnök / engineer
 (1872. Nyitra – 1937. Szentendre)
Wilheim Leopold (1872. – 1873. Szentendre)
Singer Hermína (1872. Szentendre – ?)
Singer Regina (cca. 1873. – 1897. Szentendre)
Wilheim Moric (1873. Pócsmegyer – 1875.)
Schlostal Ludvika (1873. Szentendre – 1873. Szentendre)
Kelner Regina (1873. Szigetmonostor – ?)
Weinberger Michael (1873. Szentendre – ?)
Spitzer Julius (1873. Szentendre – ?)
Goldberger Samuné, Spitzstein Ernesztin Malvin
 (1873. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Pollak Julianna (1873. Szentendre – 1873. Szentendre)
Fürst Emanuel (1873. Pócsmegyer – ?)
Friedmann Lily (1873. Szentendre – ?)
Weichsler Salamon (1873. Bogdány – 1873.)
Diamand Salamon (1873. Szentendre – ?)
Rein Samuel (1873. Szentendre – ?)
Goldschmidt Regina (1873. Bogdány – ?)
Reisz Jenő (cca. 1874. – 1942. Szentendre)

Rein Ilona (cca. 1874. Szentendre – ?)
Fischer Zsigmond, földbirtokos / land owner
 (1874. Bécs – cca. 1946 Szentendre)
Fischer Julius (1874. Szentendre – 1875. Szentendre)
Steiner Károly (1874. Szentendre – 1881. Szentendre)
Hahn Lina (1874. Szentendre – ?)
Sonenschein Sándor (1874. Tótfalu – ?)
Grünwald Móricné, Fürst Fanni (1874. Izbég – 1944. Auschwitz)
Steiner Malvine (1874. Szentendre – ?)
Wilheim Izabella (1874. Szentendre – ?)
Krámer Simon (1874. Pócsmegyer – ?)
Wilheim Hermina (1874. Szentendre – ?)
Kohn Rosalia (1874. Szentendre – ?)
László (Lövinger) Zoltán, telekkönyvvezető / administrator of
 land registers (1874. Szolnok – 1944. Auschwitz)
Weisz Mathilde (1874. Szentendre – ?)
Ullman Lina (1874. Szentendre – ?)
Singer Sali (1874. Szentendre – 1875. Szentendre)
Fleischman Sali (1874. Szigetmonostor – ?)
Kalmár (Weisz) Bení (1874. Szentendre – ?)
Singer Herman (1874. Szentendre – ?)
Hohter László, bádigos szerelő / tinner and fitter (1875. Vác – ?)
Weiszler Ignatz (1875. Bogdány – ?)
Heller László Lázár, bádigos és szerelőmester / tinner and fitter
 (1875. Vác – 1944. Auschwitz)
Rein Hermine (1875. Szentendre – ?)
Fürst Leni (1875. Pócsmegyer – 1875.)
Német (Deutsch) Móric (1875. Pócsmegyer – 1875.)
Kohn Leni (1875. Szentendre – ?)
Hahn Berti (1875. Visegrád – ?)
Stener Dezső, tanár / teacher (1875. Szatmár -?)
Weisz Ignác, fűszerkereskedő / grocer (1875. Póltár -?)
Kramer L. Mor (1875. Szentendre -?)
Hahn Sofie (1875. Bogdány – ?)
Goldschmidt Paulina (1875. Bogdány – ?)
Fischer Julie (1875. Szentendre – ?)
Fuchs Aranka (1875. Szentendre – ?)
Singer Fani (1875. Szentendre – ?)
Morgenstern Roza (1875. Szentlászló – ?)
Neuman Ignácné, Löwinger Kati
 (cca. 1876. Szentbenedek – 1944. Auschwitz)
dr. Mandel Károly, ügyvéd / lawyer (1876. Somos – ?)
Rózenberg Sándor, gazdálkodó / farmer (1876. Verebély – ?)
Rein Eszter (1876. Szentendre – 1940. Szentendre)
Garai Izsák, kávé / coffee seller (1876. Máramarossziget – ?)
Holländer Józsefné, Weisz Hermin (1876. Szentendre – ?)
Horváth Lajosné, Német Mária
 (cca. 1877. Szentendre – 1903. Szentendre)
Lövinger Jolka (cca. 1877. – 1944. Auschwitz)
 Mefsinger Jakab, pálinkamérő / palinka seller
 (1877. Vágszered – ?)
Friedmann Malvin (1877. Budapest – ?)
Zinner Jakab Adolf, fakereskedő / wood merchant
 (1877. Galgagyörk – 1944. Auschwitz)

Sommer Mórné, Révész Gizella
 (1877. Zalaegerszeg – 1944. Auschwitz)
Barna Izsó, főállatorvos / head animal vet (1877. Csorna – ?)
Kohn Jakabné, Kohn Fáni, zsidó / junk dealer
 (1878. Igazpüspöki – ?)
Weisz Dávidné, Weisz Ilona
 (1878. Székesfehérvár – 1944. Auschwitz)
Tescher Andor, gyári főmérnök / head engineer (1878. – 1951.)
dr. Buday-Goldberger Leó vezérigazgató / chief executive
 (1878. Budapest – 1945. Mauthausen)
Singer Berta, női szabó / dressmaker (1878. – ?)
Lövinger Erna (1878. Szolnok – 1944. Auschwitz)
Fürst Antónia (1879. Izbég – 1881. Izbég)
Rein Berta (1879. Szentendre – ?)
Németh (Deutsch) Gizella, szabónő / tailoress
 (1879. Pócsmegyer – 1905. Bécs)
Schweizer Oszkár (1879. Szentendre – ?)
Kozma Ignácné, Weisz Matild
 1879. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Weisz Vilmos (1879. Szentendre – ?)
Wilheim Artur (1879. Szentendre – ?)
Fleischman Gyula (1879. Tótfalu – 1895.)
Ullman Terka (1879. Szentendre – 1879. Szentendre)
Weiszberger Ferencné, Fürst Regina
 (1879. Dág – 1913. Szentendre)
Hoffnung Ernestine (1879. Szentendre – ?)
Czobor (Fischer) Hugó (1879. Szentendre – ?)
Steiner Teréz (1879. Szentendre – ?)
Goldschmid Márkus (1879. Bogdány – ?)
Hahn Lipold (1879. Visegrád – ?)
Bárany Oszkár (1879. Szentendre – ?)
Hahn Debóra (1879. Bogdány – ?)
Sommer Mór, vasúti főkalauz / ticket collector
 (1879. Nagykanizsa – 1944. Auschwitz)
Erdős (Valdman) Hugó (1879. Szentendre – ?)
Kohn Etel (1879. Budapest – 1879. Szentendre)
Petersen Jánosné, Reiner Mária, magánzó / self-employed
 (cca. 1880. – 1938.)
Rauchmann Manó, tisztviselő / officer (cca. 1880. – ?)
Gajári Leó, szerszámgyáros / tool factory owner
 (1880. – 1941. Budapest)
Fleischer Antal, gyári tisztviselő / factory officer
 (1880. Budapest – 1944. Auschwitz)
Göndör Aladár, állami tanácsos / state councillor (1880. Eger – ?)
Hohter Lászlóné (1880. Vác – ?)
Schwartz János, szíjgyártó / saddler
 (1880. Csobánka – 1909. Szentendre)
Weisz Árminné, Weisz Karolin (1880. Székesfehérvár – ?)
Weisz Lenke (1880. Józsefháza – ?)
Weiszberger Fülöp, bádigos / tinner (1880. Budapest – ?)
Heller Lászlóné, Heller Hermina (1880. Vác – 1944. Auschwitz)
Löffler Zsigmond, kereskedő / merchant (1880. Szakolca – ?)
Balassa János, munkavezető / overseer
 (cca. 1881 – 1921. Szentendre)

Weisz Márton (1881. Kisoroszi – 1881.)
Fürst Sarolta (1881. Pilisvörösvár – ?)
Neuschloss Jenőné, Perlmutter Irén (1881. – 1944. Auschwitz)
Goldschmid Gizella (1881. Bogdány – ?)
Wilheim Róza (1881. Szentendre – ?)
Ullman Mariska (1881. Szentendre – ?)
Hahn Károly (1881. Visegrád – ?)
Fekete Lenke (1881. Szentendre – ?)
Delikát Etel (1881. Pócsmegyer – 1881.)
Diesberger Mária (1881. Szentendre – ?)
Kardos (Kohn) Lipót (1881. Szentendre – ?)
Dr. Krausz József, ügyvéd / lawyer
 (1881. Újmogyoród – 1944. Auschwitz)
Fürst Sámuel (1881. Szentendre – 1881.)
Weisz József Lipót, fényképész / photographer
 (1881. Szentendre – ?)
Szántó Aladárné, Weisz Bianka, kereskedő / textile merchant
 (1881. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Steiner Pauline (1881. Szentendre – ?)
Hahn Lipót (1881. Pócsmegyer – ?)
Fleischman Julianna (1881. Tótfalu – ?)
Ehrenfeld János, lakatos / locksmith (1882. Nyírbátor – ?)
Erdélyi (Neumann) Henrik, főhadnagy / lieutenant
 (1882. Abrudabánya – ?)
Fleischer Antalné (1882. Abaújkér – 1944. Auschwitz)
Vas Aladár, mérnök / engineer (1882. Székesfehérvár – ?)
Wolf Gyuláné, Kellner Eugénia (1882. Kostel – ?)
dr. Bálint (Bleyer) Béla, ügyvéd / lawyer (1882. – ?)
Schneider Arnold, sütő / baker (1882. Kópháza – ?)
Friedmann Ilona (1882. Budapest – ?)
Nagy Lajos (1882. Szentendre – ?)
Dékány (Grün) Jakab, magántisztviselő / private officer
 (1882. Fuksora – 1944. Auschwitz)
Goldschein Zsigmond, fogtechnikus / dentist
 (1882. – 1974. Budapest)
Schwarz Jakab Jenőné, Ungár Erzsébet
 (cca. 1883 – 1925. Szentendre)
Barna Izsóné, Auszlander Ilona (1883. Kistelek – ?)
Hajdú Károly, gyári munkás / factory worker
 (1883. Nagykovácsi – 1944. Auschwitz)
Kozma Ignác, rövidáru kereskedő / haberdasher
 (1883. Losonc – 1944. Auschwitz)
László (Löwenbein) Sándor, magántisztviselő / private officer
 (1883. Trencsén – 1944. Auschwitz)
Mandel Erzsébet (1883. Nyírbátor – ?)
Steiner Julius (1883. Szentendre – ?)
Weisz Lipótné, Krausz Ilona (1883. Zólyom – 1944. Auschwitz)
Goldschmid Ilka (1883. Bogdány – ?)
Feit Ábrahám, földműves / tiller (1883. Szered – ?)
Fürst Regina (1883. Pócsmegyer – ?)
Kohn Ignác, asztalos / craftsman (1883. – ?)
Kellner Ernő (1883. Szigetmonostor – ?)
Kazár (Kellner) Pista (1883. Szigetmonostor – ?)
Glück Sándor, építész / architect (1883. – ?)

Hahn Lipót (1883. Visegrád – ?)
Fleischman Leonora (1883. Tótfalu – ?)
Német (Deutsch) Jakab (1883. Pócsmegyer –)
Weiszberger Ferenc, lakatos / locksmith (1883. Budapest – ?)
Hahn Manó (1883. Bogdány – ?)
Pollák Henrik (1883. Bogdány – ?)
Neuman Kálmán (cca. 1884. Szentendre – 1892. Szentendre)
Neuman Mina (cca. 1884. Szentendre – 1892. Szentendre)
Schönfeld Aranka (cca. 1884. Buda – 1888. Szentendre)
Krausz Jenő, fűszerkereskedő / grocer (1884. Zólyom – ?)
Tihanyi (Ungár) Márton, női kalapkészítő / hatmaker
 (1884. Balassagyarmat – ?)
Wilheim Fáni (1884. Szentendre – ?)
Rein Henrikné, Groszmann Gizella
 (1884. Pomáz – 1944. Auschwitz)
König Nathan (1884. – 1885. Szentendre)
Rein Henrik, divatárkereskedő / clothing store owner
 (1884. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Lówy Albert, vaskereskedő / iron merchant
 (1884. Bán – 1944. Auschwitz)
Lówy Mari (cca. 1885. Esztergom – 1888. Szentendre)
Perlusz Ferenc, mészáros / butcher
 (cca. 1885. Szentendre – 1915. Szentendre)
Fürst Samu, gazdálkodó / farmer (1885. Dág – 1944. Auschwitz)
Neuman Károly (1885. Szentendre – ?)
Hartman Josefin (1885. Szentendre – ?)
Goldschmied Szidónia (1885. Bogdány – 1885.)
Merdler Eugénia (1885. Beszterce – ?)
Weinberger Dezső, műszerész / mechanist
 (1885. Siófok – 1915. Oroszország)
Jelinek Antónia (1885. Pilisszentlászló – ?)
Schanrold Jani (1885. Szentendre – ?)
Eisler Ignázt (1885. Szentendre – ?)
Stern Kálmán (1885. Szentendre – 1885. Szentendre)
Auspitz Josefin (1885. Szentendre – ?)
Fischer Zoltán (1885. Szentendre – ?)
Hahn Mária (1885. Bogdány – ?)
Hartman Johanna (1885. Szigetmonostor – 1885.)
Elias Izidor (1885. Szentendre – 1885. Szentendre)
Winternitz Soma, gépszedő mester / typesetter
 (1885. Budapest – 1944. Auschwitz)
Weisz Paula (1885. Szentendre – ?)
Gáspár (Glück) Ödön (1885. Leányfalu – 1944. Bergen Belsen)
Weiszler Rosa (cca. 1886. Kisoroszi – 1891.)
Mandel Anna (1886. Nyírbátor – ?)
Tolnai Jenő, tanító / teacher
 (1886. Balassagyarmat – 1936. Budapest)
Kertész (Tandler) Jakab (1886. Szentendre – ?)
Mautner Viktor (1886. Szentendre – ?)
Weinberger Ilona (1886. Balassagyarmat – ?)
Szántó (Rosenberg) Lajos, fakereskedő / wood merchant
 (1886. Törökszentmiklós – 1944. Auschwitz)
Hartmann Sámuel (1886. Szentendre – ?)
Rosenfeld Sándor (1886. Budapest – ?)

Fischer Ferenc (1886. Budapest – ?)
Timár (Klein) József, HÉV felügyelő / train inspector (1886. Nyírbátor – 1944. Auschwitz)
Fürst Samuné, Denkstein Margit (1887. Budakalász – 1944. Auschwitz)
Neuman Ilonka (1887. Szentendre – 1888. Szentendre)
Zinner Adolfné, Fischer Malvin (1887. Losonc – 1944. Auschwitz)
dr. Baum Béla, ügyvéd / lawyer (1887. Simonvölgy – ?)
Kohn Katalin (1887. Budapest – ?)
Mandel András, tisztviselő / officer (1888. Nyírbátor – ?)
Szekeres Mihály, tűzhelylakatos / stovesmith (1888. Kalocsa – ?)
Weinberger Ida (1888. Szentendre – ?)
Wilheim Lajos (1888. Szentendre – ?)
Hartman Josef (1888. Pócsmegyer – 1888.)
Glück Jenő (1888. Szentendre – ?)
Katzburg Salamon, nyomdász / printer (1888. – ?)
Hahn Samu (1888. Szentendre – ?)
Kimár Károlyné, Putz Katalin (1888. Leányvár – 1956. Szentendre)
Spiegel Czilli (1888. Szentendre – ?)
Singer Malvin (1888. Szentendre – ?)
Süszmann Margit (cca. 1889 Szentendre – 1899. Szentendre)
László Sándorné, Szőke Margit (1889. Lipik – 1944. Auschwitz)
Perlusz Jolán (1889. – ?)
König Manó, fuvaros / carter (1889. Szentendre – ?)
Müller Jenő, HÉV altiszt / vice-officer (1889. Pápa – ?)
Szeidler Miksa, vendéglős / innkeeper (1889. Vistuk – ?)
Weisz László (1889. Budapest – ?)
Guttentág Márton, szabó / tailor (1889. Csabrendek – 1944. Auschwitz)
Göndör Aladárné, Grünhut Sarolta (1890. Recsk – ?)
Fischer Zsigmondné (1890. Budapest – ?)
Perlusz Gyula, hentes-mészáros / butcher (1890. Szentendre – 1943. Szentendre)
Kohn Aranka (1890. Pilisszentlászló – 1893.)
Fischer Erzsébet Jolán (1890. Fiume – 1991. Budapest)
Goldner Lajos, műszerész / mechanist (cca. 1891. – 1939. Szentendre)
Barta Ferenc, illatszertkereskedő / perfume merchant (1891. Abony – 1944. Auschwitz)
Haber Emma, virágkereskedő / merchant (1891. Karva – ?)
Wittenberg Manóné, Lichtig Gizella (1891. Budapest – ?)
Auspitz Nella (1891. Szentendre – ?)
Weisz Gyula (1891. Budapest – 1891. Szentendre)
Hartman Lencsi (1891. Szentendre – ?)
Neuman Piroska (1891. Budapest – 1891. Szentendre)
Neuman Jolán (1891. Szentendre – 1891. Szentendre)
Weinberger Jenni (1891. Szentendre – ?)
Solt (Spitzer) Jenő, magántisztviselő / private officer (1891. Dömsöd – ?)
Politzer Antal, kalauz / ticket collector (1891. Csongrád – ?)
Grún Gizella (1891. Budapest – 1891. Szentendre)
Wormann Franciska (1891. Szentendre – ?)

Süsman Sándor (1891. Szentendre – ?)
Rosenfeld Miklós (1891. Budapest – ?)
Shtanger Regina (1892. Gelle – 1944. Auschwitz)
Krausz Jenőné, Schein Vilma (1892. Zólyom – ?)
Szekeres Mihályné, Grünstein Friderika (1892. Budapest – ?)
Alberti Ervinné, Léderer Lujza (1892. Szentendre – 1944/1945.)
Grün Ilka (1892. Szentendre – ?)
Perlusz Jenő, hentes, mészáros / butcher (1892. Szentendre – 1930. Budapest)
Fischer Miklós (1892. Szentendre – ?)
Fürst Pepi (1892. Szentendre – ?)
Weinberger Dezsőné, Braun Olga (1892. Szentendre – ?)
Weisz Kornél (1892. Szentendre – ?)
Dékány Jakabné, Berkovits Arabella (1892. Hátszék – 1944. Auschwitz)
Weinberger Nándor (1892. Szentendre – 1892. Szentendre)
Hartman Rosa (1892. Szentendre – ?)
Reiner Béla (1892. Budapest – 1893. Szentendre)
Endrei (Perlmutter) Jolán (1892. Budapest – 1944. Auschwitz)
Worman Selma (1892. Szentendre – ?)
Diamant Sándor (1893. Szentendre – 1893. Szentendre)
Weiszler Rosa (1893. Szentendre – ?)
Krausz Józsefné, Putz Sarolta (1893. Pomáz – 1945. Auschwitz)
Weisz Dezső (1893. Szentendre – 1894. Szentendre)
Zipser Ilona (1893. Budapest – 1893. Szentendre)
Kohn Margit (1893. Budapest – 1893. Szentendre)
Grósz Erzsébet (1893. Budapest – 1893. Szentendre)
Lichtenstein Bernát, építési anyag-kereskedő / merchant (1893. Szentendre – 1945. Dachau)
Schánberger Manó (1893. Budapest – ?)
Erdélyi Henrikné, Ellenbogen Melánia (1893. Gyulafehérvár – 1944. Auschwitz)
Tiszavári Sándor, mezőgazda / tiller (1894. Kisvárdá – ?)
Perlusz Aladárné, Popper Ilona (1894. Budakalász – 1944. Auschwitz)
Weinberger Ida (1894. Szentendre – ?)
Perlusz Aladár, hentes-mészáros / butcher (1894. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Marosi (Neumann) Izidor, magántisztviselő / private officer (1894. – ?)
Neumann Bernát, magántisztviselő / private officer (1894. – ?)
Dr. Óvári (Oblath) József, orvos / doctor (1894. Óvár – 1944. Auschwitz)
Marschall Frida (1894. Szentendre – 1894. Szentendre)
Lőwy Albertné, Spitzer Ilona (1894. Dömsöd – 1944. Auschwitz)
Weischler Mari (1894. Szentendre – ?)
Zai Antal, kőfaragósegéd / stonemason assistant (1894. Felsőbánya – ?)
Mandel Boriska (1894. Nyírbátor – ?)
Eisler Sándor (1894. Szentendre – 1894. Szentendre)
Schwartz Géza (1894. Szentendre – ?)
Rein Terezia (1894. Pócsmegyer – 1896.)
Hartman Janka (1894. Pócsmegyer – ?)
Barna (Braun) Imre (1894. Szentendre – ?)

Kovács Márton (1894. Nagykikinda – 1945. Linz)
Tolnai Ferencné, Rismann Eszter (1895. Nagycigányd – ?)
Wittenberg Manó, HÉV-kalauz / ticket collector
 (1895. Pesterzsébet – ?)
Weisz Ödön, kereskedő / merchant
 (1895. Szentendre – 1945. Sopron)
Rein Lencsi (1895. Szentendre – ?)
Weinberger Ödön (1895. Szentendre – ?)
Kelemen (Kohn) István, kereskedő / merchant
 (1895. Szeghalom – ?)
Weisz Ibolya (1895. Szentendre – ?)
Hartmann Margit (1895. Szigetmonostor – ?)
Kádár (Kohn) Stefania (1895. Szentendre – ?)
Glück Rezsín (1895. Szentendre – ?)
Markovits Jenő (1895. Tahitótfalu – ?)
Perlusz Józsi (1895. Szentendre – 1895. Szentendre)
Győri Géza (1895. Szentendre – ?)
Berger József (1895. Budapest – 1895. Szentendre)
Lichtenstein Jolán (1895. Szentendre – ?)
Putz Ilona (1895. Pomáz – ?)
Falk Lajos, szobafestő / decorator (1895. Szentendre – ?)
Szántó (Schwarcz) Ferenc, magántisztviselő / private officer
 (1895. Szentendre – ?)
Szántó Lajosné, Berger Reska (1896. Pomáz – 1944. Auschwitz)
Fried Izidorné, Weisz Frida
 (cca. 1896. Budapest – 1944. Auschwitz)
Grünwald Félix (cca. 1896. – 1935. Szentendre)
Halászi Gyula, betűszedő / typographer
 (cca. 1896. – 1922. Szentendre)
Barta Ferencné, Baumhorn Ilona
 (1896. Zsolna – 1944. Auschwitz).
Weisz Józsefné, Müncz Teréz (1896. Szenc – ?)
Grünfeld Lajos, kereskedő / merchant (1896. Szentendre – ?)
Perlundther Piroska (1896. Szentendre – 1896. Szentendre)
König Manóné, Krausz Janka (1896. Zólyom – 1944. Auschwitz)
Schwartz Ernő, rézműves / coppersmith (1896. Nyírbétek – ?)
Bermann Jenő (1896. – 1908. Szentendre)
Radó Sándorné, Braun Etelka (1896. Szentendre – 1944.)
Kohn Sándor (1896. Szentendre – ?)
Rein Nella (1896. Szentendre – ?)
Klein Lotta, munkás / worker (1897. Kisvárdá – ?)
Solt Jenőné, Schwartz Tilda (1897. Szentendre – ?)
Falk Károly, kárpitos / upholsterer (1897. Szentendre – 1944. Bor)
Radó (Rosenzweig) Sándor, magántisztviselő / private officer
 (1897. Illova – 1944. Auschwitz)
Lichtenstein Béla (1897. Szentendre – 1920. Újpest)
Stern Béla, rabbihelyettes, kántor / rabbi assistant
 (1897. Nádudvar – ?)
Hatschek Béla, fényképész / photographer (1897. Budapest – ?)
Weisz Margit (1897. Szentendre – ?)
Perlusz Béla, hentes-mészáros / butcher (1897. Szentendre – ?)
Tyroler Teofil (1897. Szentendre – ?)
Schwarz Frida (1897. Szentendre – ?)

Grünwald Samu, fakereskedő / wood merchant
 (1897. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Vas (Weisz) Miklós, kereskedő / merchant
 (1897. Szentendre – 1990. Budapest)
Elbert Erzsébet (1897. Szentendre – ?)
Weisz Margit (1897. Szentendre – ?)
Klein Károly, gyári munkás / factory worker (1898. Egerlövő – ?)
Deutsch István, gazdálkodó / farmer (1898. Tápiószele – ?)
Tömör Salamon Imre (1898. Szentendre – ?)
Braun Irén (1898. Budapest – 1898. Szentendre)
Fürst Lipót (1898. Szentendre – ?)
Keller Ibolyka (1898. Mátészalka – ?)
Steiner Tivadar (1898. Bécs – 1898.)
Klein Albert, géplakatos / fitter (1898. Nyírmada – ?)
Bauer Gyula, kereskedő / merchant (1898. – ?)
Falk Dezső (1898. Szentendre – 1900. Szentendre)
Flesch László, magánhivatalnok / private officer (1898. – ?)
Weisz Erzsébet (1898. Szentendre – ?)
Braun Aranka (1898. Budapest – 1898. Szentendre)
Klein Helén (1898. Nyírmada – ?)
Bermann Mihály (1898. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Weisz Gyula (1898. Szentendre – ?)
Fried Izidor, kereskedő / merchant
 (1898. Kékesvásárhely – 1944. Auschwitz)
Rosenfeld Livia (1898. Szentendre – ?)
Tyroler Taszilo (1899. Szentendre – 1900. Szentendre)
Haass Etelka (1899. Szarvas – ?)
Vári (Weisz) Sámuel, kereskedő / merchant (1899. – ?)
Krausz Márton, kereskedelmi ügynök / salesman (1899. – ?)
Schwarcz Lipót (1899. Szentendre – ?)
Grün Gyula (1899. Szentendre – ?)
Perlusz Jenőné, Heller Ilona
 (1899. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Vas (Weisz) Tibor (1899. Szentendre – ?)
Ehrenfeld Pál, géplakatos / engine fitter
 (1899. Nyírbétek– 1945. Budapest)
Grünwald Ferenc, magántisztviselő / private officer
 (1899. Budapest – 1945. Riensberg)
Rosenfeld Béla, kereskedő / merchant (1899. Berzenke – ?)
Dr. Krámer Margit, orvos, fogorvos / doctor
 (1899. Kisfüzes – 1944.)
Ehrenfeld Jánosné, Blau Sára Záli (1900. Nyírbátor – ?)
Tiszavári Sándorné, Glück Erzsébet (1900. Beszterce – ?)
Liszk Erzsébet Cecília (1900. Budapest – 1900. Szentendre)
Weisz Béla (1900. Szentendre – 1900. Szentendre)
Braun Margit, postakezelő / postwoman (1900. Szentendre – ?)
Bárdi Imre, kereskedő / merchant (1900. Budapest – ?)
Goldberger Jolán (1900. Szentendre – 1924. Szentendre)
Fürst Sándor, kereskedő / merchant
 (1900. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Bermann Sándor (1900. – ?)
Krausz László (1900. Budapest – 1900. Szentendre)
Neumann György József, kereskedősegéd /
 merchant assistant (1900. – ?)

Lichtenstein Simon, festék és bazáráru kereskedő / merchant (1900. – 1976. München)

Falk Elza, háztartási alkalmazott / domestic servant (1900. – ?)

Gelb Endre (1900. Szentendre – ?)

Perlusz Gyuláné, Mandel Olga, varrónő / dressmaker (1900. Tiszabő – 1944. Auschwitz)

Fried Mór, bőrkereskedő / leather merchant (1900. Kékesvásárhely – 1945. Wels)

Fodor Sándorné, Winterznitz ... (1901. Budapest – ?)

Gyárfás Mihály, gazdálkodó / farmer (1901. Jászberény – 1945.)

Klein Károlyné (1901. Karansebes – 1944. Auschwitz)

Steiner Edéné, Hajdu Edit (1901. Pilisszántó – ?)

Kelemen Géza, tisztviselő / officer (1901. Szeghalom – ?)

Schwartz Ernőné, Ehrenfeld Borbála (1901. Nyírbétek – ?)

Dr. Vas (Weisz) István, orvos / doctor (1901. Szentendre – 1945. Auschwitz)

Kőszegi (Kohn) Lajos, cipész / shoemaker (1901. Mezőtúr – 1974. Szentendre)

Weisz Lajos (1901. Szentendre – 1943/1944. Szovjetunió)

Kohn Lajosné, Schváb Mária (1901. Mezőkövesd – 1944. Auschwitz)

Stern Béláné, Gancz Lenke (1901. Nagybecskó – ?)

Breuer Ilona (1901. Kispeszt – ?)

Klein Jenő (1901. Szentendre – 1901. Szentendre)

Tihanyi Mártonné, Spitzer Irén, női kalapkészítő / hatmaker (1901. Szentendre – 1944. Auschwitz)

Grünwald Ferencné, Fürst Anna (1901. Szentendre – 1944. Auschwitz)

Engel Lajos, szűcsmester / furrier (1901. Budapest – ?)

Weisz Alajos (1901. Szentendre – 1943. Szovjetunió)

Klein Olga, gyári munkás / factory worker (1902. Feldebrő – ?)

Lichtenstein Bernátné, Rosenberg Alice (1902. Budapest – 1944/1945.)

Löbl Endre, szerelő / repairman (1902. Kaposvár – 1945. Mauthausen)

Stern Béláné, Elfenbein Szerén (1902. – 1944/1945)

Bermann Ferenc (1902. Szentendre – ?)

Löbl Endréne, Reisz Szerén (1902. Pomáz – ?)

Sábor József, kereskedősegéd / merchant assistant (1902. Budapest – 1944/1945.)

Steiner Bernát (1902. Szentendre – ?)

Óvári Józsefné, Goldberger Margit (1902. Szentendre – 1944. Auschwitz)

Grünfeld Lajosné, Szántó Margit, magántisztviselő / private officer (1902. Székesfehérvár – 1944/1945.)

Weisz Riza (1902. Szentendre – 1902. Szentendre)

Weisz Gyula (1902. Szentendre – ?)

Klein Albertné, Vajda Terézia (1902. Zalaegerszeg – 1944. Auschwitz)

Hoffmann Pál Adolf, ügynök / salesman (1902. Budapest – ?)

Baár Dezső, kereskedő / merchant (1902. Németkér – ?)

Bandler Lenke (1902. Szentendre – ?)

Falk Béla, szobafestő / decorator (1902. Szentendre – 1920. Szentendre)

Fürst Sándorné, Groszmann Irén (1902. Pomáz – 1944.)

Bornstein Ferdinánd, bornagykereskedő / wine merchant (1903. Neszmély – ?)

Fischer Berta (1903. Graz – ?)

Gyenes (Goldberger) Sándor, raktárnok / storekeeper (1903. Kecskemét – 1944/1945)

Dénes Sándorné, Braun Hajnalka, irodasegéd-tiszt / officer assistant (1903. Szentendre – 1944.)

Kohn Mihály, napszámos / day-labourer (1903. Mezőtúr – 1944/1945.)

Tyroler Samu (1903. Szentendre – ?)

Fleischer József, vendéglős / innkeeper (1903. Abaújszántó – ?)

Dénes (Denkstein) Sándor, magántisztviselő / private officer (1903. Budapest – 1944.)

Springer Józsefné, Polgár Margit (1903. Szentendre – 1944/1945.)

Fürst Ármin (1903. – ?)

Holländer István, magántisztviselő / private officer (1903. Kiskunhalas – 1944.)

Komáromi Ilona, szabász / tailor (1903. Huszt – ?)

Schwartz Herman, vasesztergályos / turner (1903. Nyírbétek – ?)

Kádár Erzsébet (1904. Szentendre – ?)

Rusznay Miklós (1904. Szentendre – ?)

Weisz Erzsébet (1904. Szentendre – ?)

Steiner Matild (1904. Bécs – ?)

Bandler Katalin Jozefina (1904. Szentendre – 1906. Szentendre)

Weisz Ernő (1904. Szentendre – ?)

Tyroler Franciska (1904. Szentendre – ?)

Weisz Zoltán, kereskedő / merchant (1904. Szentendre – 1943.)

Klein Józsefné, Hlallpern Ilona (1904. Pesterzsébet – ?)

Vas Miklósné, Weinberger Erzsébet (1904. Sátoraljaújhely – 1973. Budapest))

Finkel Klara Anna (1904. – 1907. Szentendre)

Diesberger Katalin Franciska (1905. Bécs – ?)

Weisz Ferenc (1905. Szentendre – 1905. Szentendre)

Weisz Rózsa (1905. Szentendre – 1913. Szentendre)

Holländer Irén (1905. Kiskunhalas – ?)

Rozenzweig Sándor, kereskedő / merchant (1905. Csév – ?)

Deutsch Istvánné, Riemer Margit (1905. Budapest – ?)

Grünwald Rezső, szabó / tailor (1905. Budapest – 1944/1945.)

Baár Dezsőné, Szántó Erzsébet, kereskedő / merchant (1906. Budapest – 1944/1945.)

Kádár Pál (1906. Szentendre – ?)

Weisz József (1906. Szentendre – ?)

Schwarcz Olga (1906. Szentendre – ?)

Holländer Áron, borügynök / wine merchant (1906. Szentendre – 1943.)

Neumann Miklós (1906. Szentendre – 1906. Szentendre)

Pollák Franciska (1906. Moson – ?)

Weisz Gyula, kereskedő / merchant (1906. Szentendre – ?)

Weinberger Jozefin (1906. Szentendre – ?)

Weisz Elvira (1906. Szentendre – ?)

Rozenberg Dávid, hitközségi metsző / sachter (1906. – 1940. Szentendre)
Krausz Magdolna (cca. 1906. – 1912. Szentendre)
Weiszberger Jozsefin (1906. Szentendre – 1906. Szentendre)
Preisling Frigyesné, Falk Mária, varrónő / seamstress (1907. Szentendre – ?)
Schwartz József (1907. Szentendre – ?)
Tyroler Jenő (1907. Szentendre – ?)
Altmann Tivadar (1907. Szentendre – ?)
Weinberger Friderika (1907. Szentendre – ?)
Tauber Záli (1907. Illova – ?)
Weisz Élias (1907. Szentendre – ?)
Weisz László (1908. Szentendre – 1944.)
Kohn Ernő (1908. Szentendre – ?)
Dorozs Györgyné, Zinner Ilona (1908. Almágy – ?)
Klein László, műasztalos / craftsman (1908. Szekszárd – ?)
Weisz Andor, kereskedő / merchant (1908. Szentendre – ?)
Klein Zsigmond (1908. Szentendre – ?)
Weisz László (1908. Szentendre – ?)
Herman Ernő, magántisztviselő / private officer (1908. Poroszló – ?)
Friedmann Józsefné, Sándor Katalin (1908. Nagyvárad – ?)
Rónai (Rozenberg) Margit (1908. Szentendre – ?)
Fehér Tiborné, Kovács Magda (1908. – ?)
Grünwald Sámuelné, Bloch Ilona (1908. Budapest – 1944/1945.)
Kozma Ernő, divatkereskedő / clothes shop assistant (1908. Szentendre – 1943. Stalino)
Steiner Ede, hegesztő műszerész / mechanician (1908. Dombóvár – ?)
Weisz Sámuelné, Fehér Erzsébet, bőrkereskedő / leather merchant (1909. Eger – ?)
Győri Ella (1909. Szentendre – 1909. Szentendre)
Győri Klára (1909. Szentendre – 1909. Szentendre)
Kritzler Sándor, szabóságged / tailor assistant (1909. – 1943. Szentendre)
Komáromi Ibolya (1909. Técső – ?)
Neumann László, magántisztviselő / private office (1910. Szentendre – 1943.)
Wohl Tiborné, Kozma Irén, gyári munkás / factory worker (1910. Szentendre – 1944/1945.)
Fleischer Józsefné, Weisz Márta (1910. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Rein Róza (1910. Szentendre – 1940. Szentendre)
Weinberger Ármin (1910. Szentendre – ?)
Kohn Róza Borbála (1910. Szentendre – 1944/1945.)
Gerő Erzsébet (cca. 1910 – 1913. Szentendre)
Fried Mórné, Fehér Irén (1910. Eger – 1944/1945.)
Gottlieb Gizella, háztartási alkalmazott / domestic servant (1910. Nagyvárad – ?)
Krausz Ödön, hivatalnok / officer (1910. – 1944/1945.)
Rózenberg Erzsébet (1911. Szentendre – ?)
Gál Andor, kereskedő / merchant (1911. Budapest – ?)
Müller László, pékmester / baker (1911. Udvard – ?)

Kohn Gábor, gazdasági kocsis / coachman (1911. Budapest – ?)
Breuer Zoltán, kereskedő / merchant (1911. Dunaföldvár – ?)
Weisz Kálmán (1911. Szentendre – 1943. Szovjetunió)
Wohl Tibor, villanyszerelő / electrician (1911. Budapest – 1944/1945.)
Zinner Rózsa (1911. Dunabogdány – ?)
Kozma Miklós, textilkereskedő / textile merchant (1911. Szentendre – 1943.)
Bandler Márton (1911. Szentendre – ?)
Füredi (Führer) Pál, mérnök / engineer (1912. Budapest – ?)
Kohn József Lajos (1912. Szentendre – 1942.)
Spuller Berta (1912. Szentendre – ?)
Weinberger Sándor (1912. Szentendre – ?)
Lőwinger Hajnalka (1913. Szinérváralja – ?)
Weisz Alice (1913. Szentendre – 1913. Szentendre)
Rein Sándor (1913. Szentendre – 1913. Szentendre)
Zinner István Ödön, gazdálkodó / farmer (1913. Szob – 1945.)
Weisz Oszkár (1913. Szentendre – ?)
dr. Krausz György, ügyvéd / lawyer (1913. Szentendre – 1944/1945.)
Lindenfeld Andor, tanító / teacher (1913. Kispest – ?)
Weisz Lipót, autószerelő / car mechanic (1914. Budapest – ?)
Barna Katalin Szerén (1914. Budapest – ?)
Kozma Róza (1914. Szentendre – ?)
Klein Edit (1914. Szentendre – 1914. Szentendre)
Vas Istvánné, Jónap Ilona, gyógyszerész / pharmacist (1914. Balmazújváros – 1944. Auschwitz)
Kellner Gyula, mezőgazdasági munkás / tiller (1914. – ?)
Krausz Edit, kereskedő / merchant (1914. Csepel – ?)
Krausz Zsuzsanna (1915. Szentendre – ?)
Weisz Klára (1915. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Sommer Erzsébet Karola, gyári munkás / factory worker (1915. Szentendre – ?)
Szekeres Géza (1915. Szentendre – ?)
Weisz Erzsébet (1915. Szentendre – ?)
Zinner Tibor, gazdálkodó / farmer (1915. Szob – 1945.)
Speier Paula (1915. Szentendre – ?)
Tyroler Károly, tisztviselő / officer (1915. Szentendre – 1944.)
Schwartz Béla, magántisztviselő / private officer (1916. Szeged – ?)
Boskovitz Fülöpné, Weisz Malvin (1916. Szentendre – ?)
Matézer János, mészáros / butcher (1916. Budakalász – ?)
Hahn Zoltán, gépszerelő / mechanic (1917. Kaposvár – ?)
Hermann Ernőné, Weisz Borbála (1917. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Grünstein Erzsébet (1917. Szentendre – ?)
Szekeres István (1917. Szentendre – ?)
Weisz Margit (1917. Győr – ?)
Liederhoffer Imre (cca. 1917 – 1919. Szentendre)
Weisz Lipótné, Fürst Anna (1918. Szentendre – ?)
Mann Miklós (1918. – 1943. Marki)
Tescher Árpád (1918. – 1945.? Szovjetunió)
Kellner Gyuláné, mezőgazdasági munkás / tiller (1918. – ?)

Lőwy Miklós, kereskedő / merchant (1919. Budapest – 1944/1945.)
H. László Magdolna, varrónő / sewer (1919. Budapest – 2006.)
Földes Mihály, papírgép szakmunkás / skilled worker (1919. Budapest – 1944/1945.)
Szekeres György Pál (1920. Szentendre – ?)
Szántó Pál, fakereskedő / wood merchant (1920. Pomáz – 1977. Budapest)
Perlusz István (1920 Szentendre – 1944/1945.)
Eisler Zsuzsánna (1920. Kisvárdá – ?)
Krausz Róbert, elektroműszerész / mechanic (1920. Szentendre – 2006.)
Schwartz Béláné, Buchsbaum Berta Rozália (1920. Stebnik – ?)
Bálint Mária (cca. 1920 – 1926. Szentendre)
Perlusz Ferenc vízvezetékész / plumber (1921. Szentendre – ?)
Floh Albert, cukrászsegéd / confectioner assistant (1921. Budapest – ?)
Fleischer Edit (1921. Kisvárdá – ?)
Kertész Sándor, napszámos / day-labourer (cca. 1921 – 1939. Szentendre)
Fürst Ernő (1922. Szentendre – ?)
Falk Miklós (1922. Szentendre – ?)
Sternfeld László (1922. Szentendre – ?)
Zsarkó Klára Valéria (1922. Szentendre – ?)
Führer Pálné, Erdélyi Judit (1922. Budapest – ?)
Rein Edit (1922. Szentendre – 1944/1945.)
Gáspár Endre, gombkötő / button maker (1922. Budapest – ?)
Tiszavári Hedvig, gyári munkás / factory worker (1922. Kisvárdá – ?)
Weisz Tibor (1922. Budapest – ?)
Földes Mihályné, Grünfeld Livia (1923. Budapest – 1944/1945.)
Perlusz Livia, kalapossegéd / hatter assistant (1923. Szentendre – ?)
Szántó György kereskedő / merchant (1923. Pomáz – 1997. Budapest)
Karacsovski György (1924. Szentendre – ?)
Feit Pál (1924. Szentendre – ?)
Pozsonyi György (1924. Szentendre – ?)
Schwartz Anna (1924. Szentendre – ?)
Ehrenfeld Éva Lili (1924. Szentendre – ?)
Erdélyi Éva, fodrász / hairdresser (1924. Budapest – ?)
Perlusz Ferencné, Elbogen Alice (1924. – ?)
Tiszavári János, asztalos / craftsman (1924. Kisvárdá – ?)
Wolf Gábor, kertész / gardener (1924. Szeged – ?)
Falk László (1925. Szentendre – 1944/1945.)
Rein Erzsébet, női szabó tanuló – dressmaker assistant (1925. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Grünwald Edit, varrónő / seamstress (1925. Szentendre – 1944.)
Vas Éva (1926. Budapest – 2002. Budapest)
Denkstein Márton (1926. Szentendre – 1926. Szentendre)
Kohn Jenő, gyári munkás / factory worker (1927. Szentendre – 1945. Auschwitz)

Klein András, gyári munkás / factory worker (1928. Nagyvárád – 1944/1945.)
Vas Judit, tisztviselő / officer (1928. Budapest – 2011. Budapest)
Óvári György (1929. Budapest – 1945. Auschwitz)
Barta Judit, tanuló / student (1930. Szentendre – 1944/1945.)
Klein Péter, tanuló / student (1930. Budapest – 1944/1945.)
König István (1931. Budapest – 1944. Auschwitz)
Tihanyi János (1931. Budapest – 1944. Auschwitz)
Grünwald Márta (1932. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Endrei Piroska Gyöngyike (1932. Budapest – 1944. Auschwitz)
Baár András (1933. Budapest – 1944. Auschwitz)
Fried Róbert (1933. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Óvári László (1933. Budapest – 1944. Auschwitz)
Somogyi Róbert (1933. – 1944. Auschwitz)
Kohn Sándor (1933. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Barta Gábor László (1934. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Kohn Irén (1934. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Fürst Miklós György (1934. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Fürst Marianna Ágnes (1936. Budapest – 1944. Auschwitz)
Gyárfás András (1936. Budapest – 1944. Auschwitz)
Grünwald Judit (1936. Budapest – 1944. Auschwitz)
Farkas Iván (1937. Budapest – 1967. Jeruzsálem)
Steiner Rózsa (1937. Budapest – 1944. Auschwitz)
Fried László (1938. Budapest – 1944. Auschwitz)
Wohl Zsuzsanna Róza (1938. – 1938. Szentendre)
Fleischer Judit (1938. Budapest – 1944. Auschwitz)
Hermann György (1940. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Vas János (1941. Budapest – 1944. Auschwitz)
Stern Róbert (1941. Budapest – 1944. Auschwitz)
Kohn Miklós (1943. Szentendre – 1944. Auschwitz)
Vas Katalin (1943. Budapest – 1944. Auschwitz)
Tambor Ferenc (1944. Szentendre – ?)
Doros Katalin Anna (1944. Szentendre – ?)
Dr. Glatz Samu, állatorvos / animal vet (? – 1919. Bécs)
Sommer Imre (? – 1944. Auschwitz)
Steiner Jenőné (? – 1944. Auschwitz)
Steiner Katalin (? – 1944. Auschwitz)
Winternitz Sománé (? – 1944. Auschwitz)

Az 1924 után született, még élő vagy nem ismert halálozási idejű személyek neveit nem közölhetjük a személyiségi jogok védelme miatt.

We are not allowed to publish the names of the Jewish people who were born after 1924 and are still alive or whose date of death is unknown due to the protection of the personality rights.

A jelen

Napjainkban is élnek zsidók Szentendrén. Közösségé szerveződésüket – a város közeletének részeként – a helyi Magyar-Izraeli Baráti Társaság egyesület segíti. Az általuk, évek óta rendezett hanuka-ünnepség, a holokausztra emlékező rendezvények, a helytörténeti séták, különféle kiállítások a közös gyökerekre és múltra való emlékezés kiemelkedő programjai.

The present

There are still Jews in Szentendre. Their community is organized by the local Hungarian-Israeli Friendship Association, as part of local public life. They have held Hanukkah parties, Holocaust commemoration ceremonies, local history walks and different exhibitions for years, all of which are outstanding events commemorating their common roots.

BENSÓSÉGES HANUKA-ÜNNEPSÉG A SZAMOS CUKRÁSZDA KÜLÖNTERMÉBEN
INTIMATE HANUKKAH PARTY IN THE PARLOR OF SZAMOS CONFECTIONER'S

AZ EMLÉKEZÉS KÖVEIT HELYEZIK EL
A RÉSZTVEVŐK AZ ÜNNEPSÉG VÉGÉN

AT THE END OF THE CEREMONY,
PARTICIPANTS LAY DOWN STONES OF
REMEMBRANCE

HELYTÖRTÉNETI SÉTA, AMELYNEK SORÁN A RÉSZTVEVŐK
A ZSIDÓK ÉLETÉRŐL HALLANAK, MIKÖZBEN
VÉGIGJÁRJÁK MÚLTJUK HELYSZÍNEIT A VÁROSBAN

DURING HISTORY WALKS, PARTICIPANTS CAN LISTEN TO
STORIES ABOUT THE LIFE OF LOCAL JEWS,
WHILE VISITING THE MOST IMPORTANT SCENES OF THEIR PAST

HOLOKAUSZT ÜNNEPSÉG A SZÁNTÓ EMLÉK- ÉS IMAHÁZBAN
MINDEN ÉVBEN A VÁROS LAKÓI OLVASSÁK FEL AZ ELPUSZTÍTOTT SZENTENDREI ZSIDÓK NEVEIT

HOLOCAUST MEMORIAL CEREMONY AT SZÁNTÓ MEMORIAL AND PRAYER HOUSE.
EVERY YEAR, LOCAL INHABITANTS READ OUT THE NAMES OF THE JEWS FROM SZENTENDRE
KILLED BY THE NAZIS

Köszönet

a Zachor Alapítvány a Társadalmi Emlékezetért Archívumának
H. László Magda visszaemlékezése részletének
és a családi fotók közlésének engedélyéért (www.zachor.hu)

A szöveget összeállította és a képeket válogatta

Klein László, Száva Borbála és Vajda János

Képek forrása

Yad Vashem
Zachor Alapítvány a Társadalmi Emlékezetért Archívuma
Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára
az összeállítók archívuma, családi fotók

Szerkesztette

Rappai Zsuzsa

Tervezte

Kemény Zoltán

Fordították

Balogh Anna és Sárik Györgyi
Előszó – Révbíró Tamás
H. László Magda visszaemlékezése – Bálint Anna és Kisvári Kinga

ISBN 978-963-12-1409-3

Minden jog fenntartva

© Magyar-Izraeli Baráti Társaság Kulturális Egyesület,
Szentendre-Dunakanyar, 2015
© H. László Magda, 2006/2015

Felelős kiadó

Magyar-Izraeli Baráti Társaság Kulturális Egyesület,
Szentendre-Dunakanyar
<http://www.mizbtszentendre.hu/>

Nyomtatta és kötötte

Mega Kft. – DEMAX Művek Nyomdaipari Kft.

A szentendrei zsidók mintegy két évszázados múltját bemutatni nem egyszerű feladat. Folytonos történet-e az övék az 1822-ből ismert legkorábbi említés óta? Vagy megszakadt 1944 nyarán, amikor az ország más részeihez hasonlóan helybeli „szomszédaik” közreműködésével összegyűjtötték, gettóba zárták, elhurcolták őket a haláltáborokba, és a „gazdátlanokká vált” lakások, üzletek az azokat maguknak igénylő lakosoké lettek?

It is not easy to summarize some two centuries of Jews living in Szentendre. It is not easy to decide whether their story is uninterrupted since their earliest mention in 1822 – or whether the continuity breaks in the summer of 1944, when – like all over Hungary – local Jews were gathered to ghettos and deported to death camps, with the eager participation of their neighbors; their “abandoned” homes and businesses being taken over by anyone who made a claim to them.